

Затверджено
Рішення Київської обласної ради
від 19.12.2019 № 789-32-VII

Стратегія розвитку Київської області на 2021-2027 роки

КИЇВ - 2019

Зміст

Вступ	
1. СТИСЛИЙ ОПИС ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПРОБЛЕМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	7
1.1.1. Географічна характеристика.....	7
1.1.2. Адміністративно-територіальний устрій	9
1.1.3. Основні планувальні документи території	9
1.2. ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ОБЛАСТІ.....	10
1.2.1. Земельні ресурси	10
1.2.2. Лісові ресурси	11
1.2.3. Водні ресурси.....	12
1.2.4. Мінерально-сировинні ресурси області.....	13
1.3. ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ	14
1.3.1. Чисельність населення.....	14
1.3.2. Природний рух населення	15
1.3.3. Розподіл населення за статтю та віком	15
1.3.4. Демографічне навантаження на населення працездатного віку.....	15
1.3.5. Міграція.....	16
1.3.6. Трудові ресурси	17
1.4. ІНФРАСТРУКТУРА	18
1.4.1. Транспортна інфраструктура	18
1.4.2. Енергетична сфера	21
1.4.3. Житлово-комунальне господарство	22
1.4.4. Освіта.....	24
1.4.5. Охорона здоров'я	26
1.4.6. Соціальна сфера.....	27
1.4.7. Культура	28
1.4.8. Фізкультура і спорт	30
1.4.9. Підтримка сім'ї, захисту дітей та реалізація молодіжної політики	31
1.5. ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО	32
1.5.1. Структура економіки регіону.....	32
1.5.2. Промисловість	33
1.5.3. Сільське господарство	35
1.5.4. Інвестиційна діяльність	36
1.5.5. Зовнішньоекономічна діяльність Київської області.....	39
1.5.6. Мале та середнє підприємництво	41
1.5.7. Споживчий ринок.....	44
1.5.8. Туризм	45
1.5.9. Наука та інновації.....	46
1.5.9.1. Відображення економічного та інноваційного потенціалу	48
1.6. ЕКОЛОГІЯ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ.....	48
1.6.1. Стан атмосферного повітря.....	48
1.6.2. Екологічна ситуація в галузі водокористування.....	49
1.6.3. Земельні ресурси та стан ґрунтів	50

1.6.4. Природні об'єкти та збереження біорізноманіття	51
1.6.5. Утворення та накопичення відходів.....	52
1.6.6. Екологічно небезпечні об'єкти області.....	53
1.6.6.1. Ситуація на територіях, постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС.....	55
1.6.7. Забезпечення правопорядку і безпеки	56
1.7. ФІНАНСОВО БЮДЖЕТНА СФЕРА.....	58
1.7.1. Доходи. Загальна характеристика	58
1.7.2. Доходи бюджету області у розрізі територій.....	59
1.7.3. Видатки. Профіцит-дефіцит бюджету області	60
1.7.4. Бюджет розвитку	61
1.7.5. Доходи населення.....	61
1.8. Урахування гендерного компонента в програмах економічного та соціального розвитку з урахуванням актуальних потреб галузей і регіону	62
1.9. Результати проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації стратегії розвитку Київської області на період до 2020 року.....	64
2. ГОЛОВНІ ЧИННИКИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ	65
2.1. SWOT-аналіз для Київської області.....	65
2.2. SWOT-матриця для Київської області. Порівняльні переваги, виклики та ризику	75
2.3. Сценарії розвитку Київської області на довгострокову перспективу	81
2.4. Стратегічне бачення розвитку Київської області	86
3. СТРАТЕГІЧНІ ТА ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ Й ЗАВДАННЯ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	86
3.1. Стратегічна ціль 1. Розвиток людського потенціалу, наближення якості життя до європейських стандартів.....	90
3.2. Стратегічна ціль 2. Підвищення конкурентоспроможності економіки регіон	115
3.3. Стратегічна ціль 3. Розвиток інноваційно орієнтованих галузей економіки (на засадах смарт-спеціалізації)	125
3.4. Стратегічна ціль 4. Сталий розвиток територій населених пунктів і громад..	132
4. Основні етапи та механізми реалізації Стратегії	141

Вступ

З метою реагування на виклики ринку в умовах динамічних змін ринкового середовища, врахування можливостей та загроз зовнішнього оточення, виявлення найважливіших проблем та визначення таких напрямів їх перспективного розвитку, для яких є найсприятливіші умови та наявні ресурси, важливим завданням є формування нового основного стратегічного документа регіону на довгострокову перспективу – Стратегії розвитку Київської області на 2021-2027 роки (далі – Стратегія). Вона має визначити напрями подальших дій у сфері реформування економіки області для забезпечення його збалансованого розвитку.

Стратегія розроблена:

- на підставі законів України "Про засади державної регіональної політики", "Про стимулювання розвитку регіонів";
- з урахуванням положень та завдань Указу Президента України "Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року", Програми діяльності Кабінету Міністрів України (постанова Кабінету Міністрів України від 29.09.2019 № 849);
- згідно з вимогами Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів (постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932, із змінами) та Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації (наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31 березня 2016 року № 79, із змінами) (далі - Методика).

При розробці Стратегії враховано результати, досягнуті при реалізації попередніх стратегічних документів, насамперед Стратегії розвитку Київської області на період до 2020 року (затверджена рішенням Київської обласної ради від 04.12.2014 № 856-44-VI).

З метою координації зусиль усіх інституцій для розробки Стратегії створено:

- керівний комітет з розробки Стратегії (склад утворено розпорядженням голови Київської облдержадміністрації від 18.03.2019 № 146), для прийняття зважених рішень у рамках роботи над проектом Стратегії;
- робочу групу з розробки Стратегії (склад ухвалено на засіданні Керівного комітету 05.09.2019).

Відповідно до встановленої Методики виконані такі етапи з розробки Стратегії:

- на підставі пропозицій усіх зацікавлених сторін сформовано попередній склад робочої групи з розробки проекту Стратегії з представників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, територіальних органів міністерств, інших

центральных органів виконавчої влади в області, наукових установ, бізнесу та громадських організацій (понад 200 осіб). Членів робочої групи поділено на 19 тематичних підгруп за основними сферами діяльності облдержадміністрації з урахуванням структури соціально-економічного аналізу, який є складовою частиною проекту Стратегії, які очолили керівники відповідних структурних підрозділів облдержадміністрації;

- зібрано та опрацьовано матеріали структурних підрозділів облдержадміністрації, територіальних органів міністерств, інших центральных органів виконавчої влади в області про результати соціально-економічного аналізу розвитку Київської області за 2014-2018 роки;

- проведено розширене засідання керівного комітету, на якому затверджено склад робочої групи та тематичних підгруп з розробки проекту Стратегії та орієнтовний графік заходів з її розроблення (відповідно до наказу Мінрегіону України від 31.03.2016 №79);

- проведено засідання тематичних підгруп, які визначили основні тенденції та проблеми соціально-економічного розвитку відповідної галузі (сфери діяльності), сильні і слабкі сторони розвитку відповідної галузі (сфери діяльності), можливості і загрози, виявили переваги, виклики та ризики її перспективного розвитку на період до 2027 року; оперативну ціль розвитку галузі (сфери діяльності) на період до 2027 року та пріоритетні завдання для її досягнення;

- проведено засідання робочої групи з розробки проекту Стратегії, на якому керівники тематичних підгруп обговорили та схвалили результати соціально-економічного аналізу розвитку відповідних галузей (сфер діяльності) для включення їх до проекту Стратегії, результати SWOT-аналізу розвитку відповідних галузей (сфер діяльності), пропозиції щодо стратегічного бачення;

- з метою виконання п.9 постанови Кабінет Міністрів України від 11.11.2015 № 932, в якому зазначено, що не менше ніж одна *стратегічна ціль регіональної стратегії визначається на засадах смарт-спеціалізації*, проведено:

- кількісний картографічний аналіз економічного та інноваційного потенціалу Київської області на засадах смарт-спеціалізації за методикою Спільного дослідницького центру Європейського Союзу (JRC);

- якісний аналіз для визначення смарт-спеціалізації області, який включав: опитування підприємств, наукових установ та вищих навчальних закладів щодо оцінки сучасного стану та потенціалу розвитку підприємств, опрацювання даних заповнених ними анкет, та проведення зустрічі зацікавлених суб'єктів регіонального розвитку для обговорення підходів з впровадження смарт-спеціалізації у Київській області за участю представників наукових установ, громадських організацій та бізнесу (представників підприємств харчової та фармацевтичної галузей промисловості), а також засідання фокус-групи з

представників підприємств та бізнес-асоціацій лісової, деревообробної та меблевої галузей промисловості;

- дослідження потенційних сфер смарт-реалізації регіону Інститутом економіки та прогнозування НАН України, який став переможцем тендеру щодо виконання науково-дослідної роботи з визначення смарт-спеціалізації Київської області;

- з урахуванням зауважень та пропозицій членів робочої групи з розробки проекту Стратегії підготовлено структуру стратегічних, оперативних цілей та завдань, яку схвалено на засіданні робочої групи з розробки проекту Стратегії;

- за результатами проведеного дослідження Інститутом економіки та прогнозування НАН України визначено стратегічну, оперативні цілі та завдання на засадах смарт-спеціалізації, які схвалено на засіданні робочої групи з розробки проекту Стратегії.

Реалізація Стратегії полягатиме у здійсненні комплексної системи заходів, які зможуть забезпечити досягнення стратегічних цілей та створити безпечні умови та високу якість життя в регіоні, в якому гармонійно поєднуюватимуться високотехнологічна промисловість, розвинена транспортно-логістична інфраструктура, екологічне сільське господарство, відпочинковий та історичний туризм та безпечне довкілля. При цьому основним критерієм результативності Стратегії є зростання добробуту кожного мешканця Київської області.

1. СТИСЛИЙ ОПИС ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПРОБЛЕМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

1.1.1 Географічна характеристика

Київська область як адміністративно-територіальна одиниця в складі України утворилась 27 лютого 1932 року, є одним із найбільших регіонів України, займає площу 28,1 тис.кв.км (без м.Києва), що становить 4,7% площі країни. За розмірами території Київська область посідає 8 місце серед інших регіонів України.

Територія області розташована на півночі України в басейні середньої течії Дніпра. На сході Київщина межує з Чернігівською і Полтавською, на півдні – з Черкаською, південному заході – з Вінницькою, на заході – з Житомирською областями, на півночі – з Гомельською областю Республіки Білорусь.

Малюнок 1 Географічне розташування

Київщина є столичним регіоном, у центрі території якого знаходиться м.Київ – столиця України, потужний політичний, діловий, індустріальний, науково-технічний, транспортний та культурний центр країни, пов'язаний з областю тісними комерційними і соціальними зв'язками. Відстань від м.Києва до північної границі області становить 118 км, південної – 128 км, західної – 76 км, східної – 112 кілометрів.

Особливістю Київської області є відсутність обласного центру. Місто Київ, де розміщуються основні органи управління області, адміністративно до складу області не входить. Ще однією особливістю області є наявність у її складі міста Славутич, яке територіально знаходиться у Чернігівській області.

Рельєф Київської області рівнинний із загальним похилом до долини Дніпра, сприятливий для розвитку сільськогосподарського виробництва і транспортної інфраструктури. Ріка Дніпро ділить територію області на дві частини: правобережну і лівобережну, які мають особливості рельєфу.

Малюнок 2 Рельєф Київської області

Північна частина області лежить в межах Поліської низовини. На сході в межах області – частина Придніпровської низовини. Найбільш підвищені й розчленовані південна та південно-західна частини, зайняті Придніпровською височиною (висота біля 273 м над рівнем моря).

Ґрунтовий покрив Київської області досить різноманітний. Найпоширенішими є чорноземи, площа яких становить близько 50% площі орних земель регіону. Ступінь розораності території перевищує 60%. Загальна площа лісів Київської області становить 648,7 тис. га.

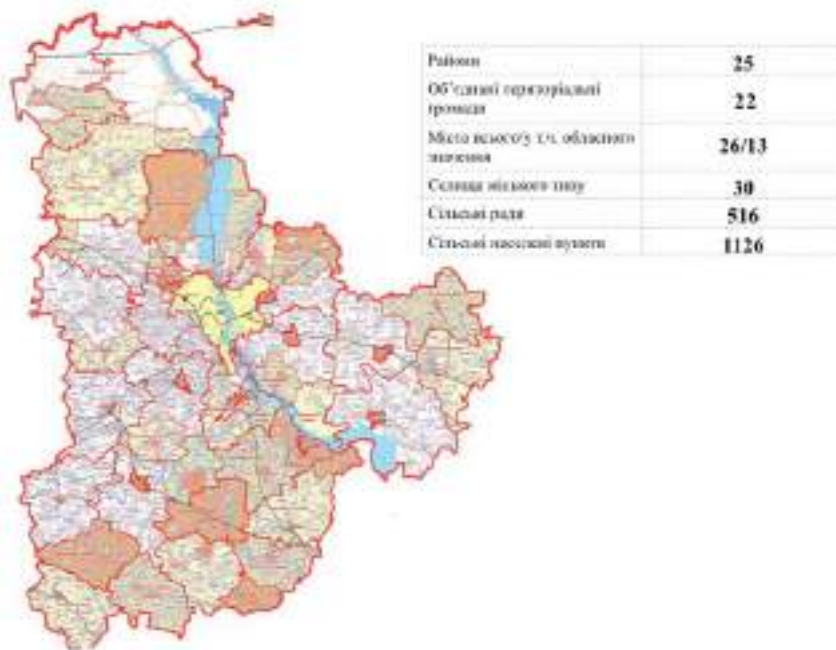
Річки Київщини належать, переважно, до басейну Дніпра. Дніпро тече територією області в межах 246 км, його притоки – Прип'ять, Тетерів, Ірпінь, Рось, Десна і Трубіж. В області створено 58 водосховищ (без врахування дніпровських) з повним і корисним об'ємом відповідно 185,7 і 161,7 млн.куб.м вод, також побудовано 2389 ставків з об'ємом 259,1 млн.куб.м. Довжина берегової лінії річок і водойм в межах області складає 17,8 тис.км.

Природно-кліматичні умови області оптимальні для життя людини і господарської діяльності. Київщина розташована на межі двох природних зон: північна частина розташована в зоні Полісся, південь області лежить у лісостеповій зоні. Клімат області – помірно континентальний, м'який з достатньою кількістю вологи. Середня багаторічна температура повітря становить у січні -3,5 С, липні – + 20,3 С. Середня річна кількість опадів у 2017 році склала 548 мм, норма – 593 мм.

1.1.2. Адміністративно-територіальний устрій

В адміністративному відношенні область поділяється на 25 районів, 13 міст обласного значення, 13 міст районного значення, 30 селищ міського типу, 516 сільських рад та 1126 сільських населених пунктів.

Малюнок 3 Адміністративно-територіальний устрій

Протягом 2015-2018 років та 9 місяців 2019 року відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» в області утворено 22 об'єднані територіальні громади, у тому числі шляхом приєднання до міста обласного значення – 4 об'єднані територіальні громади (далі – ОТГ), які користуються перевагами переходу на прямі міжбюджетні відносини з Державним бюджетом України.

Найвпливовіший перспективний план формування територій громад Київської області передбачає створення 29 об'єднаних територіальних громад, покриваючи при цьому тільки 55% території. Згідно з затвердженим перспективним планом формування територіальних громад лише у Києво-Святошинському та Сквирському районах не створено жодного ОТГ

Більш детального вивчення потребує питання утворення об'єднаних територіальних громад у найбільш складних адміністративних районах Київської області: Бориспільському, Києво-Святошинському районах, Ірпінському регіоні та місті Біла Церква.

1.1.3. Основні планувальні документи території

У рамках виконання обласних програм щодо забезпечення містобудівною документацією Київської області виконано розробку Схеми планування території Київської області, 16 районів області та 6 об'єднаних територіальних громад.

Відповідно до заходів Програми створення геоінформаційної системи ведення містобудівного кадастру та містобудівного моніторингу Київської області на 2017-2021 роки, затвердженої рішенням Київської обласної ради від 19.05.2017 № 284-14-VII (з наступними змінами), проводиться переведення в цифрову форму паперової містобудівної документації для формування наборів профільних геопросторових даних, наповнення банку даних містобудівного кадастру. За станом на 01.01.2019 у цифровий формат переведено 945 генеральних планів населених пунктів Київської області.

Основним видом містобудівної документації забезпечено 91% населених пунктів області, при цьому 63% (745 населених пунктів) – мають генеральні плани, які розроблені до 1990 року і потребують виконання нової містобудівної документації місцевого рівня. Серед населених пунктів, що потребують оновлення містобудівної документації 3 міста, 6 селищ міського типу та 736 сільських населених пунктів.

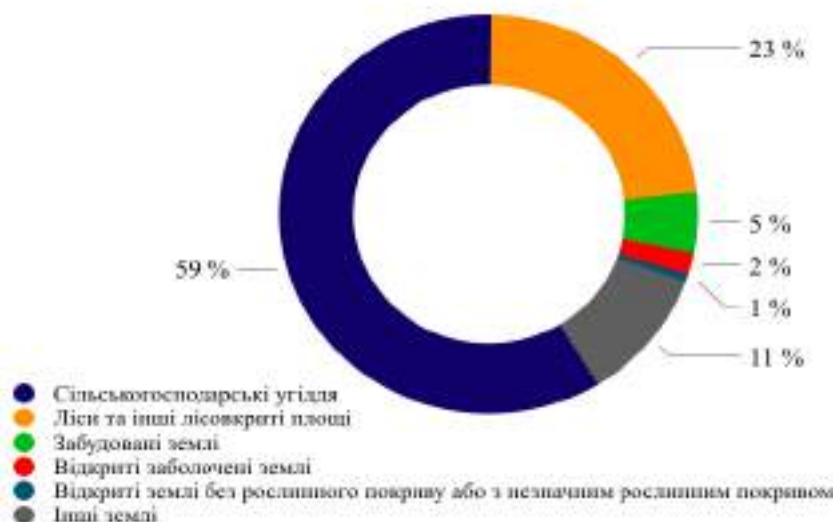
1.2. ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ОБЛАСТІ

На території Київської області розташовано 194 об'єкти природно-заповідного фонду загальною площею 112,5 тис. га (4,01% загальної площі області), з них 24 об'єкти загальнодержавного значення площею 81,2 тис. га, зокрема заказники Дзвінківський, Дніпровсько-Деснянський, Жорнівський, "Жуків хутір", Журавлиний, Іллінський, "Калитянська дача", Козинський, "Лісники", Ржищівський, Усівський, урочища "Унава", "Мутвицьке", "Бабка", пам'ятка природи "Круглик", національні природні парки Білоозерське та Залісся, дендропарк "Олександрія" та 170 об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення загальною площею 31,2 тис. га.

1.2.1. Земельні ресурси

Площа земель в адміністративних межах області становить 2816,2 тис. га, з урахуванням 2,1 тис. га земель міста Славутич, яке територіально розташоване в Чернігівській області.

Малюнок 4 Структура земельного фонду Київської області

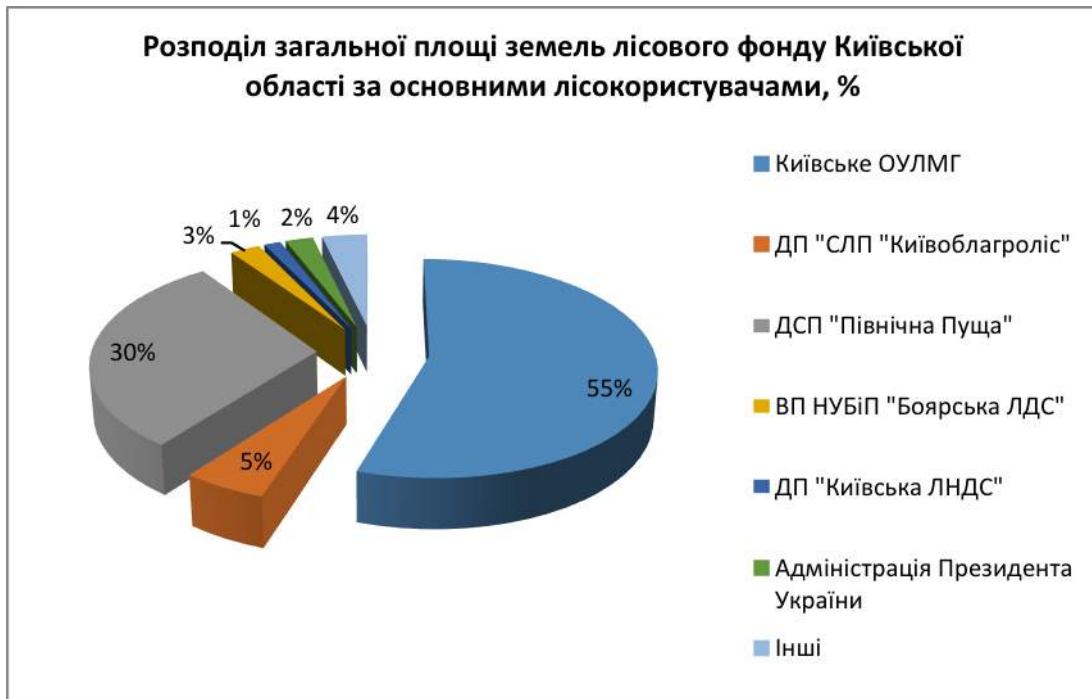
На території Київської області нормативну грошову оцінку проведено по всіх 1182 населених пунктах. Зокрема, у 2015 році на території Київської області оновлено 65 населених пунктів з нормативної грошової оцінки, у 2016 році – 193 населені пункти, у 2017 році – 241 населений пункт, у 2018 році – 287 населених пунктів із нормативної грошової оцінки.

Станом на 01.01.2019 на території Київської області необхідно оновити нормативну грошову оцінку у 359 населених пунктах.

1.2.2. Лісові ресурси

Площа лісового фонду Київської області становить 722,7 тис. га, з них 394,9 тис. га (55% від загальної площі лісів області). Лісистість області становить 22,2% і є в середньому на рівні розрахунково-оптимального показника, який забезпечує збалансованість між лісовими ресурсами, обсягами лісокористування та екологічними вимогами.

Малюнок 5. Розподіл загальної площі земель лісового фонду Київської області за основними лісокористувачами, %

Основною деревною породою Київської області є сосна звичайна. Соснові ліси становлять 61% загальної площі лісів. Близько 19% займають дубові деревостани, решта (20%) – береза, вільха та інші деревні породи.

Щорічно в середньому проводиться відтворення лісів на площі 3,1 тис. га лісу. Так, за останні 6 років лісогосподарськими підприємствами проведено відтворення лісів на площі – 18,9 тис. га

Для реалізації завдань із відтворення лісів функціонують 116 лісових розсадників площею 140 га та теплично-парникове господарство на площі 1,8 га, в яких щорічно вирощується близько 30 млн шт. стандартного садивного матеріалу основних лісотвірних видів. Щороку підприємствами в середньому

заготовляється 60 т насіння лісових порід, яке потім висівається в лісові розсадники.

За останні 5 років спостерігається тенденція до зменшення обсягів заготівлі деревини від рубок головного користування й становить 87-95 % використання розрахункової лісосіки. Рубки формування та оздоровлення лісів щорічно проводяться на площі близько 25 тис. га.

Протягом 2014-2018 років спостерігається тенденція зростання витрат, спрямованих на відтворення лісових ресурсів. На ведення лісового господарства в 2015 році направлено коштів у сумі 268,4 млн грн, що на 47,3% більше ніж у попередньому році, у 2016 році – на 25%, в 2017 році - на 19,6%, в 2018 році – на 46,7%. Із державного бюджету в 2014 році на ведення лісового господарства направлено 24,1 млн грн у 2015 році –16,2 млн грн, 2016 році – 4,7 млн грн, у 2017 та 2018 роках кошти із державного бюджету не виділялися, крім Дніпровсько-Тетерівського ДЛМГ (бюджетна установа).

Щорічно зростають обсяги сплати податків, зборів, обов'язкових платежів, єдиного соціального внеску до зведеного бюджету лісогосподарськими підприємствами, що координуються Київським обласним та по м. Києву управлінням лісового та мисливського господарства. Так, у 2014 році сплачено всього – 133,4 млн грн, а у 2018 році – 489 млн гривень.

В адміністративних межах Київської області, за даними державної статистичної звітності з кількісного обліку земель, наданих структурними підрозділами Держгеокадастру у Київській області, облікується 65,7 тис. га захисних насаджень, у тому числі 12,3 тис. га полезахисних лісових смуг.

Відсутність лісогосподарського догляду за захисними насадженнями призводить до того, що лісові смуги втрачають агролісомеліоративні функції і як результат знижується врожайність сільськогосподарських культур, підвищується водна та вітрова ерозія ґрунтів польових угідь.

Проблема охорони лісів від пожеж – одна з найскладніших, що вирішуються працівниками лісового господарства. Протипожежні заходи (створення та догляд за мінералізованими смугами) протягом 2014-2018 років проведено в обсязі 98,5 тис. км.

1.2.3. Водні ресурси

Водний фонд Київської області представлений 1523 річками загальною довжиною 8,7 тис.км. Київщина має густу річкову мережу (177 річок завдовжки понад 10 км). Найважливіша водна артерія — Дніпро (довжина його в межах області — 246 км), його головні притоки — Прип'ять, Тетерів, Ірпінь, Рось, Десна і Трубіж. На території області розташоване Київське водосховище і частина Канівського водосховища (створені на Дніпрі). Усього в області – 13 водосховищ і понад 2000 озер.

Прогнозні ресурси підземних вод питного призначення по області дорівнюють 1,535 км³/рік або млн м³/добу. Ступінь розвіданості ресурсів підземних вод дорівнює 44%.

За екологічною оцінкою якості поверхневих вод за специфічними показниками токсичної та радіаційної дії загальний стан характеризується як

задовільний. За оцінкою якості води за сольовим складом (мінералізація, сульфати, хлориди) - добра; за інтегральним екологічним індексом – задовільна.

Малюнок 6. Водні ресурси Київської області

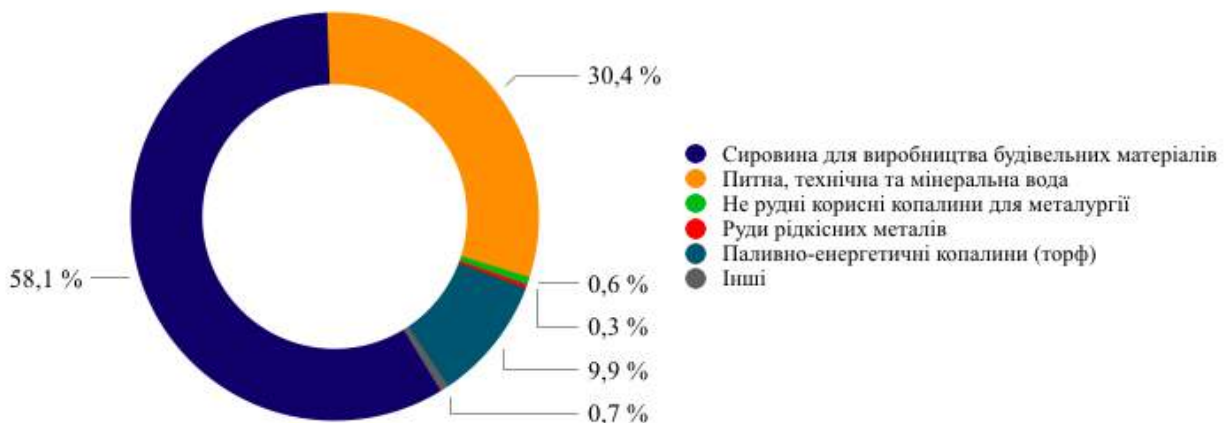
Водночас гострою залишається проблема забруднення поверхневих та підземних вод через неефективну роботу очисних споруд, які потребують реконструкції та докорінного поліпшення на рівні новітніх технологій.

1.2.4. Мінерально-сировинні ресурси області

Мінерально-сировинна база Київщини характеризується обмеженою кількістю видів корисних копалин та невисоким рівнем їх розроблення.

На території області обліковується 338 родовищ з 14 видами різноманітних корисних копалин, з яких розробляються 106 родовищ.

Малюнок 7. Структура мінерально-сировинної бази Київської області

У загальній структурі запасів корисних копалин Київської області частка сировини для виробництва будівельних матеріалів становить 58,1%, питної, технічної та мінеральної води – 30,4%, паливно-енергетичних копалин (торфу, сапрапелю і бурого вугілля) – 9,9%, нерудних корисних копалин для металургії – 0,6%, руди рідкісних металів - 0,3%, решта – 0,6 відсотка.

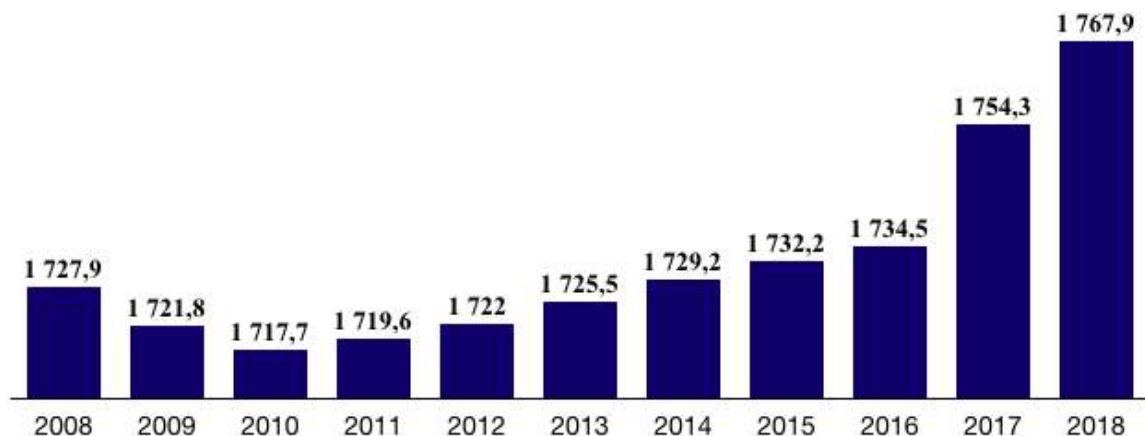
Київська область має добре розвинену сировинну базу будівельних матеріалів. На її території знаходяться 195 родовищ (8 видів корисних копалин, які застосовуються у будівництві), з яких 53 розробляються.

1.3. ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ

1.3.1. Чисельність населення

На початку 2014 року чисельність Київської області становила 1725,5 тис. осіб, з них: 1070,2 тис. осіб (62%) проживало в міських поселеннях, 655,3 тис. осіб (38%) – у сільській місцевості. На формування чисельності населення області впливають процеси природного скорочення та міграційного приросту. З 2014 року по 2018 рік населення області збільшилось на 42,4 тис. осіб.

Малюнок 8. Чисельність наявного населення (за оцінкою) Київської області у 2008-2018 роках, тис. осіб

Станом на 01 січня 2019 року чисельність населення Київщини становила 1767,9 тис. осіб. За чисельністю населення Київська область посіла восьме місце після Донецької, Дніпропетровської, Харківської, Львівської, Одеської, Луганської областей та м. Києва. Щільність населення області становить 62,9 осіб/кв.км.

Найбільшими населеними пунктами за чисельністю населення в межах області є міста: Біла Церква, Бровари, Ірпінь, Бориспіль.

Київська область є мононаціональною, етнічний склад населення формують в основному українці, а також на території регіону проживають росіяни, євреї, білоруси, поляки та інші.

1.3.2. Природний рух населення

У 2018 році природне скорочення населення спостерігалось в усіх містах і районах Київської області, а його розмір коливався від 0,2 особи на 1000 осіб населення у м. Славутич, до 17,0 – у м. Ржищів та 16,7 – у Макарівському районі. Найбільш інтенсивно відбувалося скорочення населення у сільській місцевості – 11,9 осіб на 1000 осіб населення проти 5,0 у міських поселеннях.

В абсолютному виразі найбільше природне скорочення населення відбулось у Броварському (-675 осіб), Білоцерківському (-621 особа), Васильківському (-608 осіб), Макарівському (-594 особи) районах та в місті Біла Церква (-709 осіб).

За рівнем народжуваності Київщина посідає одинадцяте місце серед інших регіонів. Найвищий рівень народжуваності зафіксовано у м. Києві (11,7‰) та Рівненській області (11,6‰).

Протягом 2018 року в Київській області зареєстровано народження 15236 малюків (8,7 народжених на 1000 осіб наявного населення), водночас зареєстровано 28722 померлих особи (16,3 ‰). Як наслідок, на 100 померлих припадало 53 народжених живих дітей.

Основними причинами смерті людей у 2018 році стали хвороби системи кровообігу (70,1 % від загальної кількості померлих) та новоутворення (13,7 %).

1.3.3. Розподіл населення за статтю та віком

Статева структура населення області характеризується перевагою жінок над чоловіками. На 1 січня 2019 року кількість жінок становила 952,9 тис. осіб (54,1% від загальної кількості постійного населення), чоловіків – 809,3 тис. осіб (45,9%). Кількість жіночого населення переважає в усіх районах і містах обласного значення, окрім міста Березань, де чоловіки становлять 51% населення, а жінки 49%.

Середній вік населення Київської області – один з найменших серед регіонів України (40,4 роки проти середньоукраїнського 41,3 роки), менший тільки в Одеській області (40,0 роки) та м. Києві (39,7 роки).

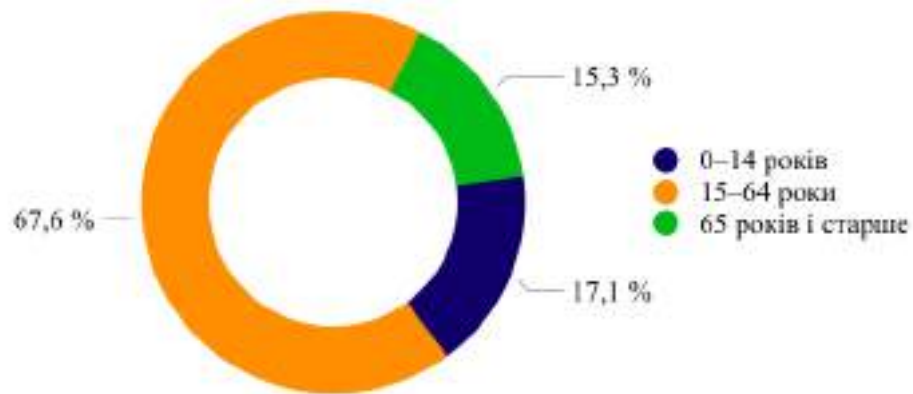
Індикатором суттєвої статевої диспропорції структури населення є різниця показників середньої очікуваної тривалості життя при народженні. У 2017 році середня очікувана тривалість життя в Київській області є нижчою за середньодержавний показник (70,46 і 71,98 років відповідно). Для чоловіків середня очікувана тривалість життя при народженні становила 65,08 роки, для жінок – 75,81 року. Тобто різниця середньої очікуваної тривалості життя при народженні між чоловіками та жінками становить майже 11 років.

1.3.4. Демографічне навантаження на населення працездатного віку

Віковий склад населення характеризується значною часткою осіб старших вікових груп. За шкалою ООН населення вважається старим, якщо частка осіб у віці 65 років і старші сягає 7 відсотків. У структурі постійного

населення Київщини питома вага населення віком понад 65 років становить 15,3 % (по Україні – 16,2%), від 15 до 64 роки – 67,6% (по Україні – 68,4%), дитячого населення по 14 років включно – 17,1% (по Україні – 15,4%). Вікова структура населення свідчить про регресивний тип відтворення поколінь.

Малюнок 9. Структура населення за окремими віковими групами станом на 01 січня 2019 року (за оцінкою)

У цілому по області на 1 січня 2019 року на 1000 осіб у віці 15–64 років припадало 253 особи (52,8%) у віці 0–14 років та 226 осіб (47,2%) у віці 65 років і старші. Загалом демографічне навантаження на 1000 осіб економічно активного населення у віці 15–64 роки становило 479 осіб. Скорочення кількості економічно активного населення призведе до ще більшого зростання рівня навантаження на населення працездатного віку.

Найбільший рівень демографічного навантаження спостерігався у місті Васильків (491) та у Рокитнянському районі (604), найменший – у місті Славутич (295) та у Києво-Святошинському районі (465).

1.3.5. Міграція

У 2017 році міграційний приріст населення у Київській області досяг найбільшого за останні десятиріччя значення – 30677 осіб. Порівняно з іншими областями, це самий високий рівень міграції в Україні. Друге місце належить Дніпропетровській області – 24131 особа, третє місце – Харківській області – 12069 осіб.

У 2018 році Київська область продовжувала утримувати перше місце за рівнем міграційного приросту населення (27142 особи), друге та третє місця посіли відповідно м. Київ та Одеська область – 13942 та 7696 осіб.

Протягом року з інших регіонів України та держав світу у Київську область прибуло 58552 особи, вибуло – 31410 осіб, тобто за рахунок міжрегіональної та міждержавної міграції населення Київщини загалом збільшилось на 27142 особи (у міських поселеннях збільшилось – на 13466 осіб, а у сільській місцевості – на 13676 осіб). Найбільший міграційний приріст населення зафіксовано у містах Ірпінь (3578), Бровари (2816), Буча (1444), Вишневе (1113), Вишгород (877).

Враховуючи існуючі тенденції міграційного приросту населення в області, можна припустити, що в середньостроковій перспективі ця ситуація збереже свою динаміку.

1.3.6. Трудові ресурси

За рівнем безробіття у 2018 році область посіла 3 місце серед областей України, за рівнем зайнятості – 4 місце.

Таблиця 1. Основні показники ринку праці

Показник	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Економічне активне населення у віці 15-70 років, тис. осіб	786,9	790,6	789,8	793,0	806,8
Зайняте населення у віці 15-70 років, тис. осіб	724,3	739,9	736,3	741,1	755,7
Безробітне населення (за методологією МОП), у віці 15-70 років, тис. осіб	62,6	50,7	53,5	51,9	51,1
Рівень зайнятості у віці 15-70 років, у % до населення відповідної вікової групи	56,9	58,1	57,8	58,0	58,5
Рівень безробіття у віці 15-70 років, у % до економічно активного населення відповідної вікової групи	8,0	6,4	6,8	6,5	6,3

Починаючи з 2015 року, спостерігається тенденція до збільшення кількості працевлаштованих осіб. Так, у 2018 році даний показник становив 26,1 тис. осіб, що на 20,2% більше порівняно з показником 2015 року.

Навантаження незайнятого населення на 1 вільне робоче місце, вакантну посаду у 2018 році становило 2 особи, що на 9 осіб менше порівняно з показником 2014 та 2015 років.

Найбільшою частка зайнятих працівників в області у 2018 році була на підприємствах промисловості, в оптовій та роздрібній торгівлі, сільському господарстві, транспорті, складському господарстві та будівництві.

В області є значний ресурсний кадровий потенціал, який може забезпечити економіку регіону кваліфікованими кадрами у промисловості, в сфері обслуговування, торгівлі та в сільському господарстві.

1.4. ІНФРАСТРУКТУРА

1.4.1. Транспортна інфраструктура

Транспортний комплекс

Київська область загалом досить добре покрита мережею транспортних шляхів міжнародного, державного та обласного значення. Виняток стосується крайніх північних малозаселених районів області, які менш інтегровані у транспортну мережу і знаходяться на значній відстані від м.Києва.

Через територію області проходять 3 міжнародних транспортних коридори (№ 3, 7 і 9) та залізниці за 5 магістральними напрямками. На території області знаходиться найбільший в Україні аеропорт міжнародного класу "Бориспіль".

Малюнок 10. Основні транспортні шляхи Київської області

Перевезення вантажів здійснюється, головним чином, залізничним та автомобільним транспортом. За рахунок зростання обсягів виробництва і реалізації промислової продукції, а також будівельних робіт, на підприємствах транспорту протягом 2014 – 2018 років спостерігається тенденція до зростання обсягів перевезених вантажів.

Підприємствами транспорту за 2018 рік перевезено 11,4 млн т вантажів (без урахування перевезень для власних потреб), що становить 113,3% від обсягу перевезень вантажів за 2017 рік. Питома вага автомобільного транспорту

в загальних обсягах вантажних перевезень становить 72,2%, а залізничного - 27,7 відсотка. У 2018 році обсяги вантажних перевезень автомобільним транспортом становили 6,8 млн т, що у 1,7 раза більше порівняно з 2014 роком.

Вантажообіг підприємств транспорту в 2018 році становив 8836,2 млн ткм (94,2% від обсягу 2017 року), з яких залізничного транспорту – 6918,1 млн ткм (78,3% від його загального обсягу), автомобільного – 1917,1 млн ткм (21,7 відсотка).

У зв'язку зі зниженням попиту на послуги пасажирського транспорту через підвищення вартості тарифів протягом 2014-2018 років спостерігається зменшення обсягів пасажирських перевезень. За 2018 рік послугами пасажирського транспорту скористалися 132,3 млн пасажирів (на 4,8% менше порівняно з 2017 роком), у тому числі автомобільним транспортом (з урахуванням перевезень фізичними особами-підприємцями) – 84,0 млн пасажирів, залізничним транспортом – 41,6 млн пасажирів (з урахування перевезень міською електричкою у м. Києві), тролейбусним - 6,1 млн пасажирів, авіаційним (вітчизняними авіакомпаніями) – 551,0 тис. пасажирів. Пасажирообіг (без урахування перевезень міською електричкою у м. Києві) становив 7805,8 млн пас.км або 109,1% до обсягів 2017 року.

Згідно з маршрутною мережею приміських та міжміських автобусних маршрутів загального користування, які не виходять за межі території Київської області, в тому числі тих, які проходять від м. Києва до населених пунктів регіону, у Київській області функціонує 515 маршрутів, з них 277 приміських та 238 міжміських маршрутів.

За інформацією операторів стільникового зв'язку щоденна маятникова міграція населення з Київської області у місто Київ і навпаки залежно від сезону становить понад 500 тис. осіб.

Конкурентною перевагою Київської області є найбільший в Україні Міжнародний аеропорт "Бориспіль", що займає площу майже 1 тис. га, на якій розташовані чотири пасажирські термінали і поштово-вантажний комплекс, а також дві злітно-посадочні смуги довжиною 4 км і 3,5 км відповідно.

Потребує оновлення електротранспорт області. Єдиним містом у Київській області, де функціонує електротранспорт (тролейбуси), є м. Біла Церква.

Автомобільні дороги та дорожня інфраструктура

Щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям державного та місцевого значення у Київській області становить 297,5 км на тис. кв. кілометрів при середньому показнику по Україні – 278,2 км.

Територією області пролягають 3 міжнародних транспортних коридори: Критський № 3 (суміщається з автомобільною дорогою М-06 Київ- Чоп (Е-40)), Критський № 9 (суміщається з автомобільними дорогами М-01 Київ-Чернігів-Нові Яриловичі (Е-95) та М-05 Київ-Одеса (Е-95)), Європа - Азія (суміщається з автомобільними дорогами М-06 Київ-Чоп (Е-40) та М-03 Київ-Харків-Довжанський (Е-40)).

Мережа доріг **загального користування** Київської області становить 8615,6 км, на них розміщено 485 мостів та шляхопроводи загальною протяжністю 15082 погонних метри.

Мережа доріг загального користування **державного значення** Київської області становить 2236,2 км, в тому числі: міжнародних - 428,8 км, національних - 382,8 км, регіональних - 708,2 км, територіальних - 716,4 км. Зокрема в розрізі категорій загальна протяжність закріплених доріг включає: I-ї категорії - 419,3 км, II категорії - 809,0 км, III категорії - 679,4 км, IV категорії - 328,5 кілометра.

Мережа автомобільних доріг загального користування **місцевого значення** Київської області загальною протяжністю 6375,5 км, з них: обласних - 4171,8 км, районних - 2203,7 км, 277 мостів та шляхопроводів загальною протяжністю 6137,8 погонних метри.

Малюнок 11. Стан автомобільних доріг загального користування

З метою забезпечення безпечного, безперебійного та комфортного проїзду по автодорогах загального користування протягом 2014-2018 років у Київській області активізувались роботи з будівництва, реконструкції та ремонту автомобільних доріг загального користування. Обсяг фінансування робіт зріс з 251,7 млн грн у 2014 році до 949,5 млн грн у 2018 році, або у 4,7 раза.

Фінансування дорожнього господарства Київської області у 2018 році здійснювалося за рахунок коштів митного експерименту в сумі 1343,2 млн грн, субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг, а також вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах у сумі 548,9 млн грн (із них 439,2 млн грн були спрямовані на експлуатаційне утримання автомобільних доріг, а 109,8 млн грн використані на капітальний ремонт та реконструкцію доріг комунальної власності), коштів обласного бюджету - 122,9 млн гривень.

У 2018 році проведено заходи із капітального, поточного та середнього

ремонті автомобільних доріг місцевого значення на суму 641,4 млн грн та влаштовано понад 630 тис.кв.м (майже 90 км) дорожнього покриття, а також відремонтовано 48 км доріг загального користування державного значення на суму 338,1 млн гривень.

За рахунок коштів субвенції виконано дорожньо-будівельних та ремонтних робіт на 50 дорогах та вулицях населених пунктів області і при цьому укладено майже 145,1 тис.кв.м дорожнього покриття.

За рахунок коштів обласного бюджету виконані роботи з будівництва, реконструкції та ремонту 76 об'єктів дорожнього господарства на суму 122,9 млн грн (влаштовано понад 145 тис.кв.м дорожнього покриття та тротуарів).

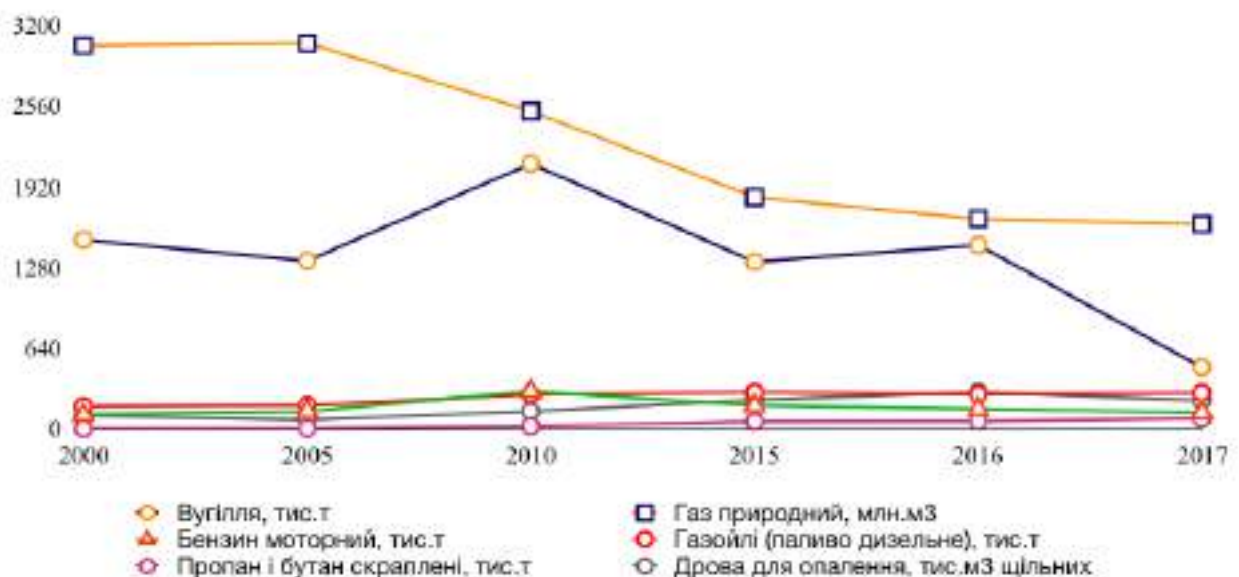
Протягом 2018 року тривала робота з вирішення низки проблемних питань, пов'язаних з будівництвом ВКАД, зокрема, розроблено та подано для проходження комплексної державної експертизи в ДП "Укрдержбудекспертиза" проектну документацію двох ділянок ВКАД. Загальна вартість проектних робіт становить 169,4 млн гривень.

1.4.2. Енергетична сфера

Київщина належить до енергонасичених регіонів. На її території розміщені енергогенеруючі підприємства загальною потужністю 3200 МВт: Трипільська ТЕС, Київська ГЕС та Київська ГАЕС, Білоцерківська ТЕЦ, малі гідроелектростанції. У 2017 році до енергосистеми країни підключено першу чергу Димерської СЕС-1 потужністю 6 МВт, яка складається з 22 200 сонячних модулів.

У структурі основних видів палива, спожитих у 2017 році, найбільша питома вага припадає на газ природний – 57% та вугілля – 17%. Протягом останніх років на Київщині спостерігається тенденція до зниження обсягу використання основних видів палива, особливо вугілля.

Малюнок 12. Динаміка використання окремих видів палива споживачами Київської області протягом 2000-2017 років

З 2014 року намітилась тенденція до збільшення споживання електричної енергії кінцевими користувачами, за виключенням підприємств житлово-комунальної сфери та підприємств і організацій місцевого бюджету. Найбільша частка споживачів електричної енергії у 2018 році припадала на побутовий сектор, інших непромислових споживачів та промисловість.

Водночас протягом 2014-2017 років спостерігалось зниження обсягів споживання природного газу основними категоріями споживачів. У 2018 році зафіксовано збільшення споживання газу, в основному підприємствами промисловості та комунальної теплоенергетики.

ПрАТ «Київобленерго» та АТ «Київоблгаз» - компанії, які на території Київської області здійснюють ліцензовану діяльність з розподілу споживачам електроенергії та газу природного. Разом з тим, у їх діяльності існують окремі проблеми, які можуть загрожувати стабільній роботі споживачів, тому мають бути враховані.

1.4.3. Житлово-комунальне господарство

Житлове господарство

Житловий фонд Київської області становить 27432 одиниці площею – 62,8 млн м². Протягом 2014-2018 років спостерігалось збільшення загальної площі житлового фонду, особливо у приміській зоні міста Києва

Станом на кінець 2018 року в області функціонувало 604 об'єднання співвласників багатоквартирних будинків.

Уповільнення процесу створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків обумовлено скасуванням норми, відповідно до якої у новобудовах обов'язково створювались об'єднання співвласників. Стримує створення ОСББ також брак вільних та ініціативних людей, які змогли б взяти на себе організаційні питання роботи ОСББ як самостійної юридичної особи, недостатня роз'яснювальна та організаційна робота органів місцевого самоврядування серед населення щодо вивчення нормативно-правових актів, які регулюють систему відносин з місцевою владою в питаннях організації ОСББ, необхідність постійного переконання мешканців будинку, щоб вони вносили свої кошти на утримання свого будинку, проведення ремонтних робіт тощо.

Станом на кінець 2018 року в області співвласниками 2388 багатоквартирних житлових будинків визначено управителя (управляючу компанію).

Ліфтове господарство

Житловий фонд області обладнано 3334 ліфтами, з них - 2018 ліфтів експлуатується понад 25 років. Частка ліфтів, що потребують ремонту, модернізації та заміни становить 30,4 %.

Водопровідно-каналізаційне господарство

Протягом 2014-2018 року питома вага загальної житлової площі, обладнаної водопроводом і каналізацією, у міських поселеннях збільшилась на 7,6%, у сільській місцевості питома вага загальної житлової площі, обладнаної водопроводом збільшилась на 10,1%, а каналізації – на 9,4 відсотка. Забезпеченість населених пунктів централізованим водопостачанням становить 85,5%, водовідведенням - 14%. Втрата питної води під час її транспортування та розподілу в середньому в області становить 24 відсотка. Питною водою з поверхневих джерел забезпечується 22% населення Київської області, 78% населених пунктів області для потреб централізованого господарсько-питного водопостачання використовують воду з підземних водоносних горизонтів за допомогою артезіанських свердловин.

Таблиця 2. Загальні показники забезпеченості населених пунктів Київської області централізованим водопостачанням та водовідведенням

	2014	2015	2016	2017	2018
Охоплення централізованим водопостачанням населених пунктів, %					
Міста	100	100	100	100	100
Селища міського типу	85,9	86,7	91,85	96	97
Села	72,1	72,6	72,8	73	74
Охоплення централізованим водовідведенням населених пунктів, %					
Міста	95,5	96,6	99,8	100	100
Селища міського типу	16	18,4	19,8	23	23
Села	5	5	5	5	5

Загальна протяжність водопровідних мереж становить 5290,77 км, серед них 751,9 км знаходяться в аварійному та зношеному стані.

Загальна протяжність каналізаційних мереж - 2498,85 км, у тому числі в аварійному та зношеному стані - 582,85 км.

Наведені дані свідчать, що протяжність ветхих та аварійних водопровідних та каналізаційних мереж в області поступово зменшується. Це пов'язано з тим, що в області в рамках загальнодержавної цільової програми «Питна вода України», у 2014-2018 роках реалізовано ряд проектів, спрямованих на покращення якості питної води, проведено значну роботу щодо будівництва та реконструкції водопровідних та каналізаційних мереж.

Енергозбереження

У рамках Програми енергозбереження (підвищення енергоефективності) Київської області протягом 2014-2018 років впроваджувались заходи із зменшення споживання газу на теплогенеруючих об'єктах шляхом:

- модернізації реконструкції, технічного переоснащення, дооснащення, заміни котлів та котельного обладнання, направлені на скорочення споживання природного газу на об'єктах усіх форм власності та переведення котелень на альтернативні види палива, зокрема на біомасу та електроопалення;

- термомодернізації бюджетних закладів з утепленням зовнішніх елементів конструкцій (стін), ремонту покрівлі, заміни вікон на енергозберігаючі, утеплення підвалів та горищ;

- встановлення станцій автоматичного управління з частотними перетворювачами та заміною насосних агрегатів для економії електричної енергії та паливно-мастильних матеріалів на підприємствах водопостачання;

- реконструкції мереж зовнішнього освітлення.

Завдяки вжитим заходам економія паливно-енергетичних ресурсів за 2014-2018 роки становить 183,3 тис. тонн умовного палива.

З метою підвищення енергетичної ефективності будівель бюджетних установ з кінця 2017 року в області функціонує обласна автоматизована система «Київщина енергоефективна», яка дозволяє вести чіткий, оперативний та достовірний облік використання енергоресурсів, обробляє дані щодо споживання всіх ресурсів з великої кількості будівель та допомагає визначити будівлі або споруди, де можливо оптимізувати споживання.

У квітні 2017 року між Київською облдержадміністрацією та Держенергоефективності підписано Меморандум про партнерство щодо запровадження енергосервісу для підвищення енергетичної ефективності будівель бюджетних установ.

Уже в 2018 році громади Київської області стали лідерами за кількістю укладених енергосервісних контрактів в Україні – було укладено 15 енергосервісних договорів. Протягом I півріччя 2019 року в Київській області підписано ще 8 енергосервісних договорів.

За рахунок коштів обласного бюджету здійснюється відшкодування частини тіла кредиту, залученого фізичними особами на впровадження у своїх оселях енергоефективних заходів. За 2015-2018 роки відшкодування з обласного бюджету за «теплыми кредитами» отримали 5117 домогосподарств на суму майже 16 млн гривень. У 2019 році 139 фізичних осіб, які долучилися до Урядової програми "теплих кредитів", отримали компенсацію на загальну суму майже 500,0 тис. гривень. Крім цього, до кінця 2019 року заплановано виділити на відшкодування частини кредитів, залучених на здійснення енергозберігаючих заходів для ОСББ, ще 3,0 млн гривень.

Теплоенергетика

Усього у Київській області працює 1385 котелень загальною потужністю 2017,05 Гкал/год. (включаючи котельні бюджетної сфери). Із загальної кількості котелень 952 працюють на газі, 49 – на вугіллі, 34 – на електричній енергії, 350 (або 25,3%) – на альтернативних видах палива (з них: 317 – на деревному паливі, 16 – на паливі з відходів сільського господарства, 13 – на вторинних енергетичних ресурсах, 4 – на інших альтернативних видах палива).

1.4.4. Освіта

Київська область є лідером в Україні за кількістю створених нових місць у закладах дошкільної освіти (ЗДО). Завдяки відкриттю 75 нових закладів дошкільної освіти та створенню додаткових 142 груп у функціонуючих

зкладах протягом 2014 – 2018 років у області створено 13 320 нових місць для дітей дошкільного віку. Усіма формами дошкільної освіти охоплено 98,2% дітей віком від 3 до 6 років, з них у ЗДО - 95,5% (у 2014 році – 83 відсотки).

Таблиця 3. Дошкільна та загальна середня освіта

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість закладів дошкільної освіти	733	735	753	766	795
Кількість дітей, які відвідують ЗДО	68253	69806	71471	73474	74004
Кількість створених додаткових місць	2235	1270	3005	3280	3530
Кількість вихованців на 100 місць	132	109	107	103	99
Кількість закладів загальної середньої освіти	728	725	692	681	671
Кількість учнів у ЗЗСО	176829	183377	189841	197406	208542

Відкриття 4 нових сучасних закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) та добудова додаткових приміщень до 4 існуючих ЗЗСО сприяли створенню протягом останніх 5 років додатково понад 2000 учнівських місць. У 2018 році середня наповнюваність ЗЗСО зросла і становила 63,5% (у 2014 році – 57,9 відсотка).

У закладах освіти Київської області збільшується кількість учнів, що навчаються в другу зміну. З 2014 року кількість учнів зросла у 2,4 раза: з 7,7 тис.учнів у 2014 році до 18,7 тис.учнів у 2018 році. Продовжують працювати з перевантаженням ЗЗСО Бучанської ОТГ – 134,8% від проектної потужності, м. Бориспіль – 138,7%, м. Бровари – 120,2%, м. Ірпінь – 115,9% Києво-Святошинського району – 115 відсотків.

Незважаючи на зменшення кількості учнів, які навчаються у другу зміну в 2,4 раза (з 18,7 тис. учнів у 2014 році, до 7,7 тис. учнів у 2018 році) з великим перевантаженням продовжують працювати ЗЗСО Бучанської ОТГ – 134,8 % від проектної потужності, м. Борисполя – 138,7%, м.Бровари – 120,2%, м. Ірпеня – 115,9% К.-Святошинського району – 115 відсотків.

Протягом 2014 – 2018 років кількість дітей з особливими освітніми потребами, для яких організовано інклюзивне навчання в ЗЗСО, зросла на 836 осіб, або майже у 4,7 раза (з 224 дітей у 2014 році, до 1060 дітей у 2019 році).

Незважаючи на збереження мережі закладів професійної освіти (28 закладів), кількість їх учнів та слухачів протягом 2014-2018 років зменшилась на 24,6%, показник прийому на навчання – на 21%, співвідношення між кількістю випускників ЗП(ПТ)О у 2014 і 2018 роках становить 76 % (у 2014 році випущено 6287 кваліфікованих робітників, у 2018 році – 4744 кваліфіковані робітники).

Хоча протягом 2014-2018 років підготовку фахівців з вищою освітою проводили 29 закладів (4 університети, 1 інститут, 18 коледжів, 5 технікумів, 1 вище училище) з 20 галузей знань, загальна кількість студентів, які в них навчалися з останні 5 років зменшилася на 13,7%, а їх випускників – на 25,4 відсотка.

Завдяки відкриттю протягом п'яти років 10 нових закладів позашкільної освіти, у 2018 році в них навчалось 81,4 тис. дітей, або 39,4% від загальної кількості учнів закладів загальної середньої освіти області (у 2014 році - 65,6 тис. дітей, або 37,5%).

Якщо у ДЮСШ системи освіти у 2014 році займалися спортом та вдосконалювали свою спортивну майстерність 13,7 тис. дітей та підлітків, то у 2018 році – 14,3 тис дітей та підлітків.

1.4.5. Охорона здоров'я

З 2014 року в області проводилась цілеспрямована робота щодо оптимізації мережі лікарняних закладів. Мережа закладів, які мають у своєму складі стаціонари, скоротилась з 72 до 59 установ.

За 2014-2018 роки в області створено 37 центрів первинної медико-санітарної допомоги, до складу яких увійшли 623 ФАПів та ФП та 333 лікарські амбулаторії.

Таблиця 4. Мережа закладів охорони здоров'я області у 2014 – 2018 роках, одиниць

Заклади охорони здоров'я	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість закладів, підпорядкованих ДОЗ, всього					
Лікарняні установи	64	66	65	63	59
з них:					
- центральні районні лікарні	25	25	25	25	25
- дільничні лікарні	6	6	6	6	1
- районні лікарні	5	5	5	4	4
Кількість стаціонарних ліжок підпорядкованих ДОЗ	12755	12453	11581	11399	11205
Забезпеченість населення ліжками на 10 тис. населення	74,2	72,3	67,1	65,9	64,08
Кількість амбулаторно-поліклінічних установ всього	32	33	33	33	39
з них:					
- лікарські амбулаторії**	287	288	294	304	333
- центри ЦПМСД	27	27	29	29	37
самотійні юридичні особи амбулаторії ЦПМСД	0	0	0	0	2
Кількість ФАПів і ФП**	643	642	639	639	623

*21 ФАП перебуває в складі ЦРЛ

**В складі ЦПМСД

Дефіцит лікарських кадрів на початок 2019 року нараховував 2693 особи. Укомплектованість усіх штатних посад лікарів фізичними особами зменшилась

з 2014 року на 0,4% і становила у 2018 році 68,3%, що є недостатнім для якісного надання медичних послуг населенню.

Забезпеченість бригадами швидкої медичної допомоги в середньому по області становить 0,8 на 10 тис. населення при нормативі 1,0. Навантаженість бригад – у межах нормативного і становить 6-7 виїздів за добу, що нижче середнього показника по Україні.

Фінансування потреб медичного процесу є вкрай недостатнім, зокрема забезпечення лікарськими засобами, виробами медичного призначення, медичним обладнанням та інше.

В області створено 4 госпітальні округи: Білоцерківський (з центром у м. Біла Церква), Бородянський, Васильківський (Центр – м. Васильків) і Лівобережний (з центром у м. Бровари).

Область залишається практично єдиною в Україні, де не створений кардіохірургічний центр.

За 2014-2018 роки загальна захворюваність всього населення зросла практично за всіма класами хвороб. Перше рангове місце у структурі загальної захворюваності стало займають хвороби системи кровообігу, друге - хвороби органів дихання, третє – хвороби органів травлення.

1.4.6. Соціальна сфера

В області серед установ, що надають соціальні послуги самотнім непрацездатним громадянам, інвалідам та іншим категоріям громадян, які опинилися в складних життєвих обставинах функціонує 35 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) з них: 3 розташовані в сільській місцевості, зокрема це Бориспільський, та Переяслав-Хмельницький районні терцентри, а всі інші в містах або в селищах міського типу, 1 центр надання соціальних послуг Пісківської ОТГ.

У структурі терцентрів функціонують 28 стаціонарних відділень для постійного або тимчасового проживання самотніх непрацездатних громадян та інвалідів.

Зазначеними терцентрами надано соціальних послуг 58627 особам, у тому числі 11798 особам надано платні соціальні послуги на суму 5,1 млн гривень.

При Фастівському районному та Білоцерківському міському територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) створені та функціонують відділення обліку бездомних громадян, якими надано послуг 50 особам.

В області функціонує 11 інтернатних установ, у тому числі 3 будинки-інтернати загального профілю, 7 психоневрологічного профілю та Білоцерківський дитячий будинок-інтернат, які розраховані на 2098 ліжко-місць, в яких перебуває на повному державному утриманні – 1980 осіб, з яких: 1474 особи з психоневрологічними захворюваннями, 348 – особи похилого віку та особи з інвалідністю, а також 158 вихованців дитячого будинку-інтернату.

Кількість розгорнутих ліжко-місць у будинках-інтернатах відповідає фактичній потребі мережі ліжко-місць в області. Черга на поселення до будинків-інтернатів відсутня.

Таблиця 5.3 Характеристика інтернатних установ у період з 2014 по 2019 рік

Показник	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Кількість осіб, які перебувають в установах загального, психоневрологічного та дитячого профілю, всього	1870	1871	1858	1858	1924	1980
з них: кількість осіб, які перебувають в установах психоневрологічного профілю	1394	1393	1386	1383	1460	1474
Кількість осіб, які перебувають в установах геріатричного профілю	304	305	302	303	293	348
Кількість осіб, які перебувають в установах дитячого профілю	172	173	170	172	171	158
Планова ємність в інтернатних установах всього:	2020	2020	2040	2020	2100	2098
Планова ємність установ психоневрологічного профілю	1420	1420	1440	1420	1500	1498
Планова ємність установ загального профілю	400	400	400	400	400	420
Планова ємність установ дитячого профілю	200	200	200	200	200	180

Існуюча мережа установ соціального захисту населення області спроможна забезпечити на період до 2020 року надання необхідних соціальних послуг населенню, при умові осучаснення та модернізації її матеріально-технічної бази.

1.4.7. Культура

Галузь культури Київської області представлена цілісною мережею закладів та установ, серед яких 1826 закладів культури і мистецтва, зокрема 839 клубних закладів, 875 бібліотек, 41 музей, 2 центри дозвілля, 2 парки культури та відпочинку, 61 школа естетичного виховання.

Закладами культури обласного підпорядкування є Київська обласна бібліотека для дітей, Київська обласна бібліотека для юнацтва Київська музично-театральна бібліотека, Академія мистецтв ім. Павла Чубинського, Національний музей-заповідник «Битва за Київ у 1943 році, Вишгородський історико-культурний заповідник, Київський обласний археологічний музей, Яготинський історичний музей, Ржищівський археолого-краєзнавчий музей, Меморіальний музей К.Г. Стеценка, Меморіальний музей-садиба І.С. Козловського, Білоцерківський краєзнавчий музей, Київський

академічний обласний музично-драматичний театр ім.П.К.Саксаганського, Симфонічний оркестр «Академія», Київський обласний центр народної творчості та культурно-освітньої роботи, Київський обласний центр охорони і наукових досліджень пам'яток культурної спадщини, Київські обласні курси підвищення кваліфікації працівників культури.

Велика увага в області приділяється проведенню культурно-мистецьких та просвітницьких заходів різних рівнів. Візитною карткою Київської області стали Міжнародний фестиваль дитячої демократії, творчості, телебачення та преси «Золота осінь Славутича», обласний фестиваль-конкурс дитячої творчості «Дебют», Міжнародна науково-практична конференція «Старожитності Вишгородщини», обласний фестиваль національних спільнот «Київщина – сузір'я злагоди» та ін.

На території Київської області під охороною держави перебуває 3 961 об'єкт культурної спадщини, з них 2067 – пам'яток археології, 1571- пам'ятки історії, 166 - пам'яток монументального мистецтва, 53 – пам'ятки архітектури, 15 - пам'яток садово-паркового мистецтва та 89 – пам'яток науки та техніки. Загальна кількість об'єктів культурної спадщини, занесених до переліку щойно виявлених становить 493 об'єкти. На пам'ятки культурної спадщини укладено 709 охоронних договорів, оформлено 151 паспорт об'єкта (пам'ятки) культурної спадщини. Вісім міст Київщини мають статус історичного населеного місця, де зберігся історичний ареал з об'єктами культурної спадщини.

Таблиця 6. Культурна спадщина

Культурна спадщина					
Назва показника	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість пам'яток, що перебувають на державному обліку	3 597	3 597	3 597	3 597	3 961
Кількість пам'яток, що занесені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України	232	232	232	232	419
Кількість відреставрованих пам'яток	5	19	52	63	113
Кількість укладених охоронних договорів	9	17	68	21	5
Кількість оформлених паспортів	4	2	9	5	7
Кількість пам'яток, що пройшли інвентаризацію	0	0	0	0	118

Музеї Київщини є скарбницею історичної та культурної спадщини, а музейні експонати - носіями безцінної інформації про історію та культуру рідного краю. В Київській області мережа музейних закладів нараховує 41 музей, з них два заповідники і шість музеїв обласного підпорядкування: шість музеїв, а саме: 2 історичні музеї (КЗ КОР «Яготинський історичний музей» та КЗ КОР «Ржищівський археолого-краєзнавчий музей»), 2 мистецькі музеї (КЗ КОР «Меморіальний музей К.Г. Стеценка» (с.Веприк Фастівського району),

КЗ КОР «Меморіальний музей-садиба І.С. Козловського» (с.Мар'янівка Васильківського району) та 2 комплексні музеї (КЗ КОР «Білоцерківський краєзнавчий музей» та КЗ КОР «Київський обласний археологічний музей» (с.Трипілля Обухівського району); два заповідники - Вишгородський історико-культурний заповідник та Національний музей-заповідник «Битва за Київ у 1943 році» (с.Нові Петрівці Вишгородського району) - за профілем – історичні.

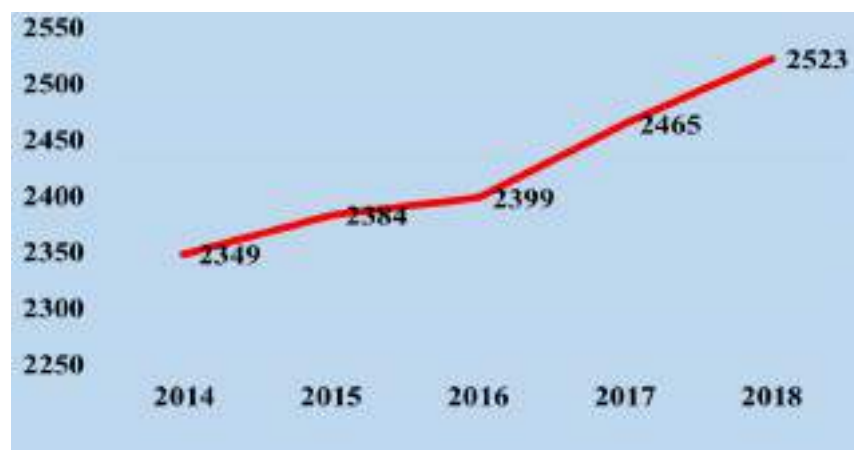
Протягом 2014-2018 років кількість вистав у репертуарі Київського академічного обласного музично-драматичного театру ім. П.К. Саксаганського збільшилась на 39 і становить 91 виставу. Щороку відбувається 600-700 показів вистав та концертних програм. Кількість глядачів, що переглянули вистави та концертні програми, становила в середньому понад 10000 осіб на рік. Випуск нових вистав упродовж 2014-2018 років відбувався в середньому по 13 вистав протягом року.

Музичне мистецтво в Київській області представлене КП КОР «Симфонічний оркестр «Академія». Репертуар оркестру складається з творів українських композиторів, світової класики, творів сучасних композиторів та налічує понад 300 композицій. Протягом 2014-2018 років кількість слухачів всього і, зокрема, Київської області зросла в середньому на 32%. З 2016 року у репертуарі оркестру з'явилося одразу 6 нових концертних програм, і щороку кількість зростала.

1.4.8. Фізкультура і спорт

Фізична культура і спорт Київської області має сталий розвиток в напрямку будівництва нових спортивних споруд і залучення населення до фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи. В області функціонують 4264 спортивних споруд, до якої включено 64 стадіони, 18 плавальних басейнів, 736 спортивних залів, 646 приміщень для фізкультурно-оздоровчих занять, 2523 площинні спортивні споруди. Проте основна кількість існуючих спортивних споруд не відповідає сучасним вимогам та потребує модернізації і приведення до європейських стандартів.

Малюнок 13. Площинні спортивні споруди

Місце Київської області серед інших областей України залишається стабільним: 3 місце у рейтингу серед неолімпійських видів спорту та 5 місце у рейтингу серед олімпійських видів спорту (за результатами 2017 та 2018 років).

Практично збережена мережа дитячо-юнацьких спортивних шкіл всіх форм власності та підпорядкування. Їхня кількість відносно кількості населення області перевищує середній показник по Україні, але поступається кількості ДЮСШ у Львівській та Одеській областях.

1.4.9. Підтримка сім'ї, захисту дітей та реалізація молодіжної політики

За останніх 5 років кількість багатодітних сімей зросла на 30,5%, а чисельність дітей, які у них виховуються, - на 25,1 відсотка.

Таблиця 7. Кількість багатодітних сімей, чисельність дітей, що у них виховується, та чисельність дітей, що виховуються у дитячих будинках сімейного типу

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість багатодітних сімей, тис.од.	10,8	11,7	12,5	13,3	14,1
Чисельність дітей, що виховуються у багатодітних сім'ях, тис. осіб	37,4	39,2	41,5	44,0	46,8
Чисельність дітей, що виховуються у дитячих будинків сімейного типу та прийомних сім'ях, осіб	587	525	546	520	651

Незважаючи на уповільнення темпів створення дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей, кількість дітей, які в них виховуються, за останні 5 років збільшилась майже на 11 відсотків.

Повільні темпи створення в області дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей не дають можливості суттєво зменшити чисельність дітей, які виховуються у закладах інституційного догляду для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які перебувають у складних життєвих обставинах (зменшення лише на 96 дітей).

Таблиця 8. Активізація роботи у молодіжній політиці

Назва показника	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість молодіжних організацій, од	12	28	102	110	117
Кількість проведених заходів, спрямованих на підтримку молодіжної ініціативи та розвитку молодіжного руху, од.	52	79	107	131	179
Кількість охоплених заходами молодих людей, тис.осіб	17,2	17,1	19,7	15,1	13,4

Протягом 2017-2018 років спостерігається тенденція до зменшення кількості учасників молодіжних заходів (у 2017 році на 23,4% до попереднього року, а в 2018 році – на 11,3 %), що обумовлено переорієнтацією молоді на

участь у заходах, спрямованих на національно-патріотичне виховання (збільшення кількості учасників у 2017 році на 41,1% до попереднього року, а в 2018 році – у 2,1 раза).

1.5. ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО

1.5.1. Структура економіки регіону

Київська область належить до п'ятірки економічно розвинутих регіонів України (після м.Києва, Донецької, Дніпропетровської та Харківської областей) за обсягами валового регіонального продукту (ВРП), який у 2017 році становив 157,0 млрд грн (у 2014 році – 79,6 млрд гривень).

За обсягом ВРП на одну особу Київська область протягом 2014-2017 років посідала 4 місце серед регіонів України, поступаючись лише м.Києву, Дніпропетрівській та Полтавській областям. Разом з тим, Київщина за цим показником значно відстає від столичних регіонів сусідніх країн, зокрема Мінської області Республіки Білорусь та Мазовецького воєводства Республіки Польща.

Малюнок 14. Індекси фізичного обсягу валового регіонального продукту (у цінах попереднього року, відсотків)

За показником валової доданої вартості (далі – ВДВ) Київщина у 2017 році посіла 4 місце серед регіонів України, після м.Києва, Дніпропетровської та Харківської областей. Протягом 2013-2017 років структура ВДВ області у розрізі видів економічної діяльності зазнала певних змін. Так, за рахунок введення у дію потужних промислових підприємств і тваринницьких комплексів, рекордних урожаїв зернових культур, значних обсягів житлового будівництва у структурі ВДВ у 2017 році порівняно з 2013 роком зросла частка промисловості (з 18,5% до 21,6%), сільського господарства, лісового господарства та рибного господарства (з 13,5% до 14,3%) та будівництва (з 4,1% до 4,2 відсотка).

Аналіз динаміки обсягу ВДВ показав, що протягом 2013-2015 років спостерігалось незначне зниження цього показника, подолати яке вдалося у 2016 році. Протягом наступних років позитивна тенденція зберіглась і у 2018 році індекс фізичного обсягу ВДВ становив 106,6% (за темпом росту область посіла 1-2 місця серед регіонів України разом з Вінницькою областю).

Малюнок 15. Структура валової доданої вартості

Збільшити обсяги ВДВ у 2018 році вдалося таким видам економічної діяльності, як: постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство; оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів; транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність; будівництво. Разом з тим, відбулося зниження обсягів ВДВ у добувній промисловості і розробленні кар'єрів, переробній промисловості.

1.5.2. Промисловість

Завдяки щорічному приросту обсягів промислового виробництва Київська область за своїм промисловим потенціалом належить до десятки найбільш промислово розвинутих регіонів України (7 місце за обсягом реалізованої промислової продукції серед регіонів України).

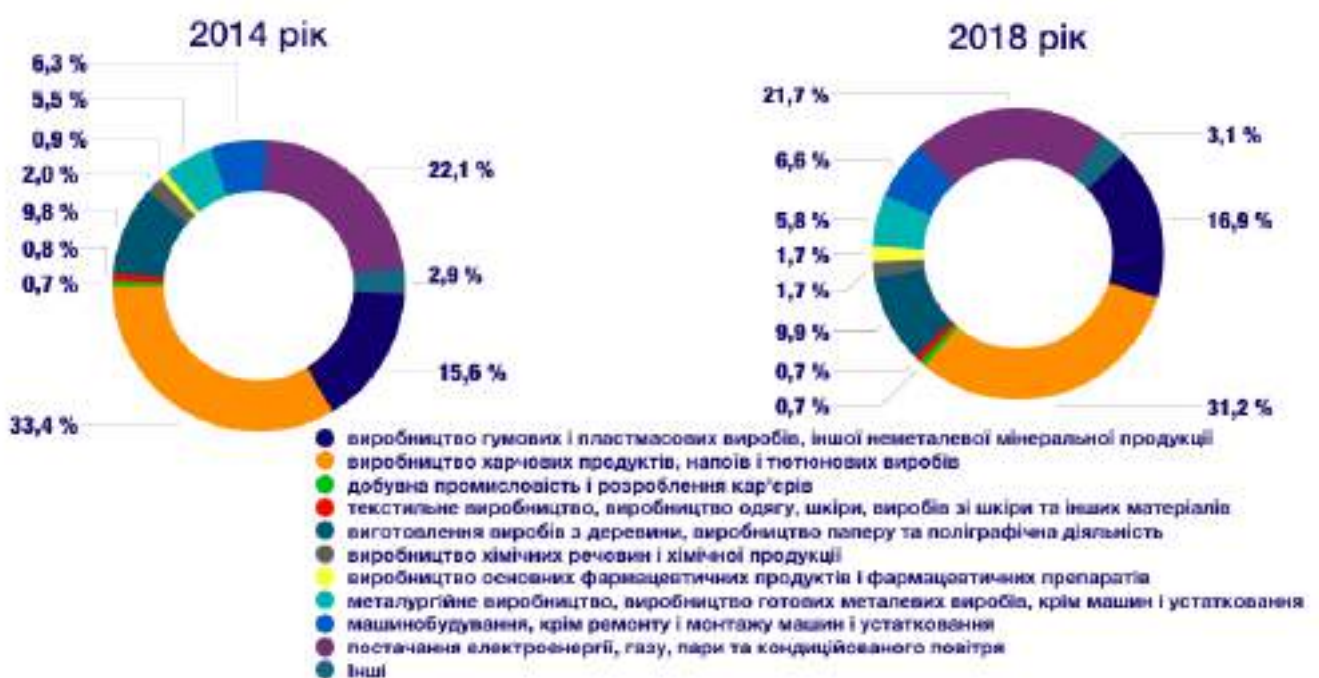
Малюнок 16. Індекс промислового виробництва, %

Зменшення інвестиційних можливостей промислових підприємств призвело до зниження частки промисловості у загальних обсягах капітальних інвестицій за останні 5 років з 48 до 27 відсотків. Водночас промисловість залишається інвестиційно привабливим видом економічної діяльності для іноземних інвесторів, про що свідчить збільшення частки промисловості у загальних обсягах прямих іноземних інвестицій з 45 до 54,4 відсотка.

У структурі промисловості Київської області найбільшою за обсягами реалізованої промислової продукції у 2018 році була питома вага таких видів промислової діяльності, як виробництво харчових продуктів і напоїв (31,2%), постачання електроенергії, газу і пари (21,7%), виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (16,9%), виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу і поліграфічної продукції (9,9 відсотка).

Малюнок 17. Структура обсягів реалізованої промислової продукції області

За останні 5 років у структурі реалізованої продукції промислових підприємств збільшилась питома вага виробництва гумових і пластмасових виробів та іншої неметалевої мінеральної продукції у загальних обсягах реалізованої промислової продукції (з 15,6% до 16,9%), проте зменшилась частка виробництва харчових продуктів і напоїв у загальних обсягах реалізованої промислової продукції (з 33,4% у 2014 році до 31,2% у 2018 році).

Структура реалізації промислової продукції у розрахунку на одну особу серед районів і міст області засвідчує про значну територіальну диспропорцію у розподілі промислового потенціалу по території області. Співвідношення максимального та мінімального значення цього показника серед районів області становить 78 разів, серед міст обласного значення – 16 разів.

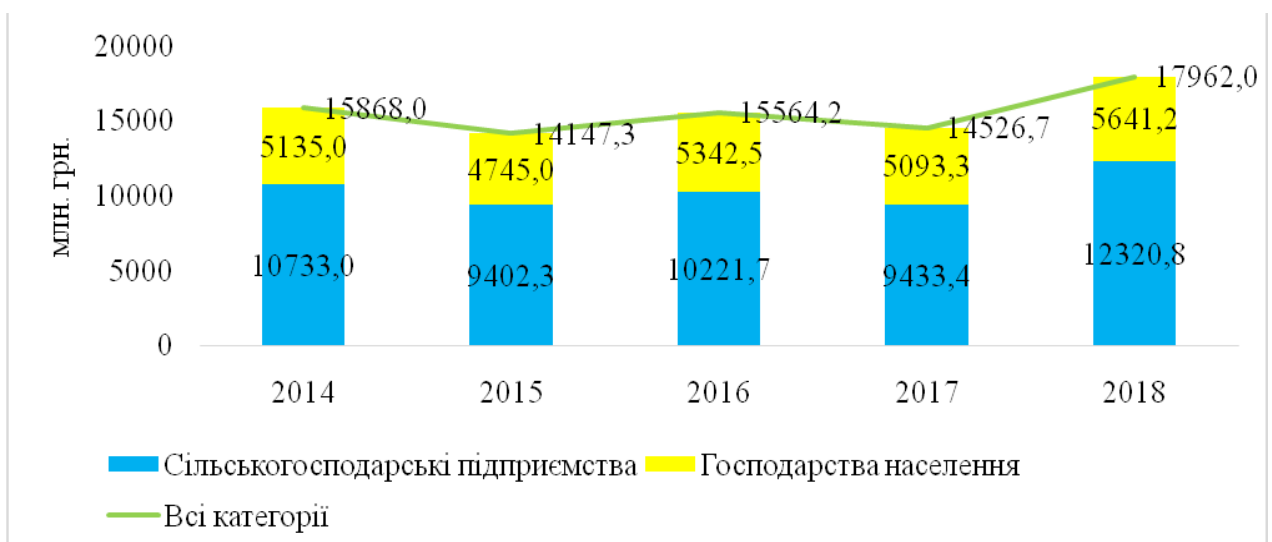
1.5.3. Сільське господарство

Агропромисловий комплекс є одним із найбільших секторів економіки області, в якому формується основна частина продовольчих ресурсів.

Київщина зі своїми сприятливими кліматичними умовами та інвестиційним потенціалом може нарощувати сільськогосподарське виробництво, тим самим забезпечуючи зростаючі потреби населення області та міста Києва у сільськогосподарській продукції.

За 2018 рік всіма категоріями господарств області вироблено валової продукції сільського господарства на суму 17962,0 млн грн, що становить 120,7% до 2017 року (у 2014 році – 15878,0 млн грн, 106,6% до 2013 року). У тому числі, у сільськогосподарських підприємствах - 12320,8 млн грн у господарствах населення - 5641,2 млн грн, що відповідно становить 128,0 % та 107,4% до 2017 року. Область посіла 2-ге місце серед інших регіонів.

Малюнок 18. Динаміка структури валової продукції сільського господарства

Отже, у структурі продукції сільського господарства за категоріями виробників переважає частка сільськогосподарських підприємств. У 2018 році їх питома вага становила 68,6 відсотка. Господарства населення виробили 31,4% від загального обсягу продукції.

Частка області у загальних обсягах виробництва валової продукції сільського господарства в Україні склала 6,7%. За темпами росту

сільськогосподарського виробництва Київщина посідає 3-тє місце, а за виробництвом продукції на одну особу – 9-тє. Обсяг виробництва продукції сільського господарства у розрахунку на одну особу становить 10297,0 гривень.

У структурі продукції сільського господарства за категоріями виробників переважає частка сільськогосподарських підприємств. У 2018 році їх питома вага становить 68,6 відсотка. Господарства населення виробили 31,4% від загального обсягу продукції.

В аграрному секторі Київської області зайнято 739,9 тис. осіб, що становить 42,7% від загальної кількості населення області. Середня заробітна плата штатного працівника у сільському господарстві за 2018 рік становила 8376,8 грн, що більше значення попереднього року на 2462,8 грн, або на 41,6 відсотка.

У 2018 році прибуток від реалізації сільськогосподарської продукції становив 2833,8 млн гривень.

З 2018 року в країні розпочав роботу проєкт "Аграрні розписки в Україні", що здійснюється Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC, група Світового банку). За 2018 рік господарства регіону видали 33 аграрні розписки (переважно фінансові) на загальну суму 300,0 млн грн під заставу майбутнього врожаю.

Київщина лідирує по видачі аграрних розписок серед регіонів України. Місцеві господарства за 2018 рік видали 33 аграрні розписки на загальну суму 300,0 млн гривень. Це переважно фінансові аграрні розписки. У заставу передано майбутній урожай пшениці, кукурудзи, ріпаку, соняшнику та сої.

1.5.4. Інвестиційна діяльність

Капітальні інвестиції

Київська область є інвестиційно привабливим регіоном України, про що засвідчує позитивна динаміка капітальних інвестицій, які були спрямовані на модернізацію економіки Київщини протягом 5 останніх років. Не зважаючи на зменшення частки капітальних інвестицій області у загальнодержавних обсягах з 9,0% у 2014 році до 7,0% у 2018 році, за цим показником регіон впевнено тримає 3 місце серед інших областей держави (за винятком 2016 року, в якому область посіла 2 місце) після м. Києва та Дніпропетровської області.

Малюнок 19. Динаміка обсягів капітальних інвестицій

Аналіз зміни обсягів капітальних інвестицій протягом 2014-2018 років показав тенденцію до поступового їх зростання і перетворення негативної динаміки на позитивну. Так, якщо у 2014 році зменшення цього показника порівняно з попереднім роком становило 20%, у 2015 році – 1,0%, то у 2016 році вдалося наростити їх обсяги і досягти збільшення на 24,8 відсотка. У 2017 році темп зростання капітальних інвестицій дещо знизився. У 2018 році позитивна динаміка відновилася, приріст обсягів капітальних інвестицій становив 9,8 відсотка.

Динаміка структури капітальних інвестицій у Київській області за джерелами фінансування вказує на зростання ролі власних фінансових ресурсів підприємств у модернізації економіки Київщини. Частка власних фінансових ресурсів підприємств у 2018 році порівняно з 2014 роком зросла на 16,1% і становила 64,5% від їх загального обсягу. Протягом цього періоду у структурі капітальних інвестицій регіону спостерігалось також зростання частки коштів місцевих бюджетів (з 0,6% до 4,2 відсотка).

Разом з тим, суттєво знизилась питома вага коштів іноземних інвесторів, яка у 2014 році була досить великою і становила 22,1% (1061,6 млн грн) і мала нестабільну динаміку протягом останніх 5 років. У 2018 році цей показник склав лише 459 тис. гривень.

Значну частку у структурі капітальних інвестицій складають кошти населення на будівництво житла, проте за 2014-2018 роки вона дещо знизилась і у 2018 році становила 12,2 відсотка. Зменшилась і частка кредитів банків та інших позик з 5,5% до 4,3 відсотка.

Малюнок 20. Структура капітальних інвестицій за основними видами економічної діяльності, у відсотках

Найбільші обсяги капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу у 2018 році мали Миронівський, Бориспільський, Вишгородський, Переяслав-Хмельницький та Києво-Святошинський райони, найнижчі – Поліський, Ставищенський, Фастівський, Богуславський та Іванківський райони. Максимальне значення показника у 40 разів перевищує мінімальне значення (не враховуючи Поліський район).

Серед міст обласного значення високі обсяги капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу у 2018 році мали Славутич, Бориспіль та Обухів, найменші – Ржищів, Березань та Біла Церква. Максимальне значення показника перевищує мінімальне у 24 рази.

Іноземні інвестиції

У Київській області постійно здійснюється робота у напрямку активізації залучення іноземних інвестицій в економіку регіону, формування позитивного іміджу та інвестиційної привабливості Київщини.

Зменшення вартості акціонерного капіталу нерезидентів у 2015-2016 роках пояснюється, у першу чергу, зміною курсу валюти відносно долара США. Починаючи з 2017 року, позитивна динаміка обсягу прямих іноземних інвестицій відновилась, і вже на початок 2019 року їх сума становила майже 1,6 млрд доларів США. Протягом останніх 3-х років Київщина впевнено тримає 3 місце за вказаним показником, після м. Києва та Дніпропетровської області.

Малюнок 21. Динаміка обсягів прямих іноземних інвестицій

У 2018 році майже 91% (1447,2 млн дол. США) загального обсягу акціонерного капіталу внесено з країн Європейського Союзу з початку інвестування, з інших країн – 9,1% (144,4 млн доларів США).

Малюнок 22. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в економіці Київської області за найбільшими обсягами

У 2018 році домінуючу частку прямих іноземних інвестицій залучено у розвиток підприємств оптової та роздрібної торгівлі (54,3% загального обсягу прямих інвестицій, що надійшли в регіон). У розвиток підприємств з ремонту

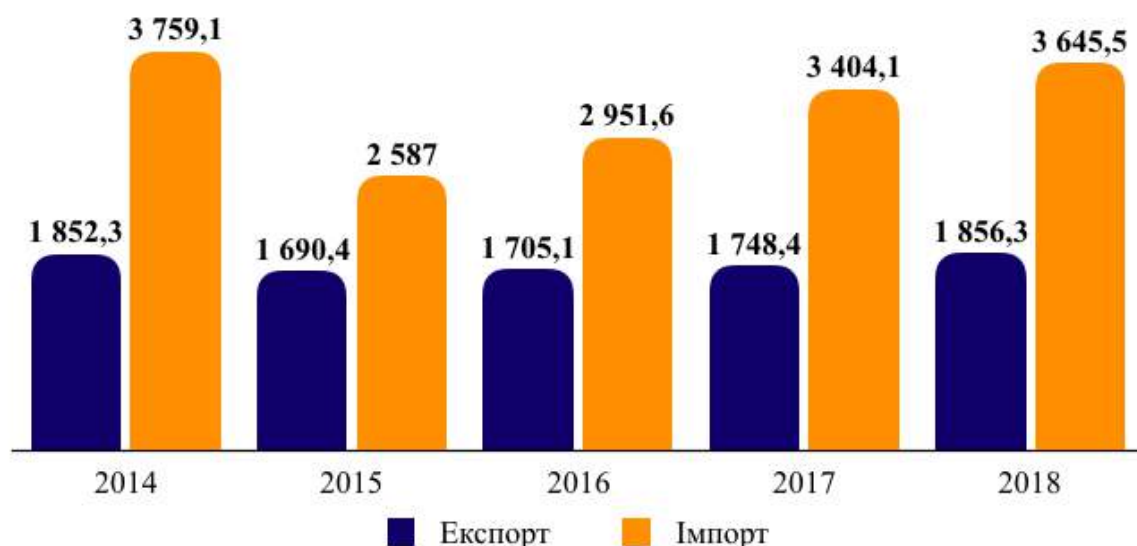
автотранспортних засобів і мотоциклів залучено 11,5% загального обсягу прямих іноземних інвестицій, організацій, що здійснюють операції з нерухомим майном – 10,9%, у транспорт, складське господарство, поштову та кур'єрську діяльність – 8,3%, сільське, лісове та рибне господарства – 4,6%, сферу адміністративного та допоміжного обслуговування – 3,8%, професійну, наукову та технічну діяльність – 2,7%, будівництво – 1,6 відсотка.

1.5.5. Зовнішньоекономічна діяльність Київської області

Аналіз динаміки зовнішньої торгівлі товарами протягом останніх 5 років показав, що, незважаючи на зменшення обсягів експорту товарів у 2014-2015 роках у порівнянні з попереднім роком у зв'язку з несприятливою зовнішньоекономічною кон'юктурою на світовому товарному ринку, втратою російського ринку збуту виробленої продукції, заборони транзиту товарів через територію Російської Федерації, починаючи з 2016 року намітилась позитивна тенденція до їх зростання.

Зниження платоспроможності імпортерів у зв'язку зі знеціненням гривні щодо долара США згідно з офіційним курсом, запровадження Національним банком України обмежень щодо продажу валюти у 2014-2015 роках обумовили зменшення обсягів імпорту товарів, водночас вже у 2016 році цей показник подолав зазначені негативні тенденції і завдяки підвищенню купівельної спроможності населення досяг приросту у розмірі 14,1%, у 2017 році – 15,3%, у 2018 році – 106,2 відсотка.

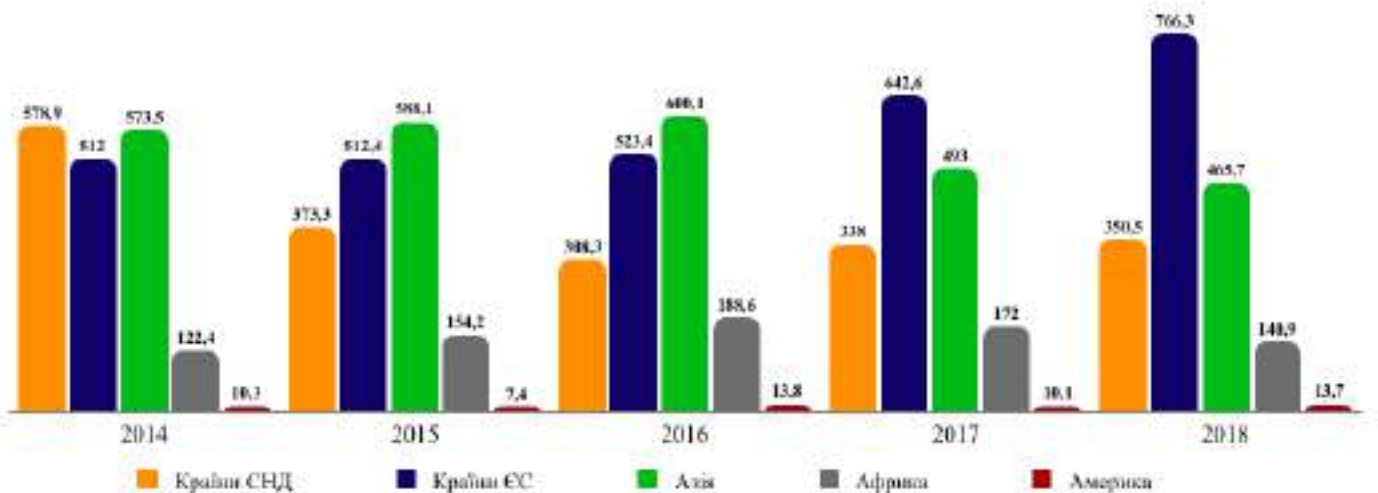
Малюнок 23. Динаміка обсягів експорту та імпорту товарів, млн дол. США

Частка Київської області у загальному експорті товарів країни за 2018 рік становить 3,9% (8 місце серед регіонів України). За аналогічним показником імпорту товарів Київщина посіла 3 місце, залишивши позаду і сусідні області і регіони зі схожою структурою ВДВ.

Суб'єкти господарювання області у 2018 році здійснювали зовнішньоторговельні операції з партнерами із 171 країни світу (у 2014 році – 166 країн світу).

Малюнок 24. Динаміка географічної структури експорту товарів за 2014-2018 рр.

Географічна структура експорту товарів за останні 5 років зазнала суттєвих змін: частка країн ЄС зросла з 27,6% до 41,3% і є найбільшою у загальному обсязі експорту товарів, дещо збільшилась частка країн Африки з 6,6% до 7,6%, майже не змінилася частка країн Америки. У той же час зменшилась питома вага країн СНД з 31,3% до 18,9%, яка у 2014 році була домінуючою у структурі експорту товарів, а також частка країн Азії з 31,0 до 25,1 відсотка.

Найвагоміші експортні поставки товарів серед країн ЄС у 2018 році здійснювалися до Нідерландів – 8,4% від загального обсягу експорту, Німеччини – 8,2%, Польщі – 3,7%, Словаччини – 3,9%; серед інших країн – до Російської Федерації – 6,1%, Індії – 4,4%, Саудівської Аравії – 4,1%, Білорусі – 3,5% та Єгипту – 3,2 відсотка.

За 2014-2018 роки частка імпорту товарів з країн ЄС зросла з 48,2 до 53,1%, Азії – з 17,0 до 20,2%, Америки – з 6,5 до 8,8%, Африки – залишилася на рівні 2014 року. Разом з тим, частка країн СНД зменшилась на 12,7 відсоткових пункти.

Серед країн ЄС у 2018 році найвагоміші імпортні надходження товарів здійснювалися з Німеччини – 15,4% від загального обсягу імпорту, Польщі – 9,8%, Нідерландів – 3,4%, Литви – 3,2%, Франції – 3,2%; серед інших країн – з Китаю – 10,8%, Російської Федерації – 7,9%, США – 5,9% та Білорусі – 4,3 відсотка.

У зовнішньоекономічному товарообігу Київської області імпорт товарів значно переважає обсяги експорту, що спричиняє негативне сальдо зовнішньоторговельного балансу. Середній показник покриття імпорту експортом становить за останні 5 років 0,5.

У структурі експорту товарів Київської області переважають продовольчі товари – 64,4 відсотка.

У 2018 році основу товарної структури експорту області склали продукти тваринного походження (28,5% від загального обсягу експорту),

продукти рослинного походження (19,5%), готові харчові продукти (10,3 відсотка).

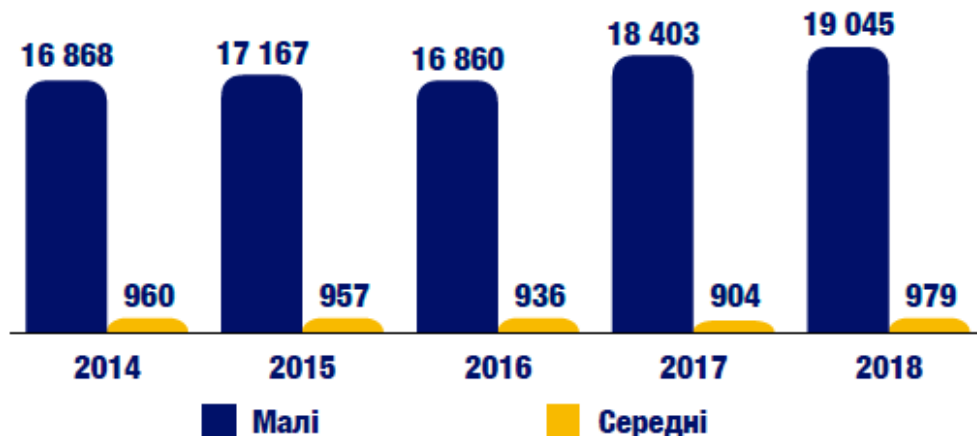
У структурі імпорту області частка машин, обладнання та механізмів; електротехнічного обладнання становила 20,6% від загального обсягу імпорту, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості – 16,4%, засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби – 12,6%, полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них – 8,2 відсотка.

У структурі зовнішньої торгівлі послугами Київської області переважає експорт, основною частиною якого є транспортні послуги (за рахунок наданих послуг повітряного та іншого транспорту).

1.5.6. Мале та середнє підприємництво

Станом на 01.01.2019 в області функціонувало 20054 підприємства, з яких 30 – великих, 979 – середніх, 19045 – малих (у тому числі 16276 мікропідприємств). Порівняно з їх кількістю на початок 2015 року відмічається зростання кількості малих підприємств на 12,9% (на 2177 одиниць), середніх – на 2,0% (на 19 одиниць) та зменшення кількості великих – на 33,3% (на 15 одиниць).

Малюнок 25. Динаміка кількості підприємств Київської області

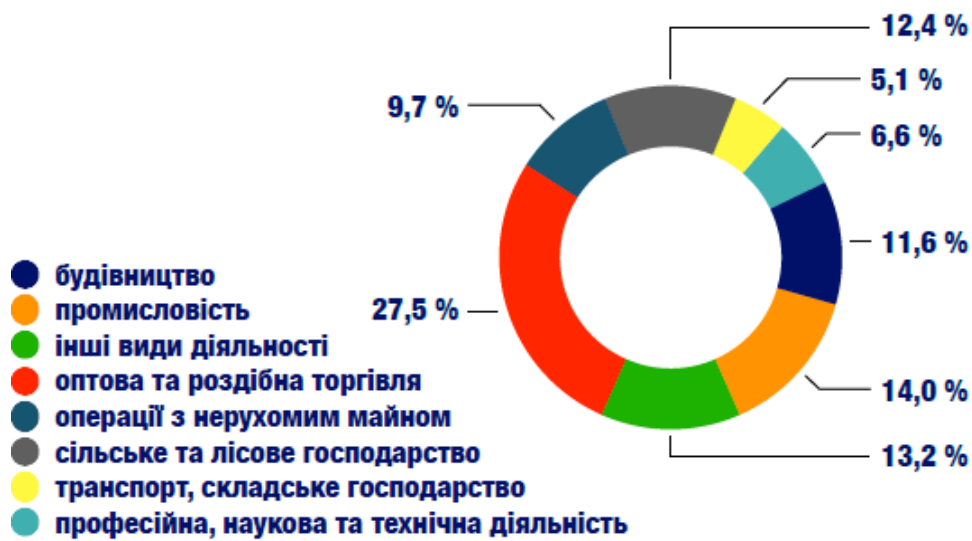
Кількість середніх підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення за 2014-2018 роки змінилася несуттєво і у 2018 році становила 6 одиниць, у той же час кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення зросла з 98 до 108 одиниць. За кількістю малих та середніх підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення у 2018 році Київщина посіла 2 місце серед регіонів України після м. Києва.

У структурі підприємств Київської області станом на 01.01.2019 частка малих підприємств від загальної кількості становила 95,0% (по Україні – 95,5%), середніх – 4,9% (по Україні – 4,4%), великих – 0,1% (по Україні – 0,1 відсотка).

Головними сферами та напрямками діяльності МСП є оптова і роздрібна торгівля; промисловість, сільське господарство, мисливство та лісове

господарство, будівництво, операції з нерухомим майном, професійна, наукова та технічна діяльність, транспорт та складське господарство.

Малюнок 26. Сфери та напрями діяльності МСП (станом на 01.01.2019)

У 2018 році у секторі малого та середнього підприємництва було зайнято 252,0 тис. осіб, що на 8,2% більше порівняно з 2014 роком. Чисельність зайнятих у сфері малого підприємництва зросла за ці роки на 5,9%, середнього підприємництва – на 9,6 відсотка.

Зберіглася тенденція до збільшення найманих працівників на середніх підприємствах. Так, у 2018 році їх кількість збільшилася до 154,8 тис. осіб порівняно з 141,2 тис. осіб у 2014 році. Кількість найманих працівників на малих підприємствах становила 93,7 тис. осіб, що на 6,1 тис. осіб більше ніж у 2014 році.

Позитивну динаміку демонструють суб'єкти малого та середнього підприємництва по надходженням до бюджетів усіх рівнів, що становили за 2018 рік 16 759,5 млн грн., що у 2,9 раза більше ніж у 2014 році. Водночас частка надходжень від малого та середнього бізнесу у загальному обсязі знизилась з 86,2% до 71,3 відсотка.

Малюнок 27. Динаміка надходжень до бюджетів усіх рівнів від малого та середнього бізнесу

Станом на 01.01.2019 кількість об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва становила 427 одиниць, зокрема 9 бізнес-центрів, 5 бізнес-інкубаторів, 2 технопарки, 6 індустріальних парків, 12 лізингових центрів, 67 небанківських фінансово-кредитних установ, 8 фондів підтримки підприємства, 11 інвестиційно-інноваційних фондів і компаній, 3 інноваційних кластери та 88 інформаційно-консультативних установ. Функціонує 78 громадських об'єднань підприємців, з якими налагоджена дієва співпраця органів виконавчої влади. Активно працює Київська обласна торгово-промислова палата.

Надання адміністративних послуг

Відповідно до прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про адміністративні послуги» у Київській області, починаючи з 2014 року, утворено 44 центри надання адміністративних послуг, з яких: 25 утворені райдержадміністраціями, 9 – міськвиконкомами (міст обласного значення), 3 міськвиконкомами (міст районного значення), 3 виконкомами селищних рад та 4 об'єднаними територіальними громадами.

У місті обласного значення Біла Церква за результатами роботи у 2018 році середня кількість послуг, що надається за один робочий день, становила 520. Це один з найвищих показників в Україні.

Таблиця 9. Надання адміністративних послуг

Назва показника	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Кількість утворених ЦНАП	37	37	40	43	44
Середня кількість послуг, що надається у ЦНАП за один робочий день	332	1816	1676	2056	2680

Максимальна кількість видів послуг, які надаються через ЦНАП збільшилась з 117 у 2014 році до 180 у 2018 році. Кількість працівників ЦНАПів зросла у 27,7 раза: з 103 у 2014 році до 280 у 2018 році.

Органи місцевого самоврядування Київщини активно співпрацюють з Програмою «U-LEAD з Європою» в частині створення/модернізації центрів надання адміністративних послуг.

Так, за результатами проведення Початкової фази Програми відбулося відкриття центрів надання адміністративних послуг у селищі Гостомель та Калитянській об'єднаній територіальній громаді. У Львівській області після реалізації Початкової фази було відкрито 1 ЦНАП, Одеська область участі у відборі не брала.

За результатами 1 раунду відбору Фази впровадження Програми «U-LEAD з Європою» 5 громад Київської області отримують інституційну та технічну допомогу для утворення центру надання адміністративних послуг та у 2 раунді відбору учасниками Програми було визначено ще 5 громад Київщини,

а саме: Бучанська, Ржищівська, Студениківська, Дівичківська об'єднані територіальні громади та громада міста Українка.

Основним проблемним питанням щодо збільшення видів послуг, які надаються через ЦНАП, є недостатність фінансування ЦНАПів та визначена гранична чисельність працівників місцевих державних адміністрацій не дозволяє призначити достатню кількість адміністраторів, що є необхідним для збільшення видів послуг, які надаються через ЦНАП.

Практика функціонування ЦНАП засвідчує, що від збільшення кількості видів послуг, які можна отримати у центрі, необхідно переходити до запровадження інтегрованого підходу до їх надання, отримання послуг за принципом життєвих ситуацій. Також необхідно розвивати напрям отримання через ЦНАП електронних послуг, розроблення та впровадження офіційних веб-порталів місцевих органів влади.

1.5.7. Споживчий ринок

Протягом останніх трьох років зберігається позитивна динаміка зростання основних показників розвитку споживчого ринку. За підсумками 2018 року оборот роздрібною торгівлі перевищив (у реальному вимірі) рівень попереднього року на 9,7% і становив 65,6 млрд грн (5 місце серед регіонів України).

Малюнок 28. Динаміка обороту роздрібною торгівлі

Протягом 2014-2018 років торговельна мережа регіону продовжувала розвиватися та вдосконалюватися, що сприяло подальшому формуванню ефективного конкурентного середовища у сфері торговельних послуг. Мережа підприємств торгівлі зросла на 15 відсотків.

На початок 2019 року торговельне обслуговування населення області здійснювали 11,9 тис. стаціонарних роздрібних підприємств та 4,6 тис. закладів дрібно-роздрібною торгівлі. Загальнодоступна мережа закладів ресторанного господарства становила 2,2 тис. одиниць, розрахованих на 108,1 тис. посадкових місць.

У регіональному аспекті половину обороту роздрібної торгівлі забезпечили суб'єкти підприємницької діяльності Києво-Святошинського району, міст Біла Церква, Бориспіль та Бровари. Решта обороту (42,5%) припадає на 33 райони та міста обласного значення.

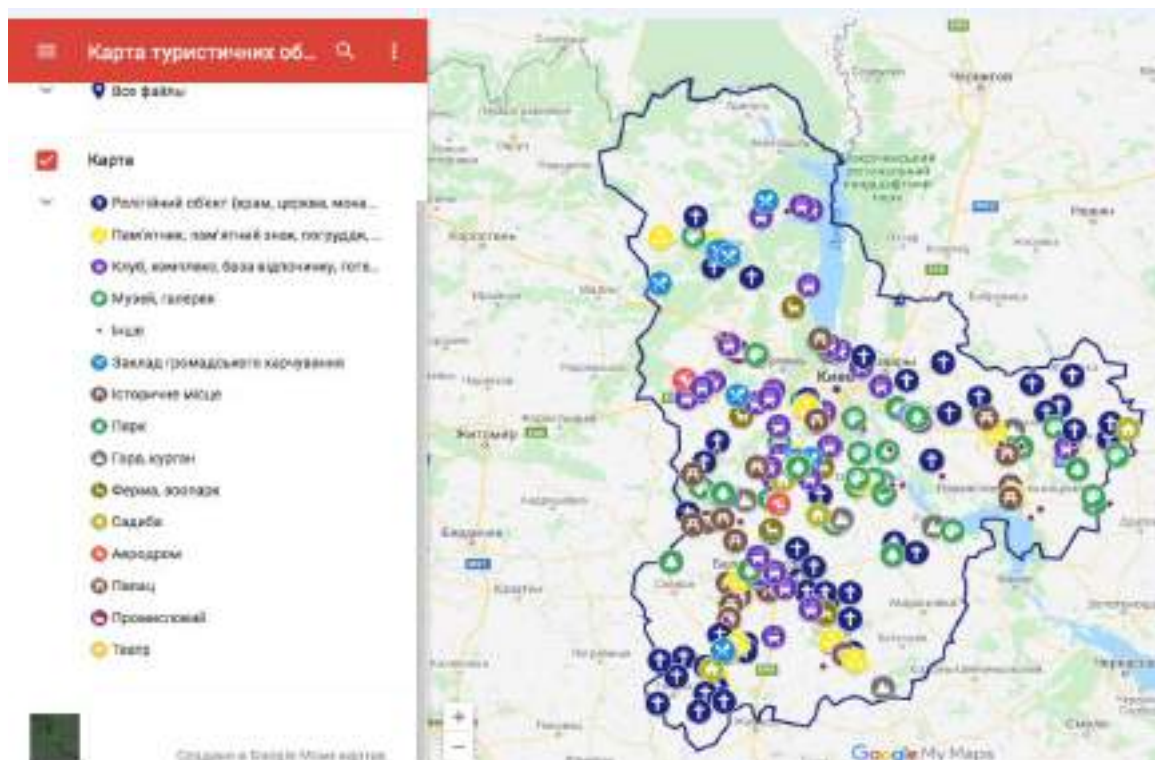
Важливим сегментом споживчого ринку, здатним забезпечити населення широким асортиментом продовольчих та непродовольчих товарів за доступними цінами, залишаються об'єкти ринкового господарства, частка яких у структурі обороту роздрібної торгівлі у 2018 році становила понад 18%. На території області здійснюють діяльність 106 об'єктів ринкового господарства.

За спеціалізацією 87 ринків (78,3%) належать до об'єктів з продажу товарів змішаного асортименту. Крім цього, на території області функціонують 8 ринків з продажу продовольчих товарів та 11 ринків з продажу непродовольчих товарів. Діяльність на ринках здійснюють 8,8 тис. суб'єктів господарювання, ще майже 1,1 тис. громадян перебувають у трудових відносинах з СПД. Загальна кількість облаштованих торговельних місць на ринках становить 25,9 тис. од., з яких майже 4,4 тис. (16,9%) виділено для торгівлі сільськогосподарською продукцією.

1.5.8. Туризм

Протягом 2014-2018 років в області вживалися заходи щодо ефективного використання туристичного потенціалу, основою якого є майже 6 тис. об'єктів історико-культурної спадщини, зокрема 2060 пам'яток археології, 1175 пам'яток історії, та 316 пам'яток архітектури. Це давні поселення, городища, могильники, кургани, змійові вали, місця битв та історичних подій, археологічні пам'ятки, занесені до Реєстру нерухомих пам'яток, пам'ятки національного значення, серед яких більшість – це культові споруди XVI-XIX століть. Крім цього на території області знаходиться 18 пам'яток садово-паркового мистецтва та 20 - науки і техніки.

Малюнок. 29. Інтерактивна карта туристичних об'єктів Київщини

За останніх 5 років потік туристів в область зріс на 39,0 відсотків. Проте через повільні темпи введення в дію нових готелів та реконструкцію існуючих баз відпочинку і туристичних баз їх послугами не можуть скористатися майже 25 тис. туристів, насамперед що відвідують м.Чернобиль та інші чернобильські об'єкти.

Туристичний потенціал Київської області не використовується ефективно через застарілу мережу туристичних маршрутів та відсутність мобільних туристичних додатків з детальною інформацією про туристичні локації області.

1.5.9. Наука та інновації

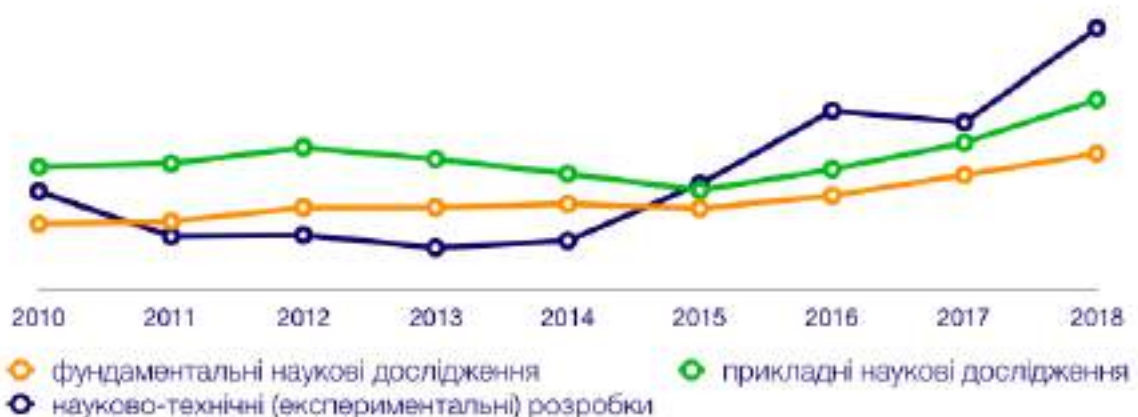
Кількість підприємств та організацій, які виконували наукові дослідження і розробки зросла з 24 од. у 2014 році до 30 од. у 2018 році, проте кількість осіб, що задіяні у виконанні НДР, зменшилась з 2014 осіб до 1798 осіб.

Малюнок 30. Розподіл працівників, задіяних у виконанні НДР, за галузями наук

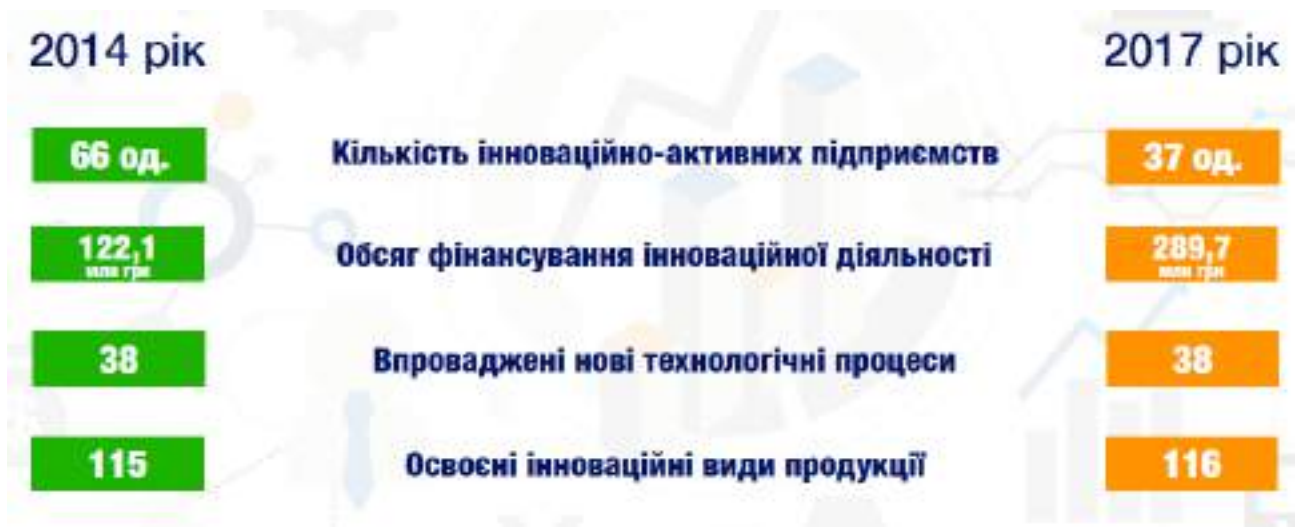
За п'ять останніх років сума коштів, витрачених на наукові дослідження і розробки у Київській області, збільшилася у 2,4 рази і на кінець 2018 року досягла рівня 410,8 млн грн, що становить 2,5% (6 місце) від загальної суми коштів, витрачених в Україні.

Малюнок 31. Динаміка витрат на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт у Київській області протягом 2010-2018 років

За статистичними даними за 2014-2017 роки, маємо наступні основні показники, що характеризують інноваційну діяльність промислових підприємств області:

Малюнок. 32. Основні показники інноваційної діяльності промислових підприємств області

Кількість інноваційно-активних промислових підприємств Київщини зменшилася з 66 до 37 (по Україні зменшилась з 834 до 759). За напрямками інноваційної діяльності підприємства найбільш активно займалися придбанням машин, обладнання та програмного забезпечення, на що витрачено 75% від загального обсягу інноваційних витрат у промисловості.

Обсяг фінансування інноваційної діяльності у 2017 році становив 289,7 млн грн або 0,3% до валового внутрішнього продукту. Основним джерелом інноваційної діяльності у промисловості залишаються власні кошти підприємств – майже 100% у Київській області, по Україні - 84,5% загального обсягу фінансування інновацій;

Обсяг реалізованої інноваційної продукції у 2017 році становив 770,6 млн грн, у т.ч. на експорт – 226,9 млн гривень. Частка обсягу реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції становить 0,8% (по Україні - 0,7%). Частка поставленої на експорт інноваційної продукції підвищилася з 13,4% у 2014 році до 29,5% у 2017 році і майже досягла рівня 2011 року, коли було експортовано 30,9% від усього обсягу реалізованої інноваційної продукції.

Зафіксовано зниження інноваційної активності в таких, раніше інноваційно активних для Київської області, видах економічної діяльності як «Виробництво паперу» (розділ 17), «Виробництво гумових і пластмасових виробів» (розділ 22), «Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань» (розділ 28).

Пожвавлення інноваційної активності спостерігається тільки в економічній діяльності «Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів» (розділ 21). При невеликій кількості фармпідприємств в області, більша половина з них (60%) є інноваційно активними.

Лише за умов підвищення рівня впроваджень науково-прикладних досліджень та інновацій в області, налагодження співпраці між наукою, бізнесом та владою можливим є перехід економіки регіону від низькотехнологічної ресурсної до високотехнологічної інноваційної. Державна політика має створювати сприятливі умови для розвитку виробництва інтелектуальних продуктів, включаючи можливість їх комерціалізації як в Україні, так і за кордоном.

1.5.9.1. Відображення економічного та інноваційного потенціалу

Для дослідження економічного та інноваційного потенціалу Київської області використана методика «Відображення економічного та інноваційного потенціалу» надана Спільним дослідницьким центром Європейського Союзу (JRC). Після поєднання результатів економічного та інноваційного аналізу здійснено попередній відбір **12 видів економічної діяльності** за секціями В-Е КВЕД, в яких зайнято **9,4%** від загальної кількості зайнятих в регіоні, які демонструють як економічний, так і інноваційний потенціал. Для уточнення переліку необхідно отримати від зацікавлених суб'єктів регіонального розвитку додаткову якісну інформацію, що дозволить уточнити пріоритетні для регіону види економічної діяльності.

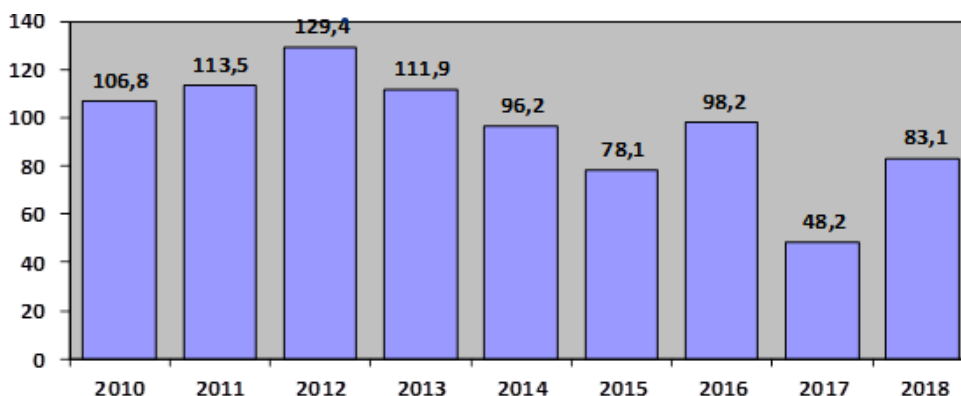
1.6. ЕКОЛОГІЯ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

1.6.1. Стан атмосферного повітря

Київська область посідає 7 місце по кількості викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел та знаходиться позаду таких областей, як Донецька, Дніпропетровська, Івано-Франківська, Запорізька, Львівська, та Вінницька.

Валові обсяги викидів області становлять всього 3,2% від усіх викидів України, обсяги викидів стаціонарних джерел у розрахунку на квадратний кілометр площі в середньому становлять 2,7 т/км², а у розрахунку на одну особу становлять близько 44 кг/особу. У цілому в Київській області існує тенденція до зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферу від стаціонарних джерел у середньому за 2014-2018 роки становить 81 тис. тонн на рік.

Малюнок 33. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел, тис. тонн

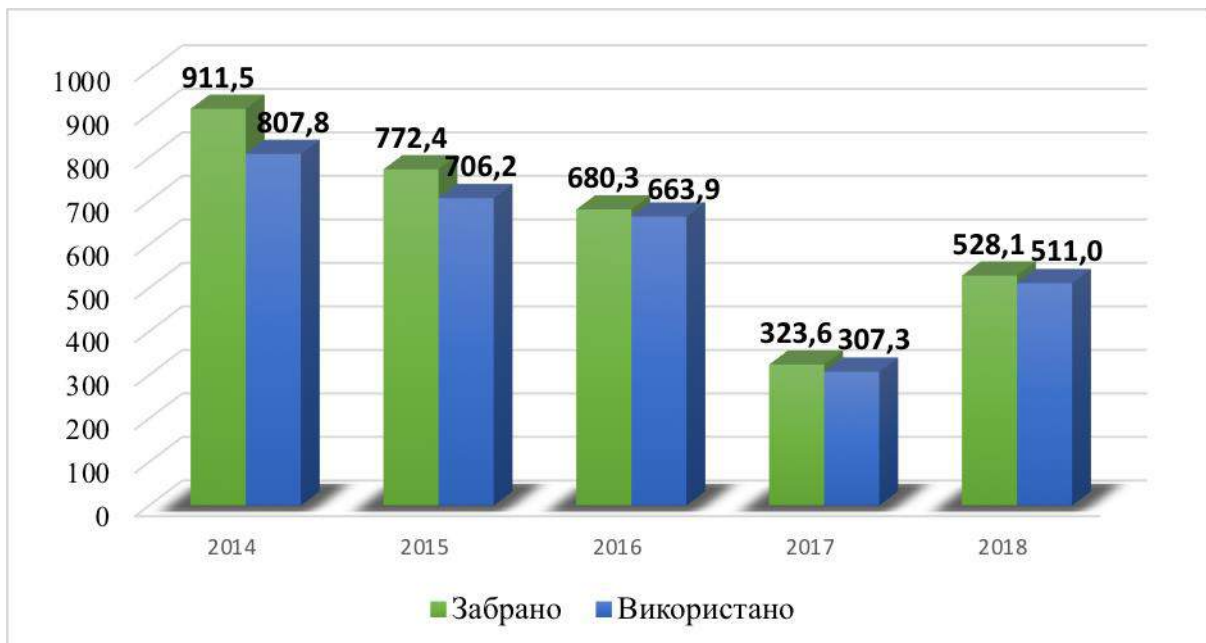

Найбільш забрудненою у Київській області є територія Обухівського району, на яку припадає понад 64,7% викидів шкідливих речовин у повітря, що обумовлюється розташуванням на цій території, у першу чергу Трипільської ТЕС.

1.6.2. Екологічна ситуація в галузі водокористування

За запасами водних ресурсів область має достатньо поверхневих і підземних водних ресурсів: у маловодний рік 95% забезпеченості на 1 км² тут припадає 996,5 тис. м³ загальних і 26,4 тис. м³ місцевих поверхневих водних ресурсів, а на одного мешканця – відповідно 6,48 і 0,18 тис. куб. метрів. Водозабезпеченість території і населення загальними водними ресурсами майже в 6-11 раз більше і місцевими в 1,2-2,2 рази менші ніж у середньому по Україні.

Малюнок 34. Динаміка водозабору та водовідведення у Київській області, млн. м³

У 2018 році було забрано 528,1 млнм³ води, що на 204,5 млнм³ більше ніж у попередньому році. З них поверхневих водних джерел – 467,8 млнм³, із підземних – 60,25 млнм³.

Протягом 2018 року було використано: 511,0 млнм³, в тому числі на виробничі потреби – 465,5 млнм³, на господарсько-питні потреби – 42,43 млн м³ води, зрошення- 2,524 млн м³ води, сільськогосподарські – 0,420 млн м³.

Найбільш потужним джерелом забруднення природних водойм є промислові стічні води, які характеризуються великими об'ємами, різноманітними забруднювачами, часто мають підвищену температуру. Стічні води є найбільш багатотоннажним відходом промисловості. Стічні води утворюються на підприємствах різних галузей, а тому мають різний хімічний склад.

Разом з цим потужним джерелом забруднення природних водойм залишаються комунально-побутові стічні води, тобто стічні води міст і селищ. Ці стічні води характеризуються наявністю в них миючих засобів, органічних речовин, компонентів біогенного характеру тощо. Надходження їх у водойми викликає їх евтрофікацію.

На території області близько 40 об'єктів здійснюють скид у відкриті водойми. Основними з яких є: КП "Васильківська шкірфірма" (1070,5 тис.м³/рік), Комунальне житлово-експлуатаційне підприємство Глевахівської селищної ради (428,5 тис.м³/рік), КП Узинської міської ради "Узинводоканал" (196 тис.м³/рік), ТОВ "Чіпси Люкс" (168,2 тис.м³/рік).

Фактичний скид стічних вод у 2018 році в поверхневі водні об'єкти склав 473,0 млнм³, що на 188,3 млнм³ більше ніж у 2017 році.

Якість питної води за мікробіологічними показниками погіршилась і становить 8,4% нестандартних проб води, за санітарно-хімічними показниками покращилась і становить 16,2% нестандартних проб.

Найбільше відхилень за вмістом заліза, аміаку, хлоридів, нітратів та за показниками окисності, жорсткості, кольоровості, каламутності виявлено з водопровідних мереж у Васильківському, Фастівському, Обухівському, Кагарлицькому, Бородянському та Києво – Святошинському районах.

Внаслідок нездорового харчування та порушень питного режиму в організмі людини виникають патологічні зміни в системі кровообігу, органах травлення, що призводить до їх захворювань.

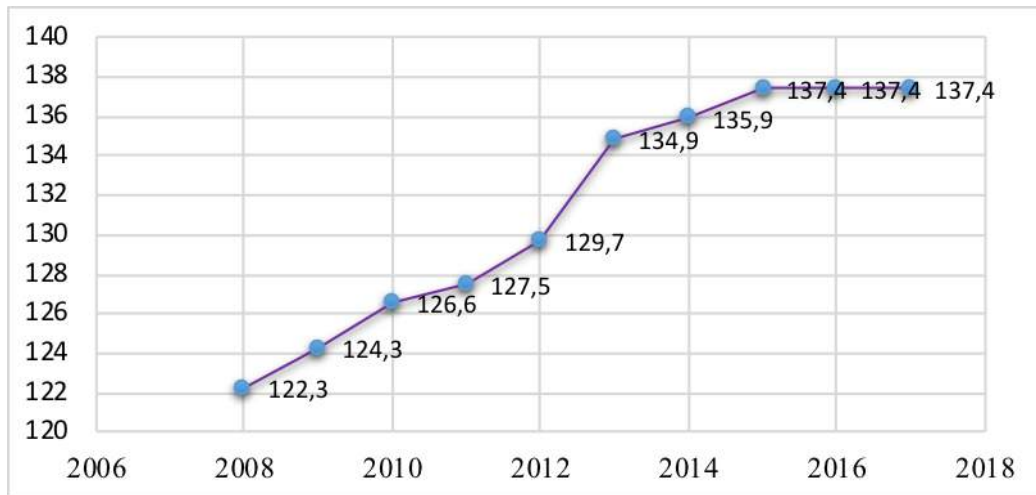
Основною проблемою водопровідно-каналізаційного господарства є фізичний знос та енергоємність об'єктів. Так близько 40 % каналізаційних колекторів в області експлуатуються понад 40 років, третина систем централізованого водовідведення перебуває у ветхому та аварійному стані. Із 39 очисних споруд (33 - скид господарсько-побутових стічних вод, 6 - промислових) стоки після очищення скидаються у відкриті водойми, що негативно впливає на екологічну ситуацію в області.

1.6.3. Земельні ресурси та стан ґрунтів

Надмірне навантаження на земельні угіддя області, у тому числі високий ступінь сільськогосподарської освоєності і розораності території, є однією з причин, що спричиняють активізацію ряду негативних процесів. У структурі земельного фонду Київщини значні площі займають ґрунти з незадовільними властивостями – змиті, дефльовані, засолені, солонцюваті, перезволожені тощо.

З метою призупинення подальшого падіння родючості ґрунтів та стабілізації екологічної ситуації в землеробстві області необхідно повністю компенсувати дефіцит органічної речовини та елементів живлення у ґрунті, що досягається внесенням оптимальних норм мінеральних і органічних добрив, проведенням у необхідних обсягах хімічної меліорації у поєднанні із широким залученням елементів біологічного землеробства до традиційного способу ведення сільського господарства.

Малюнок 35. Площа забудованих земель, тис. га

Також варто зазначити, що в останні роки спостерігається тенденція до збільшення кількості забудованих земель, які займають 137,4 тис.га, що становить 4,9% від загальної площі області.

Фактично збільшення площі забудованих земель здійснюється переважно за рахунок зменшення площі сільськогосподарських угідь.

Забруднювачами земельних ресурсів є в основному накопичувачі побутових відходів (сміттєзвалища, мулові майданчики), склади безхазяйних непридатних пестицидів і агрохімікатів та промислові відходи, що формуються на великих підприємствах.

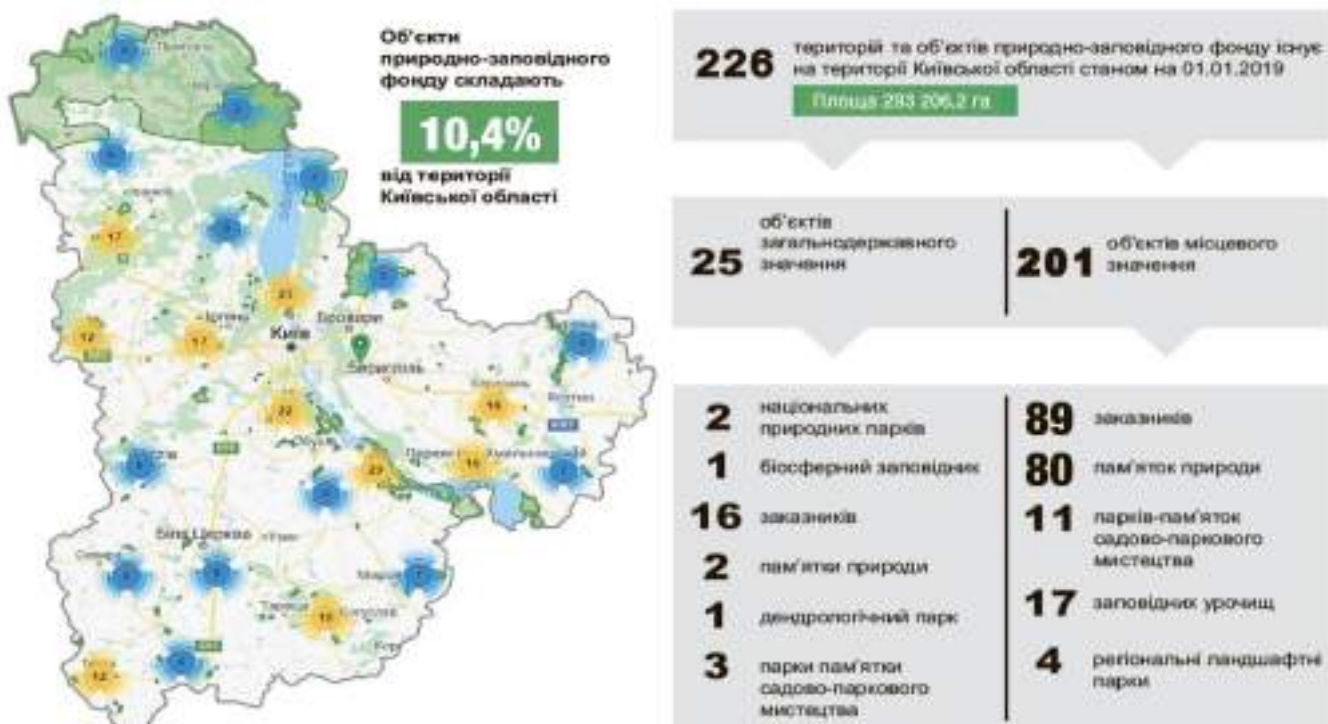
Основним напрямом з охорони земель, підвищення родючості ґрунтів і економії енергоресурсів повинне стати впровадження нових технологій вирощування сільськогосподарських культур, у тому числі ґрунтозахисних та енергозберігаючих, проведення робіт з вилучення з інтенсивного обробітку малопродуктивних, ерозійно-небезпечних земель, впровадження ґрунтозахисно-меліоративної та агроландшафтної організації території.

1.6.4. Природні об'єкти та збереження біорізноманіття

Територія Київської області знаходиться на межі природних зон Полісся і Лісостепу та має значне різноманіття ландшафті, що створює умови для поширення багатьох видів флори і фауни. Так, на території області зустрічаються 15,6 видів рослин та 31% видів тварин, що занесені до Червоної книги України. Крім того, Київщина важлива і для збереження багатьох видів тварин, що охороняються міжнародними конвенціями. Це викликано передусім тим, що через область пролягають долини річок Дніпра, Десни та Прип'яті, що є важливими шляхами сезонних міграцій птахів Європи.

На території області нараховується 226 територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 293206,1522 га, що складає 10,4% від адміністративної площі Київської області, в тому числі 25 об'єктів загальнодержавного значення та 201 об'єкт місцевого значення.

Малюнок 36. Природно-заповідний фонд Київської області

Протягом 2014-2018 років створено 32 нові території природно-заповідного фонду, загальною площею 231544,114 га та збільшено площу заповідності майже на 6,4%. Найбільший показник заповідності спостерігається у Поліському, Іванківському, Броварському, Бориспільському та Миронівському районах.

У наступні роки планується подальший розвиток природно-заповідного фонду (у тому числі створення національних природних парків «Приірпіння та Чернечий ліс», «Подесення» та «Дівички»), створення спеціальних адміністрації вже існуючих національних природних парків.

В області створено 6 територій Смарагдової мережі Європи, що займають 13,8% площі області. Планується доведення площі Смарагдової мережі до 19%, що є середнім показником для європейських держав.

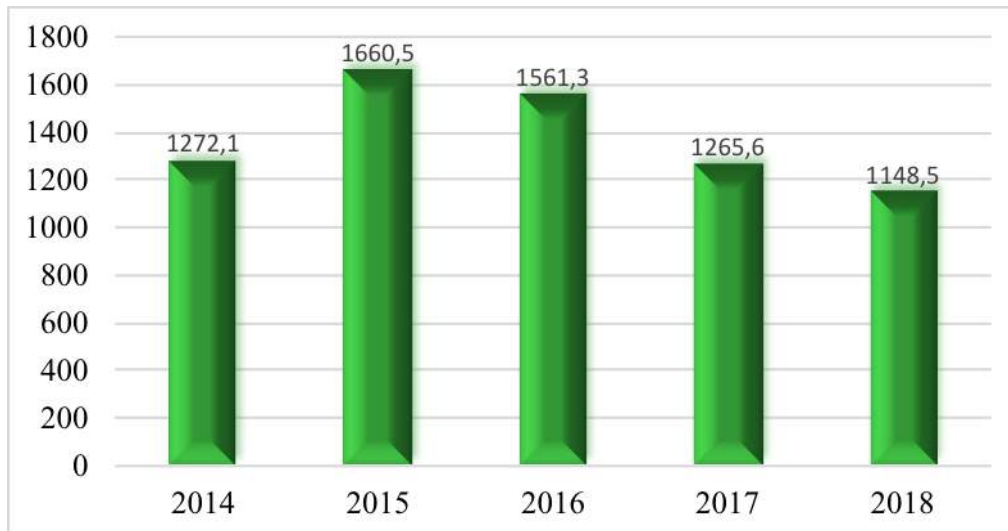
Також важливим напрямком стане запровадження системи моніторингу біорізноманіття, що сприятиме охороні природи а також веденню лісового господарства в області і процесам оцінки впливу на довкілля.

1.6.5. Утворення та накопичення відходів

Станом на 01.01.2019 в області, за попередніми статистичними даними, накопичено 1148,5 тис. тонн відходів I-VI класу небезпеки.

Переважну їх частину становили відходи IV класу небезпеки (1073,6 тис.т або 93,5%) та 74,9 тис.т (6,5%) – відходи I-III класів небезпеки, проте, саме вони створюють ризики для здоров'я людей і навколишнього середовища.

Малюнок 37. Динаміка утворення відходів I-IV класів небезпеки, тис. т.

Найбільшими утворювачами відходів на території області є: Трипільська ТЕС, ТОВ "Ясенвіт", ДП "Укрспирт", ПАТ "Київський картонно-паперовий комбінат", ЗАТ "Агрофірма Березанська птахофабрика".

Одними з основних проблем поводження з відходами є питання екологічно безпечного зберігання та утилізації (знешкодження) відходів саме I-III класів небезпеки.

Неабияку небезпеку становлять непридатні і заборонені до використання пестициди, залишки яких на території Київської області складають 298,355 тонн. Пестициди накопичено в 23 місцях зберігання на території 10 районів (Білоцерківського, Бородянського, Іванківського, Макарівського, Миронівського, Обухівського, Переяслав-Хмельницького, Сквирського, Ставищенського, Таращанського) та один склад на території зони відчуження ЧАЕС.

Кількість полігонів твердих побутових відходів складає 37 одиниць, що займають площу близько 268,077 га, з них 12 (32,43%) перевантажені, 36 одиниць (97,29%) не відповідають нормам екологічної безпеки, як правило внаслідок недостатнього рівня контролю або відсутності належної системи поводження з побутовими відходами.

Основними переробниками відходів як вторсировини в області є: МПП "Рада", ПП «Обухівміськвотресурси», ТОВ «Лето-Тревел».

Варто зазначити, що Київська область посідає 13 місце (0,3% від загальної кількості) по Україні за кількістю утворених відходів I-VI класу небезпеки за 2018 рік. Найбільше відходів утворюють Дніпропетровська, Кіровоградська та Полтавська області.

1.6.6. Екологічно небезпечні об'єкти області

Будь-який об'єкт, де використовується, виготовляється, переробляється чи транспортується небезпечна речовина вважається таким, що може становити загрозу мешканцям прилеглих територій та навколишньому середовищу, або потенційно небезпечним об'єктом.

Таблиця 12. Перелік екологічно небезпечних об'єктів

№ з/п	Підприємства (найбільші забруднювачі)	Вид економічної діяльності	Відомча належність (форма власності)
	2	3	4
Забруднювачі атмосферного повітря			
1	ПАТ Центренерго Трипільська ТЕС	Виробництво електроенергії	Публічне акціонерне товариство
2	Товариство з додатковою відповідальністю «Терезине»	Розведення великої рогатої худоби молочних порід	Товариство з додатковою відповідальністю
3	Сільськогосподарське ТОВ «Старинська птахофабрика»	Розведення птиці	Товариство з обмеженою відповідальністю
4	ПАТ «Укртрансгаз» Яготинське ЛВУМГ	Трубопровідний транспорт	Публічне акціонерне товариство
5	ПАТ «Акціонерна компанія «Київводоканал» мулові поля №1 (с. Гнідин, Бориспільський р-н)	Забір, очищення та постачання води	Публічне акціонерне товариство
6	ПрАТ «Ветропак Гостомельський Склозавод»	Виробництво порожнистого скла	Приватне акціонерне товариство
7	ТОВ «Комплекс Агромарс» (смт. Димер, Вишгородський р-н)	Розведення свійської птиці	Товариство з обмеженою відповідальністю
8	ПАТ «Укртрансгаз» УМГ «Черкаситрансгаз» Золотоніське ЛВУМГ	Трубопровідний транспорт	Публічне акціонерне товариство
9	ТОВ «Комплекс Агромарс» (с.Гаврилівка, Вишгородський р-н)	Розведення свійської птиці	Товариство з обмеженою відповідальністю
10	ПАТ «Акціонерна компанія «Київводоканал» мулові поля №2 (с.Вишеньки, Бориспільський р-н)	Забір, очищення та постачання води	Публічне акціонерне товариство
1	КП «Броваритепловодоенергія»	Водопостачання, каналізація	Комунальна
2	КП «Васильківська шкірфірма»	Водопостачання, каналізація	Колективна
3	КП Переяслав-Хмельницьке ВУКГ	Водопостачання, каналізація	Комунальна
4	КП «Боярка-Водоканал»	Водопостачання, каналізація	Комунальна
5	КП КОР «Фастівводоканал»	Водопостачання, каналізація	Комунальна
6	КЖЕП смт. Глеваха	Водопостачання, каналізація	Комунальна
7	КП "Узинводоканал"	Водопостачання, каналізація	Комунальна
8	КП «Яготинська ВУВКГ»	Водопостачання, каналізація	Комунальна
9	КП «Іванківводоканал»	Водопостачання; каналізація	Комунальна
Найбільші утворювачі відходів			
1	ТОВ «Ясенвіт» (Ставищенський район)	Розведення свійської птиці	Товариство з обмеженою відповідальністю
2	«Трипільська тепла електрична станція ПАТ «Центренерго» (Обухівський район)	Виробництво електроенергії	Публічне акціонерне товариство

	2	3	4
3	ПАТ "Київський картонно-паперовий комбінат" (м. Обухів)	Виробництво гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари	Публічне акціонерне товариство
4	ДП спиртової та лікеро-горілчаної промисловості "Укрспирт"(Тетіївський р-н)	Виробництво інших основних органічних речовин	Державне підприємство
5	ТОВ «Перший столичний хлібозавод» (Вишгородський район)	Виробництво хліба та хлібобулочних виробів	Товариство з обмеженою відповідальністю
7	ДП "Міжнародний аеропорт "Бориспіль" (Бориспільський р-н)	Допоміжне обслуговування авіаційного транспорту	Державне підприємство
8	ТОВ «Основа» (м. Бровари)	Виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій	Товариство з обмеженою відповідальністю
9	ТОВ «Трипільський пакувальний комбінат» (Обухівський район)	Виробництво гофрованого картону, паперової та картонної тари	Товариство з обмеженою відповідальністю
10	ДП ЗАТ "Оболонь "Пивоварня Зібєрта"	Виробництво пива	Дочірнє підприємство закритого акціонерного товариства

1.6.6.1. Ситуація на територіях, постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС

На сьогодні на території Київщини радіаційна ситуація стабілізувалася.

ПЕД зовнішнього опромінення у зоні відчуження зараз майже повністю формується гамма-випромінюванням ^{137}Cs , що виникає внаслідок його радіоактивного розпаду.

Найбільші рівні ПЕД спостерігаються на промайданчику ЧАЕС та на територіях, які розташовані на «слідах» аварійних випадів радіонуклідів.

Радіаційний стан приземного шару атмосфери ЗВ в основному в зимові та осінні місяці, визначався метеорологічними умовами, які перешкождали розвитку дефляційних процесів, і характеризувався низькими показниками об'ємної активності радіонуклідів у повітрі та вузькими діапазонами їх змін. Вклад у забруднення приземного шару атмосфери вносили організовані та неорганізовані викиди ДСП «ЧАЕС» та об'єкта «Укриття».

Моніторинг радіаційного стану поверхневих вод здійснюється в 22 пунктах. Особлива увага приділяється р. Прип'ять, через яку здійснюється надходження радіонуклідів з території ЗВ до Київського водосховища.

У 2018 році середні та максимальні значення вмісту ^{90}Sr у воді р. Прип'ять у створі м. Чорнобиль склали 87 Бк/м^3 та 260 Бк/м^3 відповідно, ^{137}Cs – 53 та 210 Бк/м^3 , що не перевищує встановлені нормативним документом ДР-2006 допустимі рівні вмісту радіонуклідів для питної води (2000 Бк/м^3).

Винос ^{90}Sr з водою р. Прип'ять у створі м. Чорнобиль у 2018 році складає $1,15 \text{ ТБк}$ (у 2017 році – $0,72 \text{ ТБк}$, у 1999 р. – $10,2 \text{ ТБк}$).

Моніторинг вмісту радіонуклідів у підземних водах проводився на трьох водоносних комплексах – четвертинному (145 свердловин), еоценовому (водозабір ЧАЕС, м. Прип'ять) та сеноман-нижньокрейдовому (водозабір м. Чорнобиль та міський водопровід).

Максимальні значення об'ємної активності ^{90}Sr у воді спостережних свердловин були зафіксовані в районах Семиходського затону, старої Будбази, Яновського затону та озера Азбучин і становили 73, 150, 220 та 290 кБк/м³ відповідно. В районі с. Лісового у воді свердловин К-13Д і 172/Q₂ максимальна об'ємна активність ^{137}Cs досягла 59 кБк/м³ і 45 кБк/м³ відповідно.

Залишається відкритим питання законодавчого врегулювання правового режиму територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, зокрема щодо відповідності радіологічного стану населених пунктів Київської області критеріям зон радіоактивного забруднення.

1.6.7. Забезпечення правопорядку і безпеки

Протягом останніх п'яти років просліджується тенденція, що у загальній кількості злочинів 64,1% становлять злочини проти власності, 8,7% – злочини проти життя та здоров'я особи, 6,2% – злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту, 4,7% – злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення, 4,6% – злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян, 3,7% – злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, 1,7% – злочини проти правосуддя, по 1,2% – злочини проти громадського порядку і моральності та злочини проти громадської безпеки, 1,0% – злочини у сфері господарської діяльності та 0,8% – злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

Таблиця 12. Кримінальні правопорушення, вчинені на території Київської області

Показник	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Умисні вбивства	86	96	96	95	79
Тяжкі тілесні ушкодження	113	112	126	102	124
Майнові злочини	8336	13903	25118	23491	18320
Незаконне поводження із зброєю	132	213	303	413	397
Згвалтування	13	14	32	50	17
Протидія незаконному обігу наркотиків	1404	1537	1973	2692	2516
Торгівля людьми та правопорушення у сфері суспільної моралі	50	66	52	240	95
Кількість виявлених організованих злочинних груп	5	3	4	7	16
Злочинність серед неповнолітніх	315	328	330	244	179
Правопорушення у сфері дорожнього руху	801	992	1579	1172	888
Кількість осіб, які загинули внаслідок ДТП	309	307	253	247	208

У 2018 році обліковано близько 20100 кримінальних правопорушень. Із загального числа зафіксованих правоохоронними органами кримінальних

проявів 46,7% – тяжкі та особливо тяжкі. Обліковано 124 умисних тяжких тілесних ушкоджень, 79 очевидних умисних вбивств і замахів на вбивство та 17 згвалтувань та замахів на згвалтування.

Протягом 2018 року зареєстровано понад 345 тис. заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, 36,3 тис. правопорушень з ознаками кримінальних правопорушень, понад 31,4 тисяч повідомлень внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Завдяки вжитим оперативно-профілактичним заходам, залученню достатньої кількості патрульних нарядів, працівників спецпідрозділів, громадськості для забезпечення публічної безпеки та порядку рівень загальної злочинності знизився на 23,3%.

Кількість учинених тяжких та особливо тяжких злочинів зменшилась на 23,2%, грабунків – на 11,7%, вчинених крадіжок – на 26,8%. Водночас кількість їх розкритих збільшилася на 0,5%.

Позитивна динаміка відмічається у розкритті випадків незаконного заволодіння транспортними засобами. Так, із 359 зареєстрованих у 2019 році злочинів розкрито 180.

Зареєстровано 140 фактів дорожньо-транспортних пригод, що призвели до смерті потерпілих, що на 28,4% більше ніж у 2018 році. За вчинення вказаних правопорушень повідомлено про підозру у 42 кримінальних провадженнях. До суду скеровано 73 кримінальні провадження.

У рамках програми «Безпечна Київщина» встановлено 180 камер відеоспостереження. Завдяки цьому базовому компоненту програми стало можливим спостерігати за реальним станом правопорядку на автошляхах державного і обласного значення.

Для попередження надзвичайних ситуацій на водних об'єктах та реагування на них підпорядкована в області функціонує комунальна рятувально-водолазна служба «Київська обласна служба порятунку» (далі – КРВС), яка має у своєму складі 9 постів. Цілодобове чергування на водних об'єктах забезпечують 26 осіб зі складу КРВС.

Таблиця 13. Надзвичайні ситуації на водних об'єктах Київської області

№ з/п	Назва показника	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
1.	Кількість врятованих,	26	28	42	33
	у т. ч. дітей	6	0	4	3
2.	Кількість загиблих осіб, піднятих рятувальниками та водолазами Служби	34	20	22	15
	у т. ч. дітей	6	1	2	1
3.	Кількість випадків, до ліквідації яких залучалися підрозділи Служби (НС, подій, нещасних випадків)	349	593	908	812
4.	Кількість осіб, яким надано домедичну допомогу силами рятувальників	307	380	438	183
5.	Кількість виїздів для проведення профілактичних робіт	349	568	833	845

6.	Обстежено акваторій (загальна площа тис. м.кв.)	5 (4,760)	6 (7,760)	12 (11,030)	8 (5,660)
7.	Проведено виступів, репортажів, видано статей у ЗМІ	31	30	30	14
8.	Забезпечено безпеку при проведенні на водних об'єктах області масових заходів (свят, фестивалів, змагань тощо)	12	24	32	28

Протягом 2014-2018 років на території Київської області зареєстровано 26371 пожежа. Найбільша кількість пожеж виникла у житловому секторі (38,3% від загальної кількості), трав'яного настилу (38,2%), пожеж сміття на відкритій території (11,4%), на транспортних засобах (4,6%), пожеж торфу (2,5 відсотка).

Таблиця 14. Статистичні дані щодо розподілу кількості пожеж та збитків від них, загиблих та травмованих на території Київської області

№	Рік	Кількість пожеж	Збитки прямі (тис. грн.)	Збитки побічні (тис. грн.)	Загинуло людей внаслідок пожежі		Травмовано людей внаслідок пожежі
					Всього	Дітей	
1	2014	2764	121205	152453	109	6	77
2	2015	5435	13235	54163	94	4	79
3	2016	5140	276165,73	346852,03	132	7	72
4	2017	7072	257740,36	602457,44	108	2	87
5	2018	5960	247933,97	513898,8	135	8	84
6	Всього:	26371	916280,06	1669824,27	578	27	399

Загалом на території Київської області протягом 2014-2018 років виникло 48 класифікованих надзвичайні ситуації, у тому числі у 2018 році 15 надзвичайних ситуацій (11 природного та 4 техногенного характеру).

Кількість надзвичайних ситуацій, яка виникла в 2018 році, у порівнянні з 2014 роком зросла на 80 %.

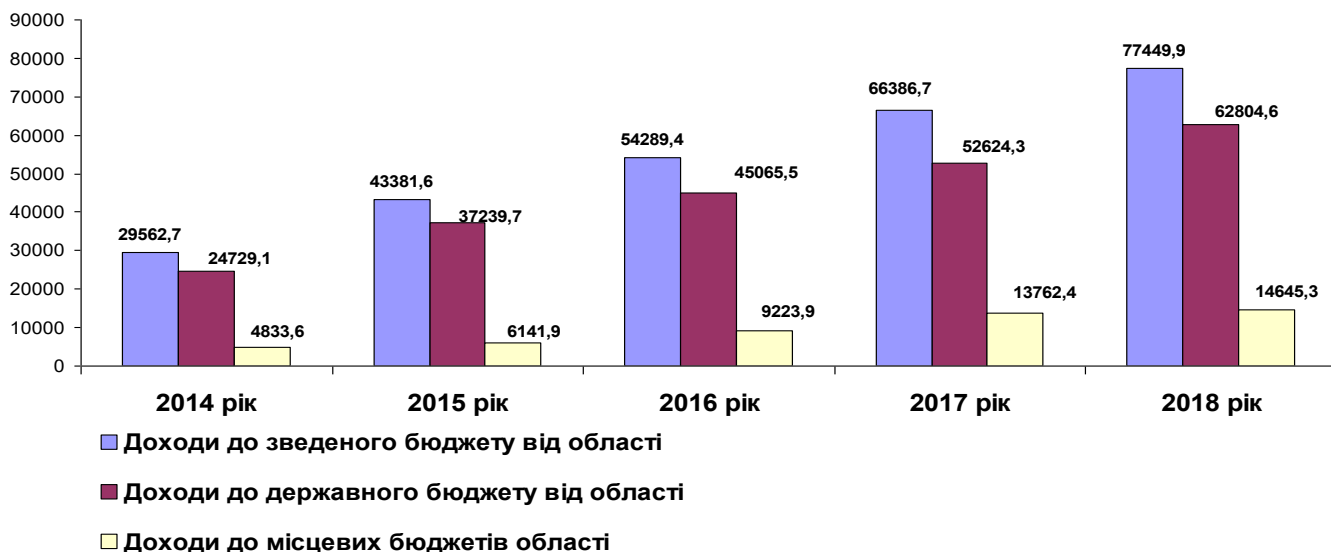
1.7. ФІНАНСОВО БЮДЖЕТНА СФЕРА

1.7.1. Доходи. Загальна характеристика

Бюджет області формується відповідно до положень Бюджетного кодексу та входить до зведеного бюджету України.

В області продовжується робота у напрямі зростання надходжень до бюджетів всіх рівнів. Якщо у 2014 році було мобілізовано у сумі 29 562,7 млн грн, то у 2018 році 77 449,9 млн грн, або більше ніж удвічі (+ 47 887,2 млн грн).

Малюнок 38. Динаміка надходжень до бюджетів усіх рівнів області, млн грн

Доходи місцевих бюджетів області зросли з 4 833,6 млн грн у 2014 році до 14 645,3 млн грн у 2018 році, досягнуто приросту бюджетних надходжень у три рази (+ 9 811,8 млн грн).

1.7.2. Доходи бюджету області у розрізі територій

З урахуванням змін у Бюджетному кодексі України, починаючи з 2015 року, систему балансування замінено системою бюджетного вирівнювання, яка передбачає горизонтальне вирівнювання податкоспроможності територій залежно від рівня надходжень на одного жителя.

У структурі доходів місцевих бюджетів за 2018 рік частка бюджету районів становить 51,3 %, міст обласного значення – 30,2%, обласного бюджету – 15,3%, бюджету об'єднаних територіальних громад – 3,3 відсотка.

У структурі доходів загального фонду місцевих бюджетів області за період з 2014 по 2018 роки лідером залишається податок та збір на доходи фізичних осіб.

Проте, якщо у 2014 році питома вага податку та збору на доходи фізичних осіб в загальному обсязі становила 82,0%, то у 2018 році - 61,0% у зв'язку з тим, що шляхом внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України, починаючи з 2015 року встановлено нові норми відрахування податку та збору на доходи фізичних осіб на рівні 75% місцевих бюджетів області (60% - районні бюджети, бюджети міст обласного значення та ОТГ, 15% - обласний бюджет) та 25%- державний бюджет. У 2014 році – 100% до місцевих бюджетів області (60% - районні бюджети, бюджети міст обласного значення, 15% - сільські та селищні бюджети, 25% - обласний бюджет).

Крім того, запроваджено акцизний податок з кінцевих продаж, розширено надходження загального фонду за рахунок передачі із спеціального фонду єдиного податку, відрахувань частини акцизного податку з реалізації пального, 10% податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки, що до 2015 року зараховувалось до державного бюджету.

Питома вага надходжень плати за землю коливається від 13% у 2014 році до 9% у 2018 році, а в структурі доходів загального фонду одне із бюджетоутворюючих місць займає єдиний податок.

У 2015 році в області стартував процес створення спроможних об'єднаних громад. У результаті в 2016 році було створено 1 об'єднану територіальну громаду, у 2017 році - 1, у 2018 році – 7 ОТГ.

Середній показник доходів у розрахунку на одну особу населення по бюджетах об'єднаних територіальних громадах (без трансфертів) зріс з 1,8 тис.грн у 2016 році до 4,6 тис.грн у 2018 році.

Максимальний рівень доходів місцевих бюджетів (без трансфертів) у розрахунку на одну особу населення у 2018 році становив у Бориспільському районі – 13,9 тис.грн, мінімальний у ОТГ смт.Калита – 2,9 тис.гривень.

У структурі доходів загального фонду місцевих бюджетів області за період з 2014 по 2018 роки лідером залишається податок та збір на доходи фізичних осіб.

1.7.3. Видатки. Профіцит-дефіцит бюджету області

Порівняно з 2014 роком видатки місцевих бюджетів Київської області у 2018 році збільшились на 20 205,1 млн грн, або у 3,2 рази.

Малюнок 39. Видатки місцевих бюджетів Київської області, млн грн

За рахунок економного і раціонального використання бюджетних коштів забезпечено своєчасне фінансування захищених статей видатків з місцевих бюджетів усіх рівнів.

Видатки на оплату праці з нарахуваннями працівників бюджетної сфери за 2018 рік склали 7 579,1 млн грн, що на 3 372,8 млн грн, або у 1,8 рази більше ніж у 2014 році.

Видатки із проведення розрахунків за спожиті бюджетними установами області енергоносії за звітний рік склали 968,9 млн грн, що на 358,6 млн грн, або у 1,6 рази більше ніж у 2014 році.

1.7.4. Бюджет розвитку

З 2014 по 2016 рік частка бюджету розвитку у загальній структурі доходів місцевих бюджетів має тенденцію на збільшення. Починаючи з 2017 року, після внесення змін до бюджетного законодавства щодо джерел формування бюджету розвитку, його частка зменшилась у 2 рази.

Найбільший потенціал доходів бюджету розвитку сконцентрований на рівні бюджетів районного значення. За 2018 рік їх частка надходжень у загальному обсязі становила майже 71,4% (у 2014 році – 65,0 відсотка).

Надходження бюджету розвитку обласного бюджету та бюджетів об'єднаних територіальних громад займають найменшу питому вагу в загальному обсязі таких надходжень по області. Максимальна частка, яку займали надходження до бюджету розвитку обласного бюджету та бюджетів об'єднаних територіальних громад, становила 4,66 та 0,02 відсотки відповідно.

Інвестиційна складова бюджету розвитку області протягом 2014-2018 років зросла у 5,4 рази або на 4263,6 млн гривень.

Отже, протягом 2014–2018 років найбільший потенціал доходів бюджету розвитку сконцентрований на рівні бюджетів районного значення, частка надходжень у загальному обсязі становила в середньому 70%. В умовах децентралізації та формування ОТГ спостерігається поступове зниження цього показника.

1.7.5. Доходи населення

Одним із важливих показників соціально-економічного розвитку та добробуту населення є його доходи.

Малюнок 40. Наявні доходи на одну особу, грн

Значну частину в доходах населення складає заробітна плата. Рівень оплати праці на Київщині залишається одним із найвищих, поступаючись лише м.Києву, Донецькій області. Заробітна плата за 2018 рік на 2,6% перевищила середній розмір по Україні (8865 грн).

Малюнок 41. Розмір середньомісячної заробітної плати, грн

Рівень середньомісячної заробітної плати Київщини за 2018 рік перевищив даний показник регіонів-сусідів та регіонів, що належать до однієї типології, на 7,9%-23,1%.

У Київській області протягом 2018 року розмір середньомісячної номінальної заробітної плати чоловіків перевищував розмір заробітної плати жінок в середньому на 13,1 відсотка.

Рівень середньомісячної заробітної плати чоловіків та жінок Київщини за IV квартал 2018 року перевищив даний показник регіонів-сусідів та регіонів, що належать до однієї типології: у чоловіків на 14,6%-25,2%; у жінок - 10,1%-19,4%.

Найвищу заробітну плату в економіці отримували працівники фінансів та страхової діяльності, оптової та роздрібною торгівлі, а серед промислових видів діяльності – підприємств добувної промисловості, постачання електроенергії, газу, пари, де заробітна плата на 2,9-49,7% перевищила середній показник по економіці області.

1.8. Урахування гендерного компонента в програмах економічного та соціального розвитку з урахуванням актуальних потреб галузей регіону

Проблема гендерної рівності є комплексною, оскільки включає в себе наслідки впливу об'єктивних чинників, зумовлених соціальними й біологічними особливостями жінки. В свою чергу, це позначається на місці та ролі жінки у економічних (виробничий процес) і соціокультурних аспектах та ставлення до неї у суспільстві.

Станом на 01.01.2018 жінки складають більше половини населення області – 53,8%, хоча серед дітей і молоді (вікова група від 0 до 15 років) чисельність хлопчиків на 6,5% більше ніж дівчаток. Враховуючи те, що середня

очікувана тривалість життя у серед чоловіків на 9,7 років менша ніж у жінок, у віковій групі 65 років і старше жінки становлять 67,5%, а їх чисельність у 2 рази більше ніж чоловіків.

Протягом останніх років спостерігається суттєвий дисбаланс у рівні економічної активності жінок і чоловіків. Так, у 2018 році чисельність зайнятих в усіх сферах економічної діяльності жінок становила на 13,5% менше від чисельності зайнятих чоловіків і склала 55,7% від населення групи віком 15-70 років. За останні 5 років рівень зайнятості жінок у працездатному віці хоча і зріс з 61,5% у 2014 році до 64,2% у 2018 році, але був нижчим ніж у чоловіків, який практично не змінився (у 2014 році - 69,2%, у 2018 році - 69,4%). Натомість рівень безробіття серед жінок знизився з 7,8% у 2014 році до 5% у 2017 році і був нижчим ніж серед чоловіків, який порівняно з 2014 роком не змінився і склав 8,1 відсотка.

Середньомісячна заробітна плата жінок у 2018 році порівняно з 2014 роком зросла майже у 2,6 рази складала 7916 грн, на 2381 грн менше ніж у чоловіків, зарплата яких за останні 5 років також зросла у 2,6 рази і становила 10297 гривень. Тому гендерний розрив у рівні оплати праці чоловіків і жінок практично не змінився (у 2014 році - 23,6%, у 2018 році - 23,1%) і залишеться досить значним.

У Київській області функціонує 4 заклади III-IV рівнів акредитації, в яких станом на I півріччя 2018 року було 3 керівника чоловічої статі і один – жіночої. Серед усіх викладачів, жінки склали більшість і в цілому переважали чоловіків в 1,8 рази у даних закладах вищої освіти. Гендерний підхід реалізується в рамках курсів суспільно-гуманітарного циклу, які є базовими для вищої освіти і фахової підготовки. У Переяслав-Хмельницькому державному педагогічному університеті імені Григорія Сковороди викладається курс «гендерна педагогіка». У всіх закладах вищої освіти опрацьовано та взято до виконання Державну соціальну програму забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року.

Врахування гендерного підходу має свої особливості у діяльності закладів охорони здоров'я. Чоловіки у 3 рази частіше від жінок хворіють на туберкульоз, а жінки у 1,5 рази частіше від чоловіків - на хвороби системи кровообігу. Серед померлих від зовнішніх причин чоловіки становлять 81%, від хвороб травлення - 64%, злоякісних новоутворень - 57,3 відсотка.

Важливим чинником гендерної рівності є участь жінок у громадському та політичному житті області. Запровадження гендерних квот у виборчому процесі (мінімум 30% жінок у списках кандидатів у депутати) значно розширило можливості участі жінок у прийнятті управлінських рішень. Серед голів районних рад 14% становлять жінки; голів міських рад – 5%; сільських рад – 37%; селищних рад – 23 відсотка.

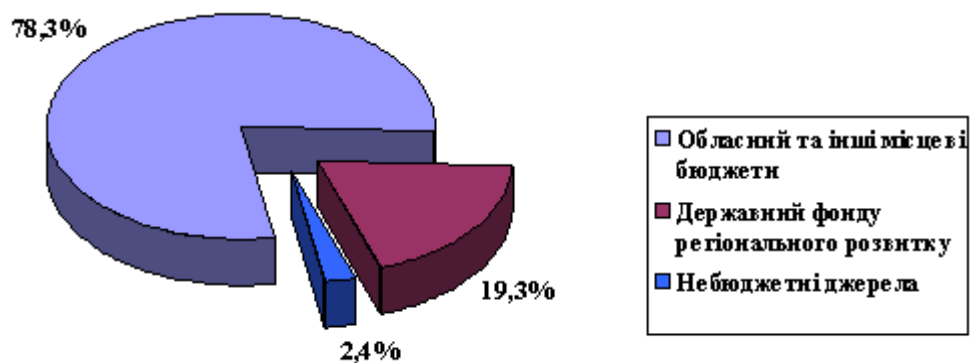
При Київській обласній державній адміністрації створена Київська обласна координаційна рада з питань охорони дитинства та підтримки сім'ї, до повноважень якої входить розгляд питань забезпечення гендерної рівності. У складі цієї ради 23 жінки та 7 чоловіків.

1.9. Результати проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації стратегії розвитку Київської області на період до 2020 року

Проведений аналіз результативності реалізації Стратегії розвитку Київської області на період до 2020 року та Плану заходів з її реалізації у 2015-2017 роки засвідчили, що протягом звітного періоду було реалізовано 31 проект регіонального розвитку, продовжено реалізацію у 2018 році - 37 проектів, залишились нереалізованими – 12 проектів.

Фактичний обсяг фінансування проектів регіонального розвитку за рахунок усіх джерел у 2015-2017 роках становив 1708558,5 тис.грн (82,4% від запланованих обсягів фінансування), у тому числі з обласного та інших місцевих бюджетів становив – 1329032,2 тис.грн, (77,8% загальної суми фінансування), державного фонду регіонального розвитку – 328208,4 тис.грн (19,2%), небюджетних джерел – 51317,9 тис.грн (2,4%) .

Малюнок 42. Обсяг фінансування проектів регіонального розвитку в Київській області за джерелами протягом 2015-2017 років

Обмежені обсяги фінансування у 2015-2016 роках проектів регіонального розвитку, передбачених Плану заходів з реалізації у 2015-2017 роках Стратегії, призвели до значного уповільнення темпів їх реалізації. Незважаючи на збільшення у 2017 році у порівнянні з 2015 роком обсягів фінансування вказаних проектів (більше як у 2,5 рази), виділених коштів виявилось недостатньо для завершення їх реалізації до кінця 2017 року.

У результаті реалізації протягом 2015-2018 років Стратегії розвитку Київської області на період до 2020 року та Планів заходів з її реалізації досягнуто щорічне зростання індексу фізичного обсягу валового регіонального продукту (у 2017 році - 105,2%, у 2016 році - 105,7%, у 2018 році – 106,5%), рівень охоплення дошкільними закладами дітей віком 3-5 років підвищився з 90,7% у 2015 році до 93,3% у 2018 році, рівень працевлаштування зареєстрованих безробітних зріс з 29,0% у 2015 році до 37,8% у 2018 році, чисельність наявного населення в області збільшилась на 25,1 тис. осіб (з 1729,2 тис.осіб у 2015 році до 1754,3 тис. осіб у 2018 році).

Разом з тим, незважаючи на реалізацію проектів регіонального розвитку, середня очікувана тривалість життя при народженні у Київській області у 2018 році становила 70,30 року (22 місце серед інших регіонів країни), частка

домогосподарств, які мають доступ до Інтернету вдома, становила 52,1% до загальної кількості домогосподарств (18 місце серед регіонів України).

2. ГОЛОВНІ ЧИННИКИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

2.1. SWOT-аналіз для Київської області

На основі проведеного соціально-економічного аналізу розвитку Київської області за 2014-2018 роки визначено такі сильні й слабкі чинники (сторони) та можливі зовнішні впливи (можливості та загрози) на подальший розвиток регіону.

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Столичний регіон України У межах області розташований Київ, столиця України, головний діловий, науковий, культурний центр України, найбільший регіональний ринок</p>	<p>Розділення території області р. Дніпро та значна протяжність області з півночі на південь Область розсікає річка Дніпро, що створює додаткові проблеми із доступністю та інтегрованістю в єдиний обласний ринок усіх районів області Крайні північні та південні райони області знаходяться далеко від Києва і мають низьку доступність до центру області</p>
<p>Значний транзитний потенціал, розвинута транспортна інфраструктура Через територію області проходять 3 міжнародних транспортних коридори (№ 3,7 і 9) та залізниці за 5 магістральними напрямками. На території області знаходиться найбільший в Україні аеропорт міжнародного класу "Бориспіль". Щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям державного та місцевого значення в області складає 297,5 км на тис. кв. кілометрів при середньому показнику по Україні – 278,2 км. Рівень індексу внутрішньої доступності вище середнього по країні і складає 0,55-0,68 (у м. Києві >0,80). В області функціонують 15 логістичних центрів.</p>	<p>Незадовільний стан дорожнього покриття автомобільних доріг загального користування, насамперед місцевого значення Переважна частина дорожнього покриття автомобільних доріг місцевого значення, комунальних доріг потребує проведення різних видів ремонту.</p>
<p>Наявність широкої мережі земель водного фонду. Дніпро тече територією області в межах 246 км, його притоки – Прип'ять, Тетерів, Ірпінь, Рось, Десна і Трубіж. В області створено 58 водосховищ (без врахування дніпровських) з повним і корисним об'ємом відповідно 185,7 і 161,7 млн.куб. м води. Найбільшими є Київське та Канівське водосховища, більша частина площі яких розташована в межах території</p>	<p>Зменшення природного стоку річок, а також забруднення поверхневих та підземних вод через неефективну роботу очисних споруд, які потребують реконструкції та докорінного поліпшення на рівні новітніх технологій Через недостатню кількість води в мережі осушувально-зволожувальних каналів виникає велика кількість торф'яних пожеж на торфових заплавах землях басейну річок Ірпінь, Здвиж, Трубіж, Супій, Стугна. Якість питної води за мікробіологічними</p>

<p>Київщини. В області побудовано також 2389 ставків з об'ємом 259,1 млн.куб.м. Довжина берегової лінії річок і водойм в межах області складає 17,8 тис.км.</p>	<p>показниками погіршилась і становить 8,4% нестандартних проб води, за санітарно-хімічними показниками покращилась і становить 16,2% нестандартних проб. Найбільш потужним джерелом забруднення природних водойм є промислові стічні води, а також комунально-побутові стічні води, тобто стічні води міст і селищ. На території області майже 40 об'єктів здійснюють скид у відкриті водойми. Фактичне скидання стічних вод у поверхневі водні об'єкти у 2018 році склало 473,0 млн.куб.м, що на 188,3 млн.куб.м більше ніж у 2017 році. Майже 40% каналізаційних колекторів в області експлуатуються понад 40 років, третина систем централізованого водовідведення перебуває у ветхому та аварійному стані. На 39 очисних спорудах стоки після очищення скидаються у відкриті водойми, що негативно впливає на екологічну ситуацію в області.</p>
<p>Достатнє забезпечення потреб населення і виробництва лісовими ресурсами Площа лісового фонду Київської області складає 722,7 тис. га, з них 394,9 тис. га (55% від загальної площі лісів області) знаходиться в постійному користуванні державних лісогосподарських підприємств. Лісистість області становить 22,2% і є в середньому на рівні розрахунково-оптимального показника, який забезпечує збалансованість між лісовими ресурсами, обсягами лісокористування та екологічними вимогами. Основними деревними породами Київської області є сосна звичайна (61% загальної площі лісів), дуб (19%), решта (20%) – береза, вільха та інші деревні породи.</p>	<p>Обмежені мінерально-сировинні ресурси Мінерально-сировинна база Київщини характеризується обмеженою кількістю видів корисних копалин та невисоким рівнем їх розроблення. На території області обліковується 338 родовищ з 14 видами різноманітних корисних копалин, з яких розробляються 106 родовищ. У загальній структурі запасів корисних копалин області частка сировини для виробництва будівельних матеріалів становить 58,1%, питної, технічної та мінеральної води – 30,4%, паливно-енергетичних копалин (торфу, сапрапелю і бурого вугілля) – 9,9%, нерудних корисних копалин для металургії – 0,6%, руди рідкісних металів - 0,3%, решта – 0,6 відсотка.</p>
<p>Високоєфективний ринок праці, приріст робочої сили У 2018 році область займала 4 місце за рівнем зайнятості серед регіонів України, 3 місце за рівнем безробіття, 3 місце за рівнем оплати праці, за останні 5 років навантаження на 1 вільне робоче місце знизилася з 11 до 2 осіб. Протягом 2014-2018 років чисельність економічно активного населення у віці 15-70 років (робочої сили) збільшилась на 19,9 тис. осіб, в основному за рахунок міграції в область з інших регіонів країни</p>	<p>Негативні тенденції у демографічній ситуації За останні 5 років відбувається природне скорочення населення з 4,2‰ у 2014 році до 7,6 ‰. у 2018 році через перевищення кількості померлих над кількістю народжених Середній вік населення Київської області залишається одним з найнижчих серед регіонів України - 40,4 роки (середньоукраїнський показник - 41,3 років) внаслідок низької середньої очікуваної тривалості життя в Київській області (70,46 років), що є нижчою за середньодержавний показник (71,98 років). Демографічне навантаження на 1000 осіб економічно активного населення у віці 15–64</p>

	роки на 1 січня 2019 року становило 479 осіб (253 особи (52,8%) у віці 0–14 років та 226 осіб (47,2%) у віці 65 років і старше).
<p>Активний розвиток молодіжного та національно-патріотичного руху Майже у 10 разів зросла кількість молодіжних організацій в області (з 12 у 2014 році до 117 у 2018 році). Запроваджено проведення серії різноманітних тренінгів для керівників молодіжних організацій, механізм підтримки їх проектів на конкурсній основі, а також відкрито перший в Україні «Пластовий вишкільний центр», який став базою для майже 3 тис. волонтерів, що сприяло розширенню участі молоді у заходах національно-патріотичного спрямування. Якщо у 2014 році в області відбулось 15 заходів, спрямованих на національно-патріотичне виховання, учасниками яких було 2,3 тис молодих людей, то у 2018 році було проведено 89 таких заходів, участь у яких взяли 10,4 тис. молодих людей.</p>	<p>Дефіцит кваліфікованих кадрів у виробничій сфері та сфері послуг (освіта, охорона здоров'я, культура), а також невідповідність професійно-кваліфікаційного рівня робочої сили потребам економіки та ринку праці. Майже 76% вакансій, заявлених роботодавцями до Київського обласного центру зайнятості, призначені для кваліфікованих робітників та 19,8% – для представників найпростіших професій і для осіб без професії (спеціальності), тоді як у складі безробітних 50,4% належать до службовців, а в середньому 57% безробітних мають вищу освіту. У територіальному розподілі цей відсоток значно вищий: Білоцерківський міськрайонний центр зайнятості – 64%, Вишгородська районна філія Київського обласного центру зайнятості – 60%, Фастівська міськрайонна філія Київського обласного центру зайнятості – 59 відсотків. За професійними групами: найбільший попит на робочу силу спостерігався на робітників з обслуговування, експлуатації та контролю за роботою устаткування і машин (20,3% від загальної кількості актуальних вакансій), найпростіші професії (18,7%), кваліфікованих робітників з інструментом (15,2%), працівників сфери торгівлі та послуг (13,0%).</p>
<p>Лідер у житловому будівництві по Україні. Область протягом останніх 5 років утримує I місце за обсягами житлового будівництва серед регіонів України. За підсумками 2018 року, за рахунок усіх джерел фінансування прийнято в експлуатацію 1541,0 тис.кв.м загальної площі житла.</p>	<p>Недостатній стан забезпечення населення якісним водопостачанням та водовідведенням. Забезпеченість населених пунктів області централізованим водопостачанням становить: міст – 100%, селищ міського типу – 97%, сіл – 74%, а централізованим водовідведенням: міст – 100%, селищ міського типу – 23%, сіл – 5%. Загальна протяжність водопровідних мереж складає 5290,8 км, з яких 751,9 км знаходяться в аварійному та зношеному стані. Загальна протяжність каналізаційних мереж - 2498,9 км, з яких в аварійному та зношеному стані - 582,85 км. Втрата води під час її транспортування та розподілу в середньому в області складають 24%.</p>
<p>За економічним потенціалом Київська область належить до п'ятірки економічно розвинутих регіонів України. За обсягом ВРП на одну особу Київська</p>	<p>Низький рівень впровадження інновацій у промисловому виробництві через відсутність доступних кредитних ресурсів (особливо на довгостроковий період) та державної підтримки для проведення інноваційного оновлення та</p>

<p>область протягом 2014-2017 років займала 4 місце серед регіонів України, поступаючись лише м.Києву, Дніпропетрівській та Полтавській областям.</p> <p>За темпом росту ВРП у 2018 році Київщина посіла 1 місце серед регіонів України (106,5%).</p> <p>За обсягом валової доданої вартості (далі – ВДВ) Київщина у 2017 році займала 4 місце серед регіонів України, після м.Києва, Дніпропетровської та Харківської областей.</p> <p>У структурі ВДВ найбільшу частку мають галузі сфери послуг (59,9%), промисловість (21,6%), сільське, лісове та рибне господарство (14,3%), будівництво (4,2%).</p> <p>Київська область за своїм промисловим потенціалом належить до десятки найбільш промислово розвинутих регіонів України (7 місце за обсягом реалізованої промислової продукції). Частка промисловості у структурі ВДВ за 5 років зросла з 18,5% до 21,6%.</p>	<p>технічного переоснащення виробничих потужностей.</p> <p>Кількість інноваційно-активних промислових підприємств Київщини зменшилася з 66 до 37 порівняно з 2014 роком.</p> <p>Не зважаючи на збільшення обсягу реалізованої інноваційної продукції у 2017 році порівняно з 2015 роком на 151,8 млн грн, її питома вага у загальному обсязі реалізованої промислової продукції залишилась на рівні 0,8 відсотка.</p> <p>Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності у промисловості стали власні кошти підприємств (майже 100%), тоді як їх частка у 2014 році становила 65,8% (решта коштів – 2,1% з держбюджету, 32,1% – кредитні ресурси).</p>
<p>Потужний агропромисловий комплекс</p> <p>Київщина має сприятливі умови для ведення сільського господарства (клімат області, структура сільськогосподарських угідь, наявність Києва як ринку збуту продукції, потужної наукової бази для впровадження інноваційних технологій у виробництво та переробку сільгосппродукції).</p> <p>За обсягом валової продукції сільського господарства область займає 2-е місце серед інших регіонів України.</p> <p>Рослинництво у валовому виробництві займає частку 62,4%, основними культурами, що вирощуються на Київщині, є зернові культури, картопля та цукровий буряк.</p> <p>Область є одним із лідером серед операторів ринку зберігання зернових та олійних культур в Україні. На території області функціонує 53 елеватори загальною потужністю 2,6 млн тонн зберігання вказаних культур, а також 45 плодосховищ-холодильників.</p> <p>За обсягом виробництва м'яса худоби та птиці область займає 4 місце по Україні, виробництва яєць – 1 місце.</p>	<p>Зниження родючості ґрунтів, малоефективне використання наявного потенціалу земель сільськогосподарського призначення.</p> <p>Щороку зменшуються посівні площі ранніх зернових культур продовольчої групи: гречки, гороху; технічних культур: цукрового буряку, що має негативний вплив на забезпечення продовольчих потреб області в основних продуктах харчування та призводить до зменшення кількості робочих місць.</p> <p>Надмірне навантаження на земельні угіддя області, у тому числі високий ступінь сільськогосподарської освоєності і розораності території, є однією з причин, що спричиняють активізацію ряду негативних процесів. У структурі земельного фонду Київщини значні площі займають ґрунти з незадовільними властивостями – змиті, дефльовані, засолені, солонцюваті, перезволожені тощо.</p>

<p>Наявність розгалуженої мережі вищої освіти та наукових установ.</p> <p>В області підготовки фахівців з вищою освітою проводять 29 закладів вищої освіти (далі – ЗВО): 4 університети, 1 інститут, 18 коледжів, 5 технікумів, 1 вище училище. Підготовка фахівців у ЗВО проводиться за освітніми ступенями «молодший спеціаліст», «бакалавр», «магістр» з 20 галузей знань.</p> <p>Наукові дослідження і розробки (далі – НДР) в Київській області виконують 30 організацій (у 2014 році – 24), з яких 13 установ представляють державний сектор економіки, 15 – підприємницький, 2 – вищої освіти.</p> <p>Загальна кількість виконавців НДР Київщини у 2018 році склала 1798 осіб (8 місце серед регіонів держави). Серед виконавців НДР 85 осіб мають науковий ступінь доктора наук, 308 осіб – науковий ступінь доктора філософії (кандидата наук).</p> <p>За п'ять останніх років сума коштів, витрачених на наукові дослідження і розробки у Київській області, збільшилася у 2,4 рази і на кінець 2018 року досягла рівня 410,8 млн грн, що становить 2,5% (6 місце) від загальної суми коштів, витрачених в Україні.</p>	<p>Слабка комунікація між представниками реального сектору економіки та науковими установами</p> <p>Аналіз джерел фінансування виконання наукових досліджень і розробок показав, що їх фінансування у 2017 році відбувалося переважно за рахунок бюджетних коштів – 38,6% та власних коштів наукових організацій та установ – 31,1%, тоді як кошти підприємницького сектору склали лише 3,7%.</p>
<p>Київщина належить до енергонасичених регіонів</p> <p>На її території розміщені енергогенеруючі підприємства загальною потужністю 3200 МВт: Трипільська ТЕС, Київська ГЕС та Київська ГАЕС, Білоцерківська ТЕЦ, малі гідроелектростанції, а також Димерська СЕС, яка входить до 10 найпотужніших сонячних електростанцій України.</p>	<p>Неефективне використання енергетичних ресурсів</p> <p>Проблема неефективного використання енергоресурсів присутня в усіх секторах економіки Київської області. Несистемна робота в напрямі підвищення енергоефективності будівель бюджетного сектору (шкіл, лікарень, адміністративних будівель тощо) призвела до того, що дана категорія споживачів використовує для своїх потреб стабільно високі обсяги теплової енергії (більше 30% якої втрачається), не створюючи при цьому належних умов для відвідувачів.</p> <p>Особливо гострою є проблема енергозбереження для бюджетних організацій. З одного боку, це обумовлено соціальним значенням цих об'єктів, з іншого боку, наявністю морально застарілого, низькоефективного котельного обладнання та відсутності реалізації енергозберігаючих заходів, що в свою чергу є одним з основних причин дефіциту коштів у бюджетах усіх рівнів.</p>

<p>Інвестиційно привабливий регіон За даними Рейтингу інвестиційної ефективності областей України, складеним рейтинговим агентством «Єврорейтинг», Київщина займає максимальні позиції серед регіонів України (1 місце за кількістю балів). За часткою капітальних інвестицій у загальнодержавних обсягах область посідає 3 місце. Протягом останніх 3-х років Київщина впевнено тримає 3 місце за обсягом прямих іноземних інвестицій, після м. Києва та Дніпропетровської області. Найбільш інвестиційно привабливими галузями є промисловість, будівництво, оптова та роздрібна торгівля, сільське господарство, транспорт та зв'язок сумарна питома вага яких становить більше 90% загальнообласного обсягу капітальних інвестицій.</p>	<p>Міжрайонні диспропорції у соціально-економічному розвитку Співвідношення максимального та мінімального значення серед районів області за наступниками показниками у 2018 році становить: - «обсяг реалізованої промислової продукції у розрахунку на одну особу» – 78 разів, - «обсяг капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу» – 40 разів, - «кількість підприємств» – 46 разів.</p>
<p>Високий рівень фінансової самодостатності місцевих бюджетів За показником обсягу доходів місцевих бюджетів (без трансфертів) у розрахунку на одиницю населення Київська область протягом останніх років займала 3 місце серед регіонів України.</p>	<p>Повільний процес утворення об'єднаних територіальних громад Протягом 2015-2019 років відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» в області утворено лише 22 ОТГ, у тому числі шляхом приєднання до міста обласного значення – 4 ОТГ У загальному рейтингу областей України щодо формування ОТГ Київська область посідає: - за загальною кількістю ОТГ – 20 місце. - за покриттям ОТГ площі області – 22 місце; - за кількістю ОТГ з чисельністю менше 5 тисяч осіб – 5 місце; - за відсотком площі області, охопленої перспективним планом – 15 місце; - за відсотком населення ОТГ до загальної кількості населення області – 20 місце. - за кількістю територіальних громад, що приєдналися до міст обласного значення – 1 місце (14 територіальних громад приєдналися до 4 міст обласного значення: Ржищів, Буча, Березань, Обухів).</p>
<p>Високий рівень підприємницької активності Станом на 01.01.2019 в області функціонувало 20054 підприємства, з яких 979 – середніх, 19045 – малих і лише 30 великих. За 5 років кількість малих підприємств зросла на 10,9%, середніх – на 2,3%.</p>	<p>Низька інституційна спроможність центральних та місцевих органів влади щодо підтримки промислових підприємств та представників малого та середнього бізнесу. Незважаючи на значну кількість об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва в області (їх кількість становить 467 одиниць), переважна більшість з них не є ефективною платформою для співпраці бізнесу і влади.</p>

<p>За кількістю малих та середніх підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення у 2018 році Київщина посіла 2 місце серед регіонів України після м. Києва.</p> <p>У секторі малого та середнього підприємництва зайнято 242,2 тис. осіб (79,5% зайнятих на всіх суб'єктах господарювання).</p> <p>Головними сферами діяльності МСП є оптова і роздрібна торгівля (27,2% від загальної кількості МСП); промисловість (15,1%), сільське господарство, мисливство та лісове господарство (12,6%), будівництво(11,2%), операції з нерухомим майном (9,0%), професійна, наукова та технічна діяльність (6,3%).</p> <p>Частка надходжень до бюджетів усіх рівнів від суб'єктів малого та середнього підприємництва у 2018 році склала 71,3% (у 2013 році – 68,2%).</p>	
<p>Переорієнтація експорту товарів на європейський ринок</p> <p>Частка країн ЄС у загальному обсязі експорту товарів зросла з 27,6% (у 2014 році) до 41,3% (у 2018 році) і є найбільшою.</p> <p>Найвагоміші експортні поставки товарів серед країн ЄС у 2018 році здійснювалися до Нідерландів – 8,4% від загального обсягу експорту, Німеччини – 8,2%, Польщі – 3,7%, Словаччини – 3,9%.</p>	<p>Домінування у структурі експорту товарів з низькою доданою вартістю. Частка сировини у структурі експорту у 2018 році склала понад 54 відсотки.</p>
<p>Висока доступність послуг дошкільної освіти</p> <p>За кількістю закладів дошкільної освіти область знаходиться на 4 місці в Україні.</p> <p>Київщина є лідером в Україні за кількістю створених нових місць у ЗДО. Протягом останніх 4 років в області створено 13,3 тис. нових місць для дітей дошкільного віку. За цей період відкрито 75 ЗДО (12 новобудов, 23 заклади після реконструкції, капітального ремонту та добудови, 40 дошкільних відділень у складі навчально-виховних комплексів) та 142 групи у функціонуючих закладах.</p> <p>Кількість дітей дошкільного віку з розрахунку на 100 місць становить 98 осіб (у 2014 році – 132 особи).</p>	<p>Перевантаження міських закладів освіти, особливо у пристолочних районах, наявність шкіл з малою наповнюваністю в сільській місцевості</p> <p>З великим перевантаженням працюють ЗЗСО в Києво.-Святошинському районі – 115% від проектної потужності, містах Борисполі – 138,7%, Ірпені – 115,9%, Броварах – 120,2%, Білій Церкві – 107,5%, Бучанської ОТГ – 134,8%. Відповідно, в цих адміністративно-територіальних одиницях зростає кількість учнів, які навчаються в другу зміну. Так, у 2014/2015 н.р. у другу зміну навчалось 7695 учнів (4,4%), у 2018/2019 н.р. – 18785 учнів (9 відсотків).</p> <p>Наповнюваність ЗЗСО від проектної потужності у сільській місцевості становить лише 63,5 відсотка.</p>
<p>Активне впровадження реформи у галузі охорони здоров'я</p> <p>В області створено 4 госпітальні округи: Білоцерківський (з центром у м. Біла</p>	<p>Незабезпеченість кадрами у сфері охорони здоров'я</p> <p>Дефіцит лікарських кадрів на початок 2019 року нараховував 2693 особи (початок 2018</p>

<p>Церква), Бородянський, Васильківський (Центр - м. Васильків) і Лівобережний (з центром у місті Бровари).</p> <p>Протягом 2018 року укладено майже 1,3 млн декларацій (6 місце по Україні) або 71,3% від зареєстрованого населення області.</p> <p>У комунальні некомерційні підприємства перетворено 38 закладів охорони здоров'я, які відповідно до ліцензійних умов надають первинну медичну допомогу.</p> <p>Договір із Національною службою здоров'я України уклали 13 комунальних закладів охорони здоров'я первинної ланки Київщини, які вже працюють за програмою медичних гарантій для первинної медичної допомоги.</p> <p>Затверджено План спроможної мережі надання первинної медичної допомоги Київської області, яким передбачено 928 місць надання первинної медичної допомоги.</p> <p>У 2018 році розпочала роботу центральна єдина диспетчерська екстреної медичної допомоги. Впроваджено в області здійснення викликів за єдиним номером "103".</p>	<p>року – 2552). Укомплектованість усіх штатних посад лікарів фізичними особами у 2018 році становила 68,3%, що є недостатнім для якісного надання медичних послуг населенню.</p>
<p>Багата історико-культурна і духовна спадщина, сприятлива для розвитку туризму</p> <p>На території області під охороною держави перебуває 3961 об'єкт культурної спадщини, з них 2067 - пам'ятки археології, 1571- пам'ятки історії, 166 - пам'ятки монументального мистецтва, 53 - пам'ятки архітектури, 15 - пам'яток садово-паркового мистецтва та 89 – пам'ятки науки та техніки.</p> <p>Загальна кількість об'єктів культурної спадщини, занесених до переліку щойно виявлених, складає 493 об'єкта. На пам'ятки культурної спадщини укладено 709 охоронних договорів, оформлено 151 паспорт об'єкту (пам'ятки) культурної спадщини.</p> <p>Вісім міст Київщини мають статус історичного населеного місця, де зберігся історичний ареал з об'єктами культурної спадщини.</p>	<p>Недорозвинутий туристичний ринок, відсутність єдиної концепції розвитку туристичної галузі в області.</p> <p>В області неналагоджена системна робота з існуючими суб'єктами та об'єктами туристичного ринку, туристична інфраструктура не відповідає міжнародним стандартам, відсутня ефективна промоція туристичних продуктів.</p>
<p>Створені умови для розвитку професійного спорту</p> <p>В області функціонують 4264 спортивні споруди, до яких включено 64 стадіони, 18</p>	<p>Незадовільний стан спортивної інфраструктури, яка використовується для підготовки спортсменів до змагань національного та міжнародного рівнів</p>

<p>плавальних басейнів, 736 спортивних залів, 646 приміщень для фізкультурно-оздоровчих занять, 2523 площинні спортивні споруди, з них: 435 майданчиків з тренажерним обладнанням, 162 майданчика з синтетичним покриттям 5 кінноспортивних баз, 711 інших спортивних споруд.</p> <p>Практично збережена мережа дитячо-юнацьких спортивних шкіл всіх форм власності та підпорядкування, яких нараховується 57 (3 місце в Україні).</p> <p>Основними центрами підготовки спортсменів вищого гатунку на Київщині є комунальні заклади Київської обласної ради: Київська обласна школа вищої спортивної майстерності (у 2018 році зайняла 4 місце серед всіх ШВСМ в Україні), Київський обласний центр олімпійської підготовки та Спеціалізована ДЮСШ олімпійського резерву «Промінь» з велосипедного спорту.</p> <p>Київський регіональний центр «Інваспорт» має велике представництво своїх спортсменів у національних збірних командах України з видів спорту серед осіб з інвалідністю. До складу національних збірних команд України зараховано 74 спортсмени різних нозологій.</p> <p>Київщина займає 3 місце у рейтингу серед неолімпійських видів спорту та 5 місце у рейтингу серед олімпійських видів спорту. Збірні команди області беруть участь у змаганнях всеукраїнського рівня з 35 олімпійських та 46 неолімпійських видів спорту.</p> <p>Щороку до складу національних збірних команд України з олімпійських та неолімпійських видів спорту зараховуються майже 1500 провідних спортсменів Київщини.</p>	
<p>Розвинута мережа центрів надання адміністративних послуг</p> <p>В області утворено 44 центри надання адміністративних послуг, з яких: 25 райдержадміністраціями, 9 – міськвиконкомами (міст обласного значення), 3 міськвиконкомами (міст районного значення), 3 виконкомами селищних рад та 4 об'єднаним територіальними громадами.</p> <p>Максимальна кількість видів послуг, які надаються через ЦНАП, збільшилась з 117</p>	<p>Обмеженість матеріально-технічних можливостей для надання більшості публічних послуг в електронному вигляді.</p> <p>Відсутній портал електронних сервісів Київської області.</p>

<p>у 2014 році до 180 у 2018 році. Кількість працівників ЦНАПів зросла у 27,7 разів: з 103 у 2014 році до 280 у 2018 році.</p>	
	<p>Незадовільний стан поводження з твердими побутовими відходами. Наявність полігонів ТПВ на території області.</p> <p>На території області відсутні заводи з переробки ТПВ. З 37 полігонів ТПВ (займають площу близько 268,1 га) 12 (32,4%) є перевантаженими, а 36 одиниць (97,3%) не відповідають нормам екологічної безпеки, як правило внаслідок недостатнього рівня контролю або відсутності належної системи поводження з побутовими відходами.</p> <p>Частка відходів, видалених у спеціально відведені місця чи об'єкти або спалених (без отримання енергії) у загальному обсязі утворених відходів у 2017 році, склала 89,7% (23 місце по Україні).</p> <p>У зв'язку з обмеженими фінансовими можливостями місцевих бюджетів та спеціалізованих комунальних підприємств щодо придбання спеціальних контейнерів для роздільного збору твердих побутових відходів та спеціалізованої комунальної техніки для перевезення відсортованих відходів станом на 01.01.2019 роздільним збором твердих побутових відходів охоплено лише 41 населений пункт або 3,5% від їх загальної кількості (9 місце по Україні).</p>

Можливості	Загрози
<p>Завершення процесу децентралізації влади, проведення адміністративно-територіальної реформи</p>	<p>Затягування процесу мирного врегулювання ситуації на Донбасі</p>
<p>Активізація державної підтримки щодо використання прикладних наукових досліджень та впровадження інновацій в усі сектори економіки</p>	<p>Концентрація сільськогосподарських земель в агрохолдингах</p>
<p>Зростання експорту товарів на європейські ринки</p>	<p>Неконтрольована експлуатація запасів підземних вод</p>
<p>Підвищення попиту на якісні продукти харчування та органічну продукцію</p>	<p>Зростання інтенсивності руху на автомобільних дорогах</p>
<p>Розширення та надання державної підтримки представникам малого та середнього бізнесу, у тому числі через відшкодування відсотків за користування банківськими кредитними ресурсами</p>	<p>Високі процентні ставки за користування банківськими кредитами для суб'єктів малого і середнього бізнесу</p>

Розвиток внутрішнього туристичного ринку	Зростання попиту на кваліфіковані кадри, насамперед робочих професій, у сусідніх країнах
Включення територій зони відчуження в с/г діяльність	Можливість виникнення нової світової економічної кризи
Доступність багатьох програм міжнародної технічної допомоги	Торговельні обмеження щодо експорту українських товарів на ринки країн ЄС
Прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на поліпшення інвестиційного та бізнес-клімату.	Зростання масштабів маятникової міграції між областю та м.Києвом
Поглиблення економічних зв'язків з країнами ЄС	Погіршення конкурентоздатності вітчизняної продукції через нарощування обсягів імпорту аналогічної продукції
Спрощення процедури стандартизації виробництва і продукції	Зниження рівня довіри до влади, зокрема до органів місцевого самоврядування
Імплементация європейських правових стандартів у правову систему України	Збереження корупції у владі

2.2. SWOT-матриця для Київської області. Порівняльні переваги, виклики та ризики

SWOT-матриця є методом визначення конкурентних переваг, викликів та ризиків області, яка дозволяє виявити взаємозв'язки між внутрішніми чинниками – сильними та слабкими сторонами суб'єкта аналізу та зовнішніми впливами – можливостями та загрозами.

Далі подаються варіанти кореляцій між внутрішніми чинниками та зовнішніми впливами, які дозволяють в подальшому визначити стратегію дій для реалізації можливостей у використанні сильних сторін та зменшення ризиків впливу на слабкі сторони суб'єкта аналізу. Такі варіанти називаються стратегіями й їх може бути три, а саме:

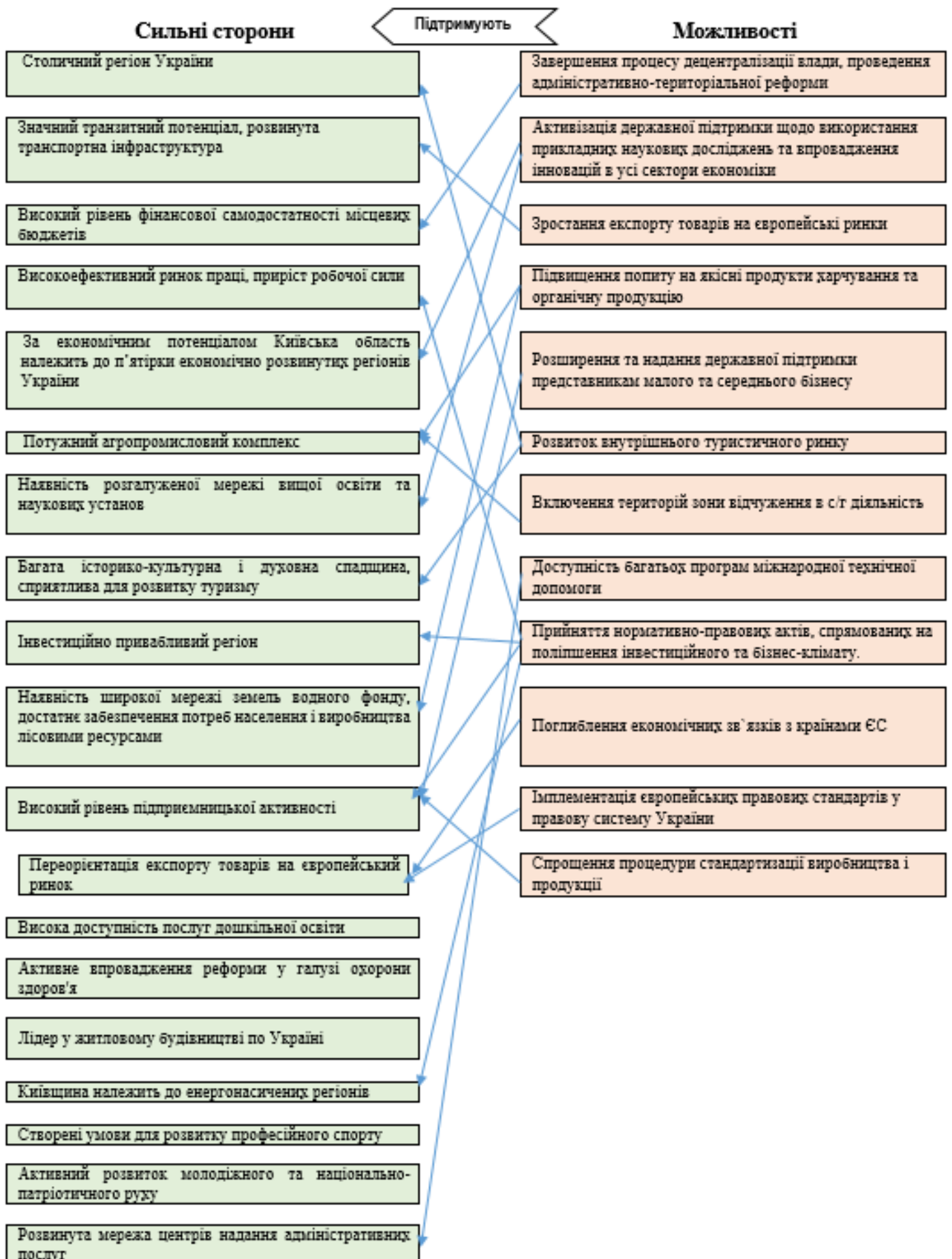
Стратегія 1 – "Порівняльні (конкурентні) переваги". За допомогою матриці зв'язків між внутрішніми чинниками, а саме сильними сторонами суб'єкту, та зовнішніми впливами – можливостями, визначаються найбільш перспективні сторони, які краще за інших сприймають вплив зовнішніх факторів й дають сильніший поштовх соціально-економічному розвитку області.

Стратегія 2 – "Виклики". У цьому випадку матриця зв'язків будується між слабкими сторонами суб'єкта та зовнішніми позитивними можливостями, які дозволяють зменшити вразливість суб'єкта.

Стратегія 3 – "Ризики". Матриця зв'язків між слабкими сторонами та загрозами дозволяє визначити найбільш слабкі місця (внутрішні чинники) суб'єкта аналізу при впливі негативних зовнішніх факторів – загроз, тобто найбільш імовірні ризики при подальшій реалізації планів розвитку області.

Саме вказані зв'язки дозволяють визначити конкурентні переваги, виклики та ризики при розробці Стратегії розвитку Київської області, а також стають основою для стратегічного вибору – формулювання стратегічних та оперативних цілей розвитку Київської області на довгострокову перспективу.

Переваги "сильні сторони – можливості"

Виклики "слабкі сторони – можливості"

Зменшують

Слабкі сторони

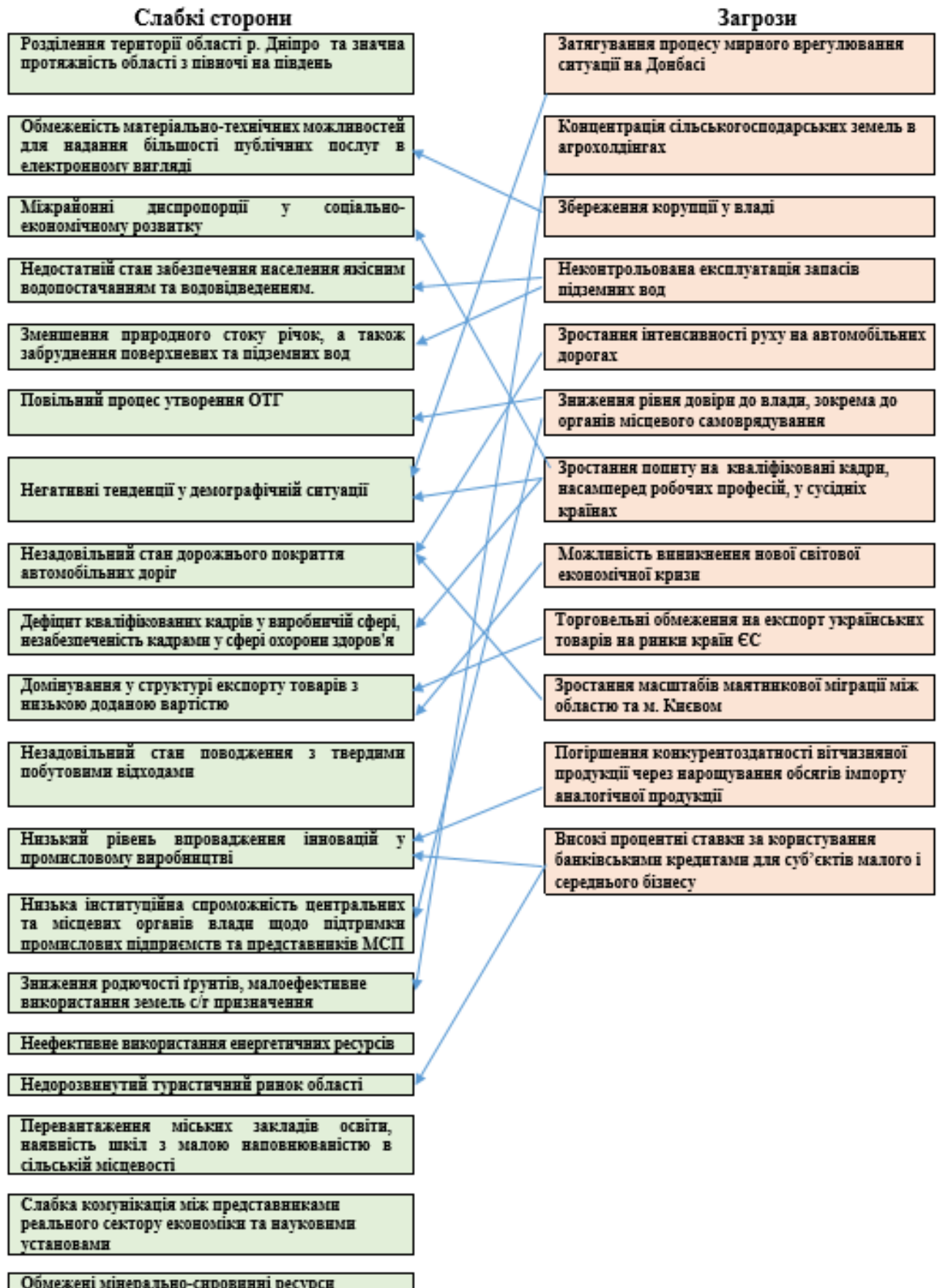
- Розділення території області р. Дніпро та значна протяжність області з півночі на південь
- Обмеженість матеріально-технічних можливостей для надання більшості публічних послуг в електронному вигляді
- Міжрайонні диспропорції у соціально-економічному розвитку
- Недостатній стан забезпечення населення якісним водопостачанням та водовідведенням.
- Зменшення природного стоку річок, а також забруднення поверхневих та підземних вод
- Повільний процес утворення ОТГ
- Перевантаження міських закладів освіти, наявність шкіл з малою наповнюваністю в сільській місцевості
- Незадовільний стан дорожнього покриття автомобільних доріг
- Слабка комунікація між представниками реального сектору економіки та науковими установами
- Домінування у структурі експорту товарів з низькою доданою вартістю
- Незадовільний стан поводження з твердими побутовими відходами.
- Низький рівень впровадження інновацій у промисловому виробництві
- Низька інституційна спроможність центральних та місцевих органів влади щодо підтримки промислових підприємств та представників МСП
- Зниження родючості ґрунтів, малоефективне використання земель с/г призначення
- Неефективне використання енергетичних ресурсів
- Недорозвинутий туристичний ринок області
- Негативні тенденції у демографічній ситуації
- Дефіцит кваліфікованих кадрів у виробничій сфері, незабезпеченість кадрами у сфері охорони здоров'я
- Обмежені мінерально-сировинні ресурси

Можливості

- Завершення процесу децентралізації влади, проведення адміністративно-територіальної реформи
- Активізація державної підтримки щодо використання прикладних наукових досліджень та впровадження інновацій в усі сектори економіки
- Зростання експорту товарів на європейські ринки
- Підвищення попиту на якісні продукти харчування та органічну продукцію
- Розширення та надання державної підтримки представникам малого та середнього бізнесу
- Розвиток внутрішнього туристичного ринку
- Включення територій зони відчуження у господарську діяльність
- Доступність багатьох програм міжнародної технічної допомоги
- Прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на поліпшення інвестиційного та бізнес-клімату.
- Поглиблення економічних зв'язків з країнами ЄС
- Імплементация європейських правових стандартів у правову систему України
- Спрощення процедури стандартизації виробництва і продукції

Ризики "слабкі сторони-загрози"

← Посилюють →

Порівняльні переваги

Побудова SWOT-матриці зв'язків між сильними сторонами та можливостями, що визначає конкурентні переваги регіону у результаті реалізації сприятливих можливостей показала наступні результати.

Прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на поліпшення інвестиційного та бізнес-клімату дозволить посилити такі переваги як позиціонування області в якості столичного регіону, її належність до інвестиційно-привабливих та економічно розвинутих регіонів України, що, у свою чергу, дасть додатковий імпульс розвитку видів промислової діяльності з високою доданою вартістю, високотехнологічного сільськогосподарського виробництва, туризму та рекреації.

Завершення процесу децентралізації та проведення адміністративно-територіальної реформи зміцнить фінансову самодостатність місцевих бюджетів, що сприятиме підвищенню якості і доступності послуг закладів освіти, охорони здоров'я, фізкультури і спорту, культури, створенню умов для якісного, комфортного та безпечного життя людей.

Розширення та надання державної підтримки представникам малого і середнього бізнесу, а також спрощення процедури стандартизації виробництва і продукції активізує високий рівень підприємницької активності, що створить додаткові умови для підвищення ділової активності малого та середнього бізнесу, зокрема в аграрному секторі. Це одночасно з підвищенням попиту на якісні продукти харчування та органічну продукцію сприятиме диверсифікації потужного агропромислового комплексу.

Зростання експорту товарів в європейські країни завдяки дії Угоди про зону вільної торгівлі з ЄС, поглиблення економічних зв'язків з країнами ЄС, імплементація європейських правових стандартів у правову систему України, підсилить перевагу переорієнтації експорту товарів на європейські ринки.

Активізація державної підтримки щодо використання прикладних наукових досліджень та впровадження інновацій в усі сектори економіки посилять ефективність використання результатів наукової діяльності закладів вищої освіти та наукових установ.

Виклики

У результаті побудови SWOT-матриці зв'язків між слабкими сторонами та можливостями можна побачити як останні спроможні компенсувати перші.

Завершення процесу децентралізації та проведення адміністративно-територіальної реформи сприятиме усуненню територіальних диспропорцій у соціально-економічному розвитку області, активізує процес утворення нових об'єднаних територіальних громад та пошук шляхів вирішення місцевих проблем, зокрема щодо недостатнього стану забезпечення населення якісним водопостачанням та водовідведенням.

Зростання експорту товарів у європейські країни та поглиблення економічних зв'язків з країнами ЄС дозволить зупинити негативну тенденцію домінування у структурі експорту товарів з низькою доданою вартістю.

Розширення та надання державної підтримки представникам малого і середнього бізнесу компенсує низьку інституційну спроможність центральних та місцевих органів влади щодо підтримки промислових підприємств та представників малого та середнього підприємництва.

Активізація державної підтримки щодо використання прикладних наукових досліджень та впровадження інновацій в усі сектори економіки мінімізують слабку комунікацію між представниками реального сектору економіки та науковими установами.

Розвиток внутрішнього туристичного ринку в Україні та збільшення кількості іноземних туристів у зв'язку з розвитком Чорнобильського туризму, відкриє нові можливості для створення відповідної інфраструктури туристичного ринку області.

Включення територій зони відчуження у господарську діяльність дозволить зменшити територіальні диспропорції між результатами розвитку північних районів області з іншими територіями регіону.

Прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на поліпшення інвестиційного та бізнес-клімату, дозволить вишукати нові фінансові можливості для вирішення проблем незадовільного стану дорожнього покриття автомобільних доріг, перевантаженості міських закладів освіти, незадовільного стану поводження з твердими побутовими відходами.

Ризики

У результаті побудови SWOT-матриці зв'язків між загрозами та слабкими сторонами можна з'ясувати, на які слабкі сторони суб'єкта аналізу найбільше можуть вплинути негативні зовнішні фактори (загрози).

Затягування процесу мирного врегулювання ситуації на Донбасі разом із зростанням попиту на кваліфіковані кадри, насамперед робочих професій, у сусідніх країнах може призвести до погіршення негативної тенденції у демографічній ситуації внаслідок активізації міграційних процесів, а також до поглиблення дефіциту кваліфікованих кадрів у виробничій сфері.

Концентрація сільськогосподарських земель в агрохолдингах створює ризик зниження родючості ґрунтів та малоефективного використання земель сільськогосподарського призначення.

Неконтрольована експлуатація запасів підземних вод найімовірніше стане причиною погіршення стану забезпечення населення якісним водопостачанням, а також призведе до скорочення природного стоку річок.

Проблема із незадовільним станом дорожнього покриття може бути поглиблена як у випадку збереження корупції у владі, так і через зростання інтенсивності руху на автомобільних дорогах та зростання масштабів маятникової міграції між областю та м. Києвом.

Можливість виникнення нової світової економічної кризи разом із торговельними обмеженнями на експорт українських товарів на ринки ЄС може суттєво поглибити проблему домінування у структурі експорту товарів із низькою доданою вартістю.

Збереження високих процентних ставок за користування банківськими кредитами для суб'єктів малого та середнього бізнесу може призвести до подальшого зниження рівня впровадження інновацій у промисловому виробництві і, як наслідок цього, погіршення конкурентоздатності вітчизняної продукції через нарощування обсягів імпорту аналогічної продукції. Крім цього, недоступність банківських кредитів для операторів туристичного ринку області обумовлює недорозвинутість його інфраструктури.

У кінцевому рахунку, усі вище перераховані ризики можуть призвести до зниження рівня довіри до влади, зокрема до органів місцевого самоврядування.

Аналіз порівняльних переваг, викликів та ризиків розвитку Київської області дозволив обґрунтувати визначення 3 стратегічних та 12 оперативних цілей Стратегії розвитку Київської області на період 2021-2027 роки, для досягнення яких передбачається реалізувати 53 пріоритетних завдання (без урахування стратегічної цілі, визначеної на засадах смарт-спеціалізації).

2.3. Сценарії розвитку Київської області на довгострокову перспективу

Сценарієм називаємо деяку послідовність подій, що можуть відбутися в майбутньому із значною долею ймовірності за певних умов. Такі умови, або фактори, можуть бути як зовнішні (задаються системою вищого рівня або формуються поза межами системи), так і внутрішні (формується всередині самою системою). Тому сценарій нерозривно пов'язаний з припущеннями, за яких можуть виникати ті чи інші фактори впливу.

Сценарії розвитку Київської області ґрунтуються на аналізі основних тенденцій розвитку регіональної економіки протягом 2014-2018 років, поточної економічної ситуації у 2019 році, припущеннях, які враховують вплив зовнішніх і внутрішніх чинників, а також можливостях щодо зміцнення наявних переваг області, мінімізації викликів та ризиків у її розвитку.

Основними факторами, які впливатимуть на можливі сценарії розвитку Київської області у наступному десятилітті є демографічна ситуація, стан ринку праці, розвиток економічного потенціалу. Відповідно до них сценарії розвитку базуються на демографічному прогнозі, довгострокових прогнозах ринку праці та розвитку економічного потенціалу.

Залежною від впливу різних факторів на основні індикатори, які характеризують вказані прогнози, сценарії розвитку Київської області поділяються на песимістичні, оптимістичні та реалістичні (базові).

Песимістичний сценарій розвитку регіону формується на базі припущення, що протягом планового періоду баланс зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на стан регіону, як соціально-економічну систему, залишається незмінним, тобто розвиток здійснюється за траєкторію, яка виявлена станом на жовтень 2019 року. Усе «йде, як сьогодні».

Песимістичний сценарій ґрунтується на наступних припущеннях:

- 1) Через активізацію торговельних війн розвиток світової економіки уповільнюється, кон'юнктура на основних зовнішніх товарних ринках для

для експортних товарів області погіршується, ділова активність бізнесу падає, борги накопичуються.

- 2) Законодавче та нормативно-правове поле України у сферах державних фінансів, податків, економічної політики змінюється поволі, «наздоганяючи» суспільні запити.
- 3) Тіньова економіка і далі залишається на існуючому рівні
- 4) Рівень довіри підприємців і громадян до державних інститутів залишається на низькому рівні.
- 5) Банківські кредити для підприємств реального сектору економіки залишаються малодоступними.
- 6) Рівень активності іноземних інвесторів в регіоні не змінюється.
- 7) Економічна активність малих і середніх підприємств в регіоні й надалі переважатиме у сферах торгівлі і послуг.

Опис сценарію

Відповідно до песимістичного варіанту демографічного прогнозу Київської області внаслідок перевищення середньорічних темпів природного зниження населення над можливими темпами міграційного приросту населення, чисельність населення області на кінець прогнозного періоду не перевищить 1750 тис. осіб. Поглиблення процесу старіння населення області негативно вплине на зміну його вікової структури, демографічне навантаження на 1000 осіб економічно активного населення у віці 15–64 років на кінець прогнозного періоду перевищить 550 осіб. Скорочення кількості економічно активного населення призведе до ще більшого зростання рівня навантаження на населення працездатного віку.

Ситуація на ринку праці ускладнюється. Через старіння населення та міграцію молоді відбувається зниження чисельності робочої сили (на 0,2-0,3% в середньому за рік). В умовах довготривалого збереження практично без змін рівня оплати праці або повільних темпів її зростання (1-1,5% на рік) продовжує загострюватися дефіцит високваліфікованих кадрів, особливо робочих професій, що призводить до зупинки окремих виробництв та збільшення чисельності безробітних.

Стан економіки Київщини протягом наступного прогнозного періоду суттєво не зміниться, проте через низькі середньорічні темпи зростання валового регіонального продукту (1,2-1,4%), Київська область втратить місце серед п'ятірки найбільш економічно розвинутих регіонів України. Структура промисловості області залишається майже без змін. Інвестиційні переваги матимуть ті сфери промислової діяльності, що не потребують значних капітальних інвестицій або мають швидку економічну віддачу. При цьому якісні показники розвитку виробництва залишаються без змін.

При збереженні існуючого тренду розвитку галузей реального сектору економіки, не варто сподіватися на прогресивні структурні зрушення в економіці регіону. Впровадження інновацій можливе лише у секторах виробництва фармацевтичних і лікарських препаратів, переробки сільськогосподарської продукції та виробництва харчових продуктів.

У загальній структурі зовнішньої торгівлі, як і раніше, переважає імпорт. Основну частину експорту області складають продукти тваринного та рослинного походження та інша продукція з низькою доданою вартістю.

Реалізація проєктів регіонального розвитку буде розподілятися нерівномірно, територіальна диспропорція в економічному розвитку об'єднаних територіальних громад поглиблюється.

Оптимістичний сценарій розвитку регіону формується на базі припущення, що протягом планового періоду баланс зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на стан регіону, як соціально-економічну систему, змінюється на краще через створення нових факторів розвитку та блокування перешкод. При цьому успішно реалізується план соціально-економічного розвитку області та плани заходів з реалізації цієї стратегії. Усе «йде за планом». Основою для цього сценарію є рішучі економічні та соціальні реформи на рівні держави, продовження та завершення євроінтеграційних процесів, зокрема запровадження «промислового безвізу», ефективна інвестиційна та земельна політика, ефективна державна регіональна політика.

Оптимістичний сценарій ґрунтується на таких припущеннях:

- 1) Зростання світової економіки продовжується, кон'юнктура на основних зовнішніх товарних ринках для експортних товарів області поліпшується, світовим фінансовим інституціям вдається запобігти розгортанню нової хвилі глобальної фінансово-економічної кризи.
- 2) Проводиться земельна реформа, формується ринок землі.
- 3) Активно розвиваються громади.
- 4) Банки пропонують підприємствам доступні кредити.
- 5) Рівень зацікавленості іноземних інвесторів до регіону зростає.
- 6) Збільшується рівень інноваційних виробництв, у тому числі завдяки впровадженню смарт-спеціалізації.
- 7) Відбувається перехід до експорту товарів з більш високою доданою вартістю.
- 8) Зростання ділової активності бізнесу дозволяє роботодавцям забезпечити збільшення розміру заробітної плати, що сприяє збереженню кваліфікованих працівників.
- 9) Завдяки значному підвищенню купівельної спроможності громадян зростає споживча активність населення.

Опис сценарію

Відповідно до оптимістичного варіанту демографічного прогнозу Київської області внаслідок перевищення міграційного приросту населення над середньорічними темпами природного приросту населення чисельність населення області на кінець прогнозного періоду перевищить 1850 тис. осіб. Уповільнення процесу старіння населення області практично не вплине на зміну його вікової структури, демографічне навантаження на 1000 осіб економічно активного населення у віці 15–64 роки на кінець прогнозного періоду не перевищить 500 осіб.

Ситуація на ринку праці поліпшиться. За рахунок міграційного приросту населення, переважна більшість якого перебуватиме у працездатному віці відбувається збільшення чисельності робочої сили (на 0,4 - 0,5% в середньому за рік). Щорічне зростання обсягів реалізації товарів, робіт та створення нових робочих місць з високим рівнем заробітної плати сприятиме підвищенню до кінця прогнозного періода майже у 2 рази розміру середньомісячної заробітної плати, що сприятиме закріпленню високваліфікованих кадрів та значному скороченню чисельності безробітних.

Збільшення обсягів залучення іноземних інвестицій сприятиме інноваційному розвитку економіки Київщини, що дозволить забезпечити середньорічне зростання валового регіонального продукту на 7-8 відсотків. Це дозволить Київській області зайняти місце серед трійки найбільш економічно розвинутих регіонів України.

Оптимістичний сценарій розвитку промислового комплексу області пов'язаний з успішною реалізацією заходів на досягнення стратегічних цілей, в т.ч. на засадах смарт-спеціалізації. Позитивний вплив активізації інноваційної діяльності спостерігається не тільки у пріоритетних галузях, але й у суміжних з ними. Галузева структура промислового комплексу області зазнає змін на користь високотехнологічних наукомістких галузей. Запровадження високоефективних технологій в усіх галузях сприятиме не тільки зниженню енерго- та матеріаломісткості виробництва, а й зростанню продуктивності праці.

Реалістичний (базовий) сценарій розвитку регіону формується на базі припущення, що протягом прогнозного періоду, час від часу з'являються певні обмеження на припущення оптимістичного сценарію. В цілому, баланс зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на стан регіону, як соціально-економічну систему, є **стабільним** завдяки створенню нових факторів розвитку та блокування перешкод. В основному, вдається реалізовувати плани заходів з реалізації цієї Стратегії.

Реалістичний (базовий) сценарій ґрунтується на таких припущеннях:

- 1) Зростання світової економіки уповільнюється, активність міжнародної торгівлі зменшується, проте світовим фінансовим інституціям вдається втримати розгортання нової хвилі глобальної фінансово-економічної кризи.
- 2) Законодавство у сферах державних фінансів, податків, економічної та промислової політики покращується і відповідає суспільному запиту щодо впровадження реформ.
- 3) Проводиться земельна реформа, поступово формується ринок землі, але існують обмеження для іноземних інвесторів.
- 4) Частка тіньової економіки поступово зменшується за рахунок послаблення податкового тиску на підприємства.
- 5) Відчутні позитивні наслідки адміністративно-територіальної реформи.
- 6) Темп зростання міграції населення поступово уповільнюється.
- 7) Банки покращують умови кредитування.
- 8) Економічна активність малих і середніх підприємств залишається стабільною.
- 9) Зростає інноваційна активність підприємств, насамперед тих, які відповідають смарт-спеціалізації області.

Опис сценарію

За реалістичним сценарієм впровадження системних реформ у регіоні зустрічається з певними труднощами правового, фінансового, організаційного та психологічного характеру, відбиваючи загальноукраїнську тенденцію.

Відповідно до базового варіанту демографічного прогнозу Київської області внаслідок перевищення міграційного приросту населення над середньорічними темпами природного приросту населення чисельність населення області на кінець прогнозного періоду перевищить 1,8 млн осіб. Уповільнення процесу старіння населення області незначною мірою вплине на зміну його вікової структури, демографічне навантаження на 1000 осіб економічно активного населення у віці 15–64 років на кінець прогнозного періоду перевищить 500 осіб.

Ситуація на ринку праці буде повільно поліпшуватися. Міграційний приріст населення, переважна більшість якого перебуватиме у працездатному віці, компенсує природне зниження населення, що дозволить забезпечити збільшення чисельності робочої сили (на 0,1-0,2% в середньому за рік). Щорічне зростання обсягів реалізації товарів, робіт та обмежена кількість створення нових робочих місць з високим рівнем заробітної плати сприятиме підвищенню до кінця прогнозного періоду майже у 1,5 рази розміру середньомісячної заробітної плати, що сприятиме лише зменшенню дефіциту високваліфікованих кадрів та повільному скороченню чисельності безробітних.

Збільшення обсягів залучення іноземних інвестицій сприятиме інноваційному розвитку економіки Київщини, що дозволить забезпечити середньорічне зростання валового регіонального продукту на 4-5 відсотків. Це дозволить Київській області зберегти місце серед п'ятірки найбільш економічно розвинутих регіонів України.

Реалістичний сценарій розвитку промислового комплексу області передбачає повільні зміни у структурі промислового виробництва, спрямування інвестиційного ресурсу на забезпечення розвитку окремих локальних «точок зростання». На цих територіях стане можливим впровадження інноваційних механізмів розвитку як існуючих промислових галузей і виробництв, так і нових. Такі території стають новою моделлю територіального інноваційного розвитку, де завдяки залученню інвестицій створюються нові інноваційні підприємства як у промисловості, так і в аграрному секторі. На цих територіях активізується малий і середній бізнес, створюючи мережі логістичного забезпечення стратегічного інвестора. Відкриваються і успішно розвиваються високотехнологічні інноваційні підприємства малого та середнього бізнесу (зв'язок, ІКТ тощо).

Сприятливим чинником у ході реалізації цього сценарію для регіону є те, що основу виробничого потенціалу Київської області складають підприємства харчової промисловості. А ринок продуктів харчування буде підтримувати попит населення міста Києва.

У разі реалізації базового сценарію стратегічні та операційні цілі будуть досягнуті, хоча існують певні ризики уповільнення темпів зростання ВРП.

2.4. Стратегічне бачення розвитку Київської області

Бачення:

Київщина – іміджевий, фінансово самодостатній регіон - лідер України з потужною інноваційною та високотехнологічною економікою, професійним інтелектуальним бізнесом та креативним смарт-середовищем, високою якістю життя, наближеною до загальноєвропейських стандартів, комфортними та безпечними умовами для проживання, де збережено історико-культурну спадщину та національні традиції українського народу, створено рівні можливості для всебічного та гармонійного розвитку людини.

3. СТРАТЕГІЧНІ ТА ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ Й ЗАВДАННЯ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання
1. Розвиток людського потенціалу, наближення якості життя до європейських стандартів	<i>1.1. Якісна освіта для всіх</i>	1.1.1. Формування спроможної та ефективної мережі закладів освіти з урахуванням процесів децентралізації та створення об'єднаних територіальних громад 1.1.2. Розбудова системи «освіта впродовж життя» 1.1.3. Підтримка процесів цифровізації освіти, застосування сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі 1.1.4. Розвиток державно-приватного та соціального партнерства в системі освіти 1.1.5. Сприяння формуванню проєктного та підприємницького мислення в учнів та студентів закладів освіти
	<i>1.2. Охорона здоров'я та здоровий спосіб життя людей</i>	1.2.1. Розвиток системи первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги 1.2.2. Розвиток системи екстреної медичної допомоги 1.2.3. Розвиток реабілітаційної та паліативної допомоги 1.2.4. Впровадження систем інформатизації у галузі охорони здоров'я, зокрема телемедичних послуг 1.2.5. Сприяння здоровому способу життя 1.2.6. Розвиток спортивної та фізкультурно-оздоровчої інфраструктури
	<i>1.3. Розвиток культурного і духовного середовища, збереження і популяризація культурної спадщини</i>	1.3.1. Розвиток культурно-мистецьких закладів 1.3.2. Створення умов для культурного розвитку і творчого самовираження задоволення творчих, інтелектуальних та духовних потреб людей

		<p>1.3.3. Збереження і розвиток об'єктів культурної спадщини</p> <p>1.3.4. Виявлення, збереження та популяризація нематеріальної культурної спадщини (народних традицій, звичаїв, фольклору тощо)</p> <p>1.3.5. Розвиток креативних індустрій та створення культурного продукту</p>
	<i>1.4. Забезпечення населення якісними комунальними послугами</i>	<p>1.4.1. Підтримка розвитку систем питного водопостачання та водовідведення</p> <p>1.4.2. Підвищення енергоефективності об'єктів житлово-комунального господарства та закладів соціальної сфери</p> <p>1.4.3. Підтримка інноваційних розробок та впровадження новітніх технологій у галузі житлово-комунального господарства</p>
	<i>1.5. Створення умов для якісного, комфортного та безпечного життя людей</i>	<p>1.5.1. Розвиток молодіжної інфраструктури, зокрема інноваційних центрів розвитку для молоді та дітей</p> <p>1.5.2. Підтримка соціальних проєктів, стартапів</p> <p>1.5.3. Забезпечення конституційних прав дітей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки, деінституалізація та трансформація закладів інституційного догляду</p> <p>1.5.4. Реалізація сімейної політики</p> <p>1.5.5. Забезпечення соціально не захищених категорій населення якісними і доступними соціальними послугами, підтримка людей з особливими потребами</p> <p>1.5.6. Удосконалення системи надання публічних послуг та сервісів, у тому числі за рахунок їх надання в електронному вигляді</p> <p>1.5.7. Забезпечення правопорядку та публічної безпеки</p> <p>1.5.8. Створення умов для поліпшення житлово-побутових умов населення</p>
	<i>1.6. Екологічна безпека та охорона навколишнього природного середовища</i>	<p>1.6.1. Ефективне управління поводження з відходами</p> <p>1.6.2. Підтримка інноваційних розробок та впровадження новітніх технологій у галузі переробки відходів та повернення у господарчий обіг ресурсоцінних матеріалів</p> <p>1.6.3. Екологічний моніторинг та інформування населення про стан довкілля</p> <p>1.6.4. Розвиток екомережі та рекреаційних зон</p>
Підвищення конкурентоспроможності економіки	<i>2.1. Розвиток видів промислової діяльності з високою доданою вартістю</i>	<p>2.1.1. Формування та просування інвестиційної пропозиції регіону</p> <p>2.1.2. Підтримка організації виробництва нових видів конкурентоспроможної продукції</p> <p>2.1.3. Сприяння цифровій трансформації виробничих процесів (індустрія 4.0)</p>

	<i>2.2. Розвиток високотехнологічного сільськогосподарського виробництва</i>	2.2.1. Впровадження інноваційних ресурсозберігаючих технологій в аграрному секторі 2.2.2. Диверсифікація сільськогосподарського виробництва
	<i>2.3. Створення умов для пріоритетного розвитку малого та середнього підприємництва</i>	2.3.1. Розвиток інфраструктури підтримки суб'єктів підприємництва 2.3.2. Сприяння фінансово-кредитній підтримці інноваційного розвитку підприємництва 2.3.3. Підтримка та стимулювання виробництва продукції на експорт 2.3.4. Маркетинг та промоція інвестиційного потенціалу Київщини 2.3.5. Підвищення соціальної відповідальності бізнесу
	<i>2.4. Розвиток туризму та рекреацій</i>	2.4.1. Створення та промоція туристичних продуктів 2.4.2. Розвиток туристичної інфраструктури 2.4.3. Створення умов для залучення інвестицій у сферу туризму та рекреацій, розвиток державно-приватного партнерства
3. Розвиток інноваційно орієнтованих галузей економіки (на засадах смарт-спеціалізації)	<i>3.1. Розвиток інноваційної екосистеми</i>	3.1.1. Підвищення ефективності моделі взаємодії «місцеві органи влади-бізнес-наука/освіта-громадськість» 3.1.2. Покращення доступності та якості послуг для інноваційного підприємництва 3.1.3. Створення високоякісної інноваційної інфраструктури для смарт спеціалізації 3.1.4. Сприяння інтернаціоналізації діяльності підприємств та організацій у секторах смарт-спеціалізації
	<i>3.2. Активізація наукової та інноваційної діяльності в секторах смарт-спеціалізації</i>	3.2.1. Сприяння науковим дослідженням та розробкам у визначених секторах смарт-спеціалізації 3.2.2. Стимулювання винахідницької та інноваційної діяльності в секторах смарт-спеціалізації

	<p><i>3.3. Розвиток людського капіталу для підтримки смарт-спеціалізації регіону</i></p>	<p>3.3.1. Формування інноваційної культури та розвиток підприємницьких здібностей у дітей та молоді</p> <p>3.3.2. Підвищення професійних компетенцій наукових кадрів за напрямками смарт-спеціалізації</p>
<p>4. Сталий розвиток територій населених пунктів і громад</p>	<p><i>4.1. Розвиток територій в інтересах територіальних громад</i></p>	<p>4.1.1. Підтримка розроблення містобудівної документації регіонального і місцевого рівня як інструменту регулювання планування територій громад та довгострокової стратегії планування та забудови населених пунктів</p> <p>4.1.2. Впровадження автоматизованої системи баз даних містобудівного кадастру для забезпечення вільного доступу до інформації, сприяння розвитку цифрової трансформації (цифровізації)</p> <p>4.1.3. Відродження економіки територій північної Київщини, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи</p> <p>4.1.4. Розвиток міжрегіонального та транскордонного співробітництва</p>
	<p><i>4.2 Розвиток дорожньої та транспортної інфраструктури регіону</i></p>	<p>4.2.1. Розвиток мережі автомобільних доріг</p> <p>4.2.2. Розвиток інженерної, логістичної, дорожньо-транспортної інфраструктури та модернізація публічного простору</p> <p>4.2.3. Розвиток річкового транспорту та його інфраструктури</p> <p>4.2.4. Сприяння розвитку термінальної інфраструктури аеропортів</p> <p>4.2.5. Впровадження екологічно чистих видів транспорту</p>

3.1. Стратегічна ціль 1. Розвиток людського потенціалу, наближення якості життя до європейських стандартів

Відповідно до принципу людиноцентричності, закладеного в Стратегії, пріоритетним напрямом розвитку регіону в соціальному вимірі буде розвиток людського капіталу та підвищення якості життя мешканців області.

У сучасних умовах саме накопичений у регіоні людський капітал може стати драйвером розбудови економіки на інноваційних засадах. Натомість низька якість життя, нерозвиненість суспільних інститутів обумовлять загострення таких проблем як зниження рівня людського розвитку і, відповідно, подальшого послаблення конкурентоспроможності регіону, погіршення вікової структури населення внаслідок зростання кількості населення похилого віку і скорочення молодшого, погіршення співвідношення між працездатним і непрацездатним населенням, зростання трудової міграції, погіршення здоров'я громадян та зниження якості освіти, що призведе до браку кваліфікованого людського капіталу у всіх сферах економічної системи регіону.

Саме тому система цілей і завдань у цій сфері охоплює діяльність у різних сферах соціально-економічного життя мешканців області, серед яких: забезпечення доступності та якості послуг охорони здоров'я, якісної освіти, соціальних послуг, популяризація здорового способу життя, розбудова комунальної інфраструктури, забезпечення громадянської та екологічної безпеки.

Визначальним чинником розвитку регіону у перспективі стане інтегрованість мешканців у процеси прийняття рішень щодо розвитку їх територіальних громад та регіону загалом, що вимагає активізації діалогу між представниками бізнесу, органів влади, громадськості.

Досягнення стратегічної цілі передбачається через реалізацію таких оперативних цілей:

Стратегічна ціль 1. Розвиток людського потенціалу, наближення якості життя до європейських стандартів					
Оперативна ціль 1.1.	Оперативна ціль 1.2.	Оперативна ціль 1.3.	Оперативна ціль 1.4.	Оперативна ціль 1.5.	Оперативна ціль 1.6.
<i>Якісна освіта для всіх</i>	<i>Охорона здоров'я та здоровий спосіб життя людей</i>	<i>Розвиток культурного і духовного середовища, збереження і популяризація культурної спадщини</i>	<i>Забезпечення населення якісними комунальними послугами</i>	<i>Створення умов для якісного, комфортного та безпечного життя людей</i>	<i>Екологічна безпека та охорона навколишнього природного середовища</i>

Оперативна ціль 1.1. Якісна освіта для всіх

Освіта – найважливіший чинник формування якісного людського капіталу, який є найбільшим потенціалом, стратегічним ресурсом розвитку держави та зміцнення її авторитету. Сфера освіти, відгукуючись на цивілізаційні виклики і реагуючи на них, істотно впливає на основні тенденції розвитку суспільства. Україна належить до таких держав, де освіта є національним пріоритетом, а значні зусилля, спрямовані на її удосконалення, розглядаються як інвестиція в людський капітал.

Пріоритетними напрямками діяльності системи освіти Київської області є реформування галузі, надання всім громадянам рівних можливостей для здобуття якісної освіти, постійне підвищення якості освітніх послуг, оновлення змісту та форм організації освітнього процесу, розвиток системи безперервної освіти та навчання впродовж життя, громадянське, патріотичне та моральне виховання дітей та молоді, формування соціально активної, відповідальної та толерантної особистості, сприяння появі генерації нових лідерів, які мають сучасне бачення розвитку демократичної, правової та незалежної держави.

Формування спроможної та ефективної мережі закладів освіти є одним із стратегічних завдань. У Київській області функціонує понад 1700 закладів освіти, з них 812 закладів дошкільної освіти (далі – ЗДО). Порівняно з 2018 роком мережа ЗДО збільшилася на 21 заклад, за 10 місяців 2019 року створено 2435 нових місць для дітей дошкільного віку. Водночас питання забезпечення місцями в ЗДО всіх дітей остаточно не вирішено. Існують черги на влаштування у ЗДО в містах Ірпінь, Буча, Вишгород, Києво-Святошинському районі. Більшість ЗДО у пристоличних районах та містах працюють з перевантаженням.

У Київській області розпочато формування інформаційно-цифрового освітнього простору, забезпечується використання інформаційних технологій на всіх рівнях освіти; удосконалюється система дистанційного навчання, використовуються електронні освітні платформи та електронні освітні ресурси.

В області до мережі Інтернет підключено 100% закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) та 98% закладів дошкільної освіти. Водночас лише 60,5% ЗЗСО комунальної власності мають швидкість підключення до мережі Інтернет 100 і більше Мбіт/с.

Основні завдання освітньої системи в напрямі цифровізації:

- оновлення матеріально-технічної бази закладів освіти та забезпечення їх сучасним комп'ютерним і мультимедійним обладнанням;
- використання та створення електронних освітніх ресурсів і цифрових платформ з підтримкою інтерактивного й мультимедійного контенту для здобувачів освіти та педагогічних працівників;
- розроблення та впровадження інноваційних комп'ютерних, мультимедійних засобів навчання, створення цифрового освітнього середовища (мультимедійні класи, STEM-лабораторії);

- забезпечення широкосмугового доступу до Інтернету учнів та студентів закладів освіти; розвиток дистанційної освіти з використанням мультимедійних технологій.

У системі освіти Київської області вживаються заходи щодо забезпечення доступу до здобуття професійної освіти впродовж усього життя працюючому та незайнятому населенню, цілеспрямованого розвитку творчого потенціалу особистості та формування і підвищення професійних компетентностей; створюються умови для формальної, неформальної та інформальної освіти дорослих, модернізується система надання освітніх послуг та оновлюється зміст професійної освіти.

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) співпрацюють більше ніж з 1,5 тис. підприємств. Така взаємодія сприяє реалізації державної політики у галузі професійної освіти, формуванню трудового потенціалу регіону, створенню умов для професійного навчання учнівської молоді та дорослого населення. Представники підприємств та організацій входять до складу Регіональної ради професійної освіти (стейкхолдерів), яка створена з метою визначення перспективних напрямів розвитку професійної освіти Київщини.

Через залучення підприємств-замовників здійснюється впровадження елементів дуальної форми навчання у підготовку кваліфікованих робітників. У поточному навчальному році елементи дуальної форми навчання у підготовку робітничих кадрів запроваджено в 11 ЗП(ПТ)О.

Підприємливість відноситься до ключових компетентностей, визначених концептуальними засадами реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», та до оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя, які схвалено Європейським Союзом у 2018 році. Формуючи цю компетентність, у здобувачів освіти формується вміння планувати й управляти проєктами, вирішувати проблеми та співпрацювати з іншими, розвиваються навички творчості, критичного мислення, ініціативність та наполегливість. Підприємливість потребує розуміння економічних та соціальних можливостей і викликів, які постають перед роботодавцем, організацією чи суспільством. Підприємницькі навички засновані на креативності, що включає уяву, стратегічне мислення, критичний аналіз процесів та інновацій. Розвиток підприємливості в учнів та студентів закладів освіти – передумова того, що в майбутньому вони будуть конкурентоспроможними фахівцями на ринку праці.

Очікувані результати:

- Розширення мережі закладів дошкільної освіти: будівництво нових ЗДО; капітальні ремонти та реконструкції діючих ЗДО, відкриття дошкільних відділень у закладах загальної середньої освіти, підтримка ініціативи щодо відкриття приватних ЗДО;

- Формування оптимальної та спроможної мережі закладів загальної середньої освіти, зокрема й опорних шкіл, у тому числі в об'єднаних територіальних громадах; підвищення якості освіти у сільській місцевості; будівництво нових шкіл;

- Розвиток профільної освіти, формування мережі профільних та професійних ліцеїв відповідно до потреб регіону; організація та розвиток дистанційної, мережевої та сімейної форм навчання;
- Розвиток мережі закладів позашкільної освіти, зокрема закладів, у структурі яких передбачено функціонування відділень Малої академії наук України дослідницько-експериментального напрямку;
- Розширення мережі інклюзивних закладів освіти, інклюзивно-ресурсних центрів в об'єднаних територіальних громадах; продовження трансформації мережі закладів інституційного догляду та реінтеграції дітей із цих закладів;
- Створення для населення області умов та забезпечення можливостей для навчання упродовж життя;
- Розвиток інформаційно-цифрового простору системи освіти Київської області; використання інноваційних мультимедійних засобів навчання;
- Здійснення цифрової трансформації Київського обласного територіального відділення МАН;
- Розвиток державно-приватного партнерства у професійній освіті; залучення роботодавців до підтримки, створення та фінансування навчально-практичних центрів і лабораторій; відкриття професійних інноваційних центрів, бізнес-інкубаторів тощо;
- Підвищення ефективності профорієнтаційної роботи серед школярів; створення шкільних, студентських стартапів, клубів підприємництва, коворкінгових центрів; проведення профорієнтаційних бізнес-турнірів, майстер-класів з професій, змагань;
- Інтеграція професійного навчання із сучасним виробництвом, активізація співпраці закладів освіти та роботодавців; забезпечення збалансованості підготовки кадрів для економічних потреб регіону, сприяння зайнятості населення.

Індикатори:

- ✓ Кількість створених нових місць у ЗДО;
- ✓ Кількість новозбудованих ЗДО та ЗЗСО;
- ✓ Охоплення дітей дошкільною освітою;
- ✓ Створення мережі профільних та професійних ліцеїв, розширення мережі опорних закладів освіти;
- ✓ Охоплення учнів позашкільною освітою;
- ✓ Забезпечення запитів здобувачів освіти на інклюзивне навчання;
- ✓ Кількість створених центрів освіти дорослих та навчально-практичних центрів;
- ✓ Забезпечення обладнання STEM- лабораторій в опорних закладах, професійних та профільних ліцеях;
- ✓ Кількість створених інноваційних центрів, бізнес-інкубаторів, клубів підприємництва, стартапів;
- ✓ Кількість проведених навчань основам підприємницької діяльності, майстер-класів із професій; розроблення та реалізація профорієнтаційних проєктів.

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
1.1.1 Формування спроможної та ефективної мережі закладів освіти з урахуванням процесів децентралізації та створення об'єднаних територіальних громад	1.1.1.1 Забезпечення населення достатньою кількістю закладів дошкільної освіти 1.1.1.2 Реформування системи освіти відповідно до концепції «Нова українська школа» 1.1.1.3 Розвиток інклюзивного освітнього середовища
1.1.2. Розбудова системи «освіта упродовж життя»	1.1.2.1 Розвиток освіти для дорослих: надання освітніх послуг відповідно до запитів і потреб населення регіону
1.1.3. Підтримка процесів цифровізації освіти, застосування сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі	1.1.3.1 Реформування системи середньої освіти з урахуванням потреб у розвитку цифрової економіки, цифрового суспільства, інноваційного та креативного підприємництва 1.1.3.2 Підвищення якості освітніх послуг шляхом використання цифрових сервісів 1.1.3.3 Розвиток та поглиблення цифрових компетенцій учнів та забезпечення їх готовності до використання цифрових технологій у різних сферах життя
1.1.4. Розвиток державно-приватного та соціального партнерства в системі освіти	1.1.4.1 Створення на засадах партнерства та/або спільне фінансування закладів освіти 1.1.4.2 Створення та/або спільне фінансування навчально-практичних центрів, лабораторій 1.1.4.3 Відкриття на базі закладів освіти інноваційних центрів, бізнес-інкубаторів та/або їх спільне фінансування й експлуатація 1.1.4.4 Розроблення і використання сучасних технологій навчання 1.1.4.5 Професійно-практична підготовка педагогічних працівників та здобувачів освіти 1.1.4.6 Запровадження спільних програм фінансування підготовки фахівців
1.1.5. Сприяння формуванню проєктного та підприємницького мислення в учнів та студентів закладів освіти	1.1.5.1 Формування підприємливості як однієї з ключових компетентностей Нової української школи 1.1.5.2 Формування уміння генерувати нові ідеї та ініціативи і втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави

Оперативна ціль 1.2. Охорона здоров'я та здоровий спосіб життя людей

Охорона здоров'я є одним із пріоритетних напрямів державної діяльності. Разом з тим, стан справ у цій сфері викликає занепокоєння. Показники за останні роки свідчать про незадовільний стан здоров'я населення, що характеризується низькою народжуваністю порівняно з високим рівнем смертності, від'ємним природним приростом населення, а також високим рівнем поширеності захворювань.

У 2018 році загальна захворюваність всього населення області зросла порівняно з 2014 роком практично за всіма класами хвороб. Перше рангове місце у структурі загальної захворюваності стало займають хвороби системи кровообігу, друге – хвороби органів дихання, третє – хвороби органів травлення.

У структурі первинної захворюваності всього населення перше рангове місце посідають хвороби органів дихання, друге – травми та отруєння, третє – хвороби системи кровообігу та хвороби шкіри та підшкірної клітковини, четверте – сечостатевої системи. Також відмічається збільшення поширеності захворювань на хвороби системи кровообігу та онкологічні захворювання, які відіграють провідну роль у формуванні показників смертності та інвалідності.

Мережа закладів охорони здоров'я Київській області станом на 01.10.2019 становить 118 закладів охорони здоров'я, серед яких 41 заклад – центри первинної медико-санітарної допомоги (23 районних ЦПМСД, 9 міських центрів ПМСД, 3 ОТГ (Тетіїв, Калита, Пісківка), 4 лікарні (Поліська ЦРЛ, МЛ Ржищів, Вишневе, Славутич) та 2 самостійні юридичні особи – амбулаторії загальної практики-сімейної медицини в ОТГ (Студеники, Фурси) та 54 (9 місяців 2018 року - 62) лікарняних заклади.

Мережа закладів сімейної медицини представлена 333 амбулаторіями як структурними підрозділами центрів первинної медико-санітарної допомоги (ЦПМСД), так і самостійними амбулаторіями. Станом на 01.10.2018 в центрах ПМСД було 322 амбулаторії, приріст склав 11 закладів.

Разом з тим, гострою проблемою є укомплектування кадрами медичних закладів. У Київській області станом на 01.10.2019 наявні 8251,0 лікарська посада (46,6 на 10 тис. населення), на 01.10.2018 - 8462,0 лікарські посади (48,4 на 10 тис. населення). Зайнято 6587,5 посад. Вакантні посади лікарів в цілому по області становлять 1663,5 одиниць (на 01.10.2018 - 1685,25 одиниць). Укомплектованість штатних посад зайнятими становить 79,8 порівняно з минулим роком цей показник майже не змінився (80,1).

Незадовільним є нинішній стан утримання і використання матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я, яка протягом останніх років практично не оновлювалась. Оснащення закладів охорони здоров'я сучасним обладнанням на сьогодні залишається гострою проблемою.

Отже, необхідно продовжити роботу щодо забезпечення надання безперервної, доступної та якісної медичної допомоги, профілактики та раннього виявлення захворювань, зміцнення матеріально-технічної бази для забезпечення сучасного якісного медичного обслуговування.

Очікувані результати:

- Зменшення скорочення чисельності населення та підвищення рівня народжуваності над смертністю.
- Зниження рівня захворюваності населення за найбільш поширеними хворобами.
- Задоволення потреб населення в якісній та доступній медичній допомозі.
- Зниження показників захворюваності на «соціальні хвороби» – туберкульоз, ВІЛ/СНІД, наркотична та алкогольна залежності.
- Систематичне проведення просвітницьких та роз'яснювальних заходів з метою пропаганди здорового способу життя молоді.

Індикатори:

- ✓ Показники загальної та дитячої смертності, захворюваності за основними класами хвороб.
- ✓ Показники народжуваності та смертності.
- ✓ Забезпеченість населення лікарями всіх спеціальностей.

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
1.2.1. Розвиток системи первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги	1.2.1.1. Формування мережі амбулаторій, наближених до місць проживання населення 1.2.1.2. Забезпеченість закладів охорони здоров'я, які надають первинну медичну допомогу, відповідним обладнанням, транспортними засобами та кадрами 1.2.1.3. Розвиток визначених багатопрофільних лікарень інтенсивного лікування I та II рівня 1.2.1.4. Стимулювання та забезпечення соціального захисту медичних працівників, які працюють в закладах охорони здоров'я Київської області 1.2.1.5. Підвищення ефективності використання ресурсів, якості та доступності вторинної та третинної медичної допомоги 1.2.1.6. Кадрове забезпечення галузі охорони здоров'я лікарями-вузькими спеціалістами 1.2.1.7. Оптимізація мережі та ліжкового фонду закладів вторинного та третинного рівнів з урахуванням реальних потреб населення та з реальною можливістю ефективного надання цілодобової ургентної допомоги
1.2.2. Розвиток системи екстреної медичної допомоги	1.2.2.1. Вдосконалення матеріально-технічної бази для розвитку екстреної медичної допомоги 1.2.2.2. Розвиток мережі станцій (пунктів) екстреної медичної допомоги в сільській місцевості
1.2.3. Розвиток реабілітаційної та паліативної допомоги	1.2.3.1. Створення доступної та ефективної системи надання паліативної допомоги 1.2.3.2. Оптимізація мережі установ та сервісів, що надають паліативну допомогу 1.2.3.3. Допомога та підтримка сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах
1.2.4. Впровадження систем інформатизації у галузі охорони здоров'я, зокрема телемедичних послуг	1.2.4.1. Спрощення процедури надання медичних послуг 1.2.4.2. Створення єдиного інформаційного простору у сфері охорони здоров'я 1.2.4.3. Створення умов для проведення телемедичного консультування, сеансів телемедичного зв'язку

1.2.5. Сприяння здоровому способу життя	1.2.5.1. Проведення масових заходів з метою пропаганди здорового способу життя 1.2.5.2. Проведення інформаційних кампаній про шкідливий вплив алкоголю, наркотиків та нікотину на організм людини 1.2.5.3. Профілактика захворюваності на ВІЛ/СНІД, вживання алкоголю та наркотиків
---	---

Оперативна ціль 1.3. Розвиток культурного і духовного середовища, збереження і популяризація культурної спадщини

Сфера культури є найчутливішим показником реалізації прав людини, зокрема таких, як право на ідентичність, національну пам'ять, почуття власної гідності та соціальної злагоди. Саме культура, що заохочує до найрізноманітніших форм творчого самовираження і водночас вивчення та оновлення традицій, сприяє розвитку творчої економіки, інноваційної політики та активній участі громадськості в побудові сучасної та демократичної держави.

У Київській області функціонує розгалужена мережа закладів культури, які мають потужний потенціал для консолідації суспільства, спрямування його на дотримання європейських цінностей, інтеграцію України в європейське співтовариство, підвищення якості життя жителів області, забезпечення рівного доступу до інформації, знань і культурного надбання.

Водночас розвиток сфери культури протягом тривалого часу не був визначений пріоритетом державної політики, йому не приділялася належна увага та не надавалася підтримка з боку державної влади. Такий підхід негативно вплинув на рівень життєдіяльності закладів культури, а також спричинив значною мірою виникнення негативних явищ та конфліктів в українському суспільстві.

Основною проблемою сфери культури є відсутність стабільної системи фінансування закладів культури в обсягах, достатніх для ефективної діяльності і розвитку. Видатки районних та міських бюджетів на модернізацію матеріально-технічної бази, придбання довгострокового обладнання та проведення капітальних ремонтів закладів культури щорічно складають не більше 3,0% від загального обсягу фінансування. Надзвичайної гостроти набули проблеми зношеності матеріально-технічної бази закладів культури, особливо в сільській місцевості. Сьогодні в області 413 закладів культури знаходяться у незадовільному технічному стані, у тому числі 288 клубних та 125 бібліотечних закладів потребують капітального ремонту, 42 заклади розташовані в аварійних приміщеннях.

Прагнення позиціонувати Київську область як регіон високої культури, що інтегрований в міжнародний культурний та інформаційний процес, потребує здійснення комплексу заходів, спрямованих на оптимізацію умов функціонування установ і закладів культури, збільшення їх фінансової і матеріально-технічної спроможності, модернізації матеріально-технічної бази закладів культури.

Бібліотеки області, зберігаючи свій потенціал сучасних інформаційних, дозвіллевих і культурно-просвітницьких закладів, сьогодні вкрай потребують

підтримки для створення сучасної матеріально-технічної бази та інформаційно-технологічної інфраструктури відповідно до міжнародних стандартів для трансформації своєї діяльності, створення культурних просторів, надання якісних бібліотечно-інформаційних послуг на основі інформаційно-комунікаційних технологій (Інтернет-центри, електронні бібліотеки, електронні послуги тощо) і універсального доступу до інформації. Доступ до мережі Інтернет мають лише 3 обласні бібліотеки та 202 бібліотеки області.

На території Київської області налічується 3961 пам'ятка культурної спадщини і їх кількість щороку збільшується, оскільки в ході досліджень виявляються нові об'єкти. Однак лише 38 об'єктів культурної спадщини національного значення і 197 об'єктів культурної спадщини місцевого значення занесені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. Відсутність відповідного обліку унеможливує належне збереження культурної спадщини. Більшість пам'ятників архітектури потребують термінового проведення протиаварійних, консерваційних робіт та рятувальних досліджень, також під дією природних та антропогенних факторів руйнуються пам'ятки археології.

Для Київщини питання дослідження, збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини (народних традицій, звичаїв, фольклору) набувають особливого значення, насамперед у зв'язку з могутнім духовно-творчим потенціалом української традиційної культури, яка є головним чинником морально-естетичного самооздоровлення, збереження і розвитку української мови, відродження національної свідомості, духовності народу, підґрунтям розвитку професійного мистецтва. Загрозою збереженню нематеріальної культури стало прискорення темпів урбанізації, старіння і зменшення кількості сільського населення, яке є основним носієм і зберігачем народних традицій. У сучасних умовах народні художні промисли розглядаються як стратегічний ресурс розвитку територій, невід'ємний елемент регіональної культури та економіки, що створює додаткові робочі місця, зокрема для соціально незахищених верств населення, і стимулює туристичний розвиток у регіонах.

Державна культурна політика реалізується без чітко визначених пріоритетів, які б відповідали викликам ХХІ століття. Останнім часом зростає розуміння того, що розвиток креативного сектору, у тому числі у галузі культури, може безпосередньо чи опосередковано впливати на економіку, покращуючи її показники та створюючи робочі місця, стимулюючи інновації та сприяючи сталому соціальному розвитку.

Очікувані результати

- збереження національно-культурної спадщини, розвиток, зміцнення, примноження творчого потенціалу та культурного простору області;
- збереження і розвиток культурно-мистецьких та культурно-просвітницьких закладів, оновлення їх інфраструктури та змісту відповідно до вимог часу, створення нових об'єктів, розширення їхніх послуг;
- збільшення кількості, підвищення якості та доступності культурних послуг для розвитку людського капіталу через стимулювання створення та

споживання культурних послуг, розширення доступу до культурно-мистецьких надбань;

- формування іміджу Київської області шляхом організації культурно-мистецьких заходів, презентації творчих проєктів на всеукраїнському та міжнародному рівнях;
- створення умов для виявлення, розширення та використання культурно-просвітницького, туристичного, економічного та іншого потенціалу об'єктів культурної спадщини;
- створення ефективної системи охорони культурної спадщини;
- відродження та розвиток осередків народних художніх промислів, збереження унікальних, рідкісних практик і технік народної творчості;
- створення креативного простору у сфері культури та забезпечення соціально-економічного розвитку територіальних громад;
- підтримка інновацій, нових знань, креативних індустрій, що відповідають викликам XXI століття.

Індикатори:

- ✓ кількість видів культурних послуг;
- ✓ кількість жителів, яким надані різні види культурних послуг;
- ✓ кількість закладів культури;
- ✓ обсяг фінансування на модернізацію матеріально-технічної бази закладів культури;
- ✓ кількість культурно-мистецьких заходів;
- ✓ кількість відвідувачів закладів культури;
- ✓ кількість учасників культурно-мистецьких та просвітницьких заходів;
- ✓ кількість колективів художньої самодіяльності, любительських об'єднань, клубів за інтересами;
- ✓ кількість учасників аматорських формувань;
- ✓ кількість гастролей театральних та музичних колективів;
- ✓ кількість об'єктів культурної спадщини, що занесені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України;
- ✓ кількість відреставрованих пам'яток культурної спадщини;
- ✓ кількість реалізованих проєктів у сфері креативних індустрій.

Завдання	<i>Потенційно можливі сфери реалізації проектів</i>
1.3.1. Розвиток культурно-мистецьких закладів	1.3.1.1 Збереження, розвиток та модернізація культурної інфраструктури для забезпечення населення якісними культурними послугами 1.3.1.2 Створення нових закладів культури та культурних просторів 1.3.1.3 Створення сучасних умов для надання якісних культурно-освітніх послуг різноманітним соціально-віковим категоріям населення 1.3.1.4 Модернізація матеріально-технічної бази закладів культури 1.3.1.5 Розробка та впровадження програми матеріального стимулювання та заохочення працівників культури до роботи в сільській місцевості
1.3.2. Створення умов для культурного розвитку і творчого самовираження, задоволення творчих, інтелектуальних та духовних потреб людей	1.3.2.1 Актуалізація та просування різноманітного культурного продукту шляхом проведення великих культурних подій, акцій, форумів, фестивалів, конкурсів, виставок та інших заходів на всеукраїнському та міжнародному рівнях, в тому числі спрямованих на розвиток етнічної самобутності національних меншин 1.3.2.2 Перетворення музеїв та заповідників на відкритий універсальний простір 1.3.2.3 Розвиток бібліотек як потужних соціокультурних та інформаційних центрів громад, з якісно новим рівнем послуг 1.3.2.5 Відродження традиційної культури, популяризація та розвиток аматорського мистецтва 1.3.2.6 Розвиток спроможного гастролюльно-концертного ринку області, сприяння міжрегіональному культурному діалогу
1.3.3. Збереження і розвиток об'єктів культурної спадщини	1.3.3.1 Створення умов для збереження культурної спадщини та заохочення її розвитку 1.3.3.2 Впровадження в практику інноваційних методів дослідження, методів неруйнівної діагностики об'єктів нерухокої культурної спадщини 1.3.3.3 Промоція історико-культурних цінностей, використання об'єктів культурної спадщини в музейній та туристичній діяльності
1.3.4. Виявлення, збереження та популяризація нематеріальної культурної спадщини (народних традицій, звичаїв, фольклору тощо)	1.3.4.1 Створення системи дослідження, фіксації та збереження цінностей нематеріальної культурної спадщини 1.3.4.2 Впровадження успішних практик дослідження нематеріальної культурної спадщини 1.3.4.3 Популяризація народних традицій, ремесл, фольклору, художніх промислів шляхом проведення фестивалів, ярмарок, майстеркласів, фольклорно-етнографічних експедицій 1.3.4.4 Відродження та розвиток осередків народних художніх промислів, збереження унікальних, рідкісних практик і технік народної творчості
1.3.5. Розвиток креативних індустрій та створення культурного продукту	1.3.5.1 Впровадження кластерних моделей розвитку культури в громадах 1.3.5.2 Створення сприятливих умов для творчої самореалізації особистості через розмаїття форм художнього самовираження, міжкультурний діалог, культурний взаємобмін та мобільність людей та ідей 1.3.5.3 Підтримка творчих ініціатив, що сприяють створенню культурного продукту, формуванню та просуванню іміджу

	<p>області як регіону з самобутньою історичною культурою та потужним творчим потенціалом</p> <p>1.3.5.4 Створення, виробництво, поширення, збереження національного культурного продукту і підвищення рівня його споживання шляхом формування цілісного інформаційно-культурного простору</p> <p>1.3.5.5 Створення садиб-ремесел на базі закладів культури</p> <p>1.3.5.6 Розвиток фестивального туризму</p>
--	--

Оперативна ціль 1.4. Забезпечення населення якісними комунальними послугами

Беззбиткове і стає функціонування та інвестиційна привабливість підприємств житлово-комунальної галузі, створення розвинутого конкурентного середовища на ринку комунальних послуг дасть можливість забезпечити комфортне життєве середовище для населення Київської області, створити умови для підвищення стандартів життя, надання якісних комунальних послуг.

Протягом останніх років спостерігалось збільшення загальної площі житлового фонду, особливо у приміській зоні міста Києва. Із запровадженням Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку», в житлово-комунальній сфері відбуваються значні реформи. На сьогодні у 738 житлових будинках утворені об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, які здійснюють утримання та управління своїм будинком та прибудинковою територією, що складає 10,6% від загальної кількості багатоквартирних будинків. Послуги населенню з управління багатоквартирними будинками надають 58 управляючих компаній. На початок жовтня 2019 року кількість багатоквартирних житлових будинків, співвласниками яких визначено управителя, становить 3782 одиниці або 54% від їх загальної кількості.

Питома вага загальної житлової площі, обладнаної водопроводом і каналізацією у міських поселеннях, збільшилась на 7,6%, у сільській місцевості – на 10,1%. Забезпеченість населених пунктів централізованим водопостачанням складає 85,5%, водовідведенням – 14%. Зростання водоспоживання в області відбувається переважно в приміській смузі Києва через введення в експлуатацію новобудов.

Продовжуються заходи із ремонту, реконструкції зношених і аварійних водопровідних і каналізаційних мереж. Проте, станом на 01.10.2019 у зношеному і аварійному стані знаходиться ще 751,9 км водопровідних мереж та 582,85 км каналізаційних мереж.

В області постійно вживаються заходи із скорочення споживання газу на теплогенеруючих об'єктах, модернізації, реконструкції, технічного переоснащення, дооснащення, заміни котлів та котельного обладнання, направлені на скорочення споживання природного газу на об'єктах усіх форм власності, переведення котелень на альтернативні види палива, заходи із термомодернізації бюджетних закладів, встановлення станцій автоматичного управління з частотними перетворювачами та заміною насосних агрегатів для

економії електричної енергії та паливно-мастильних матеріалів на підприємствах водопостачання, заходи з реконструкції мереж зовнішнього освітлення.

За результатами впровадження заходів з енергозбереження за останні п'ять років економія паливно-енергетичних ресурсів у 2018 році становила 42,2 т.у.п. проти 21,56 т.у.п. у 2014 році.

З метою підвищення енергетичної ефективності будівель бюджетних установ, в області функціонує обласна автоматизована система «Київщина енергоефективна», яка дозволяє вести чіткий, оперативний та достовірний облік використання енергоресурсів та допомагає визначити будівлі або споруди, де можливо оптимізувати споживання. В системі архівуються та зберігаються дані зі споживання паливно-енергетичних ресурсів 2686 об'єктів бюджетної сфери.

Разом з тим, незважаючи на проведені заходи, існує потреба у продовженні роботи у напрямку подальшого реформування житлово-комунальної галузі, формування енергоефективної поведінки для ощадливого стилю життя споживачів комунальних послуг, планування ефективних систем централізованого теплопостачання міст/селищ, інтенсифікації розвитку та підтримки ОСББ і ЖБК через механізм фінансування проєктів з енергоефективності з Фонду енергоефективності та Урядової програми «теплих кредитів», забезпечення реалізації заходів Національного плану дій з енергоефективності до 2030 року, приведення енергетичної ефективності будівель у відповідність до євроінтеграційних зобов'язань України, сприяння залученню інвестицій для модернізації житлово-комунального комплексу на основі сучасних технологій і матеріалів.

Очікувані результати:

- Забезпечення комфортного та безпечного життєвого середовища для людини на основі принципів сталого розвитку, створення умов для розв'язання нагальних проблем, підвищення стандартів життя, надання якісних комунальних послуг;
 - Зменшення енергоспоживання житлового і бюджетного фондів;
 - Здійснення комплексної системи реалізації положень «зеленої» політики за напрямками: енергоаудит, проєктний аналіз, реалізація енергоефективних проєктів та енергосервіс;
 - Реалізація положень «зеленої економіки» та «індустрії 4.0»;
 - Розбудова енергетичної самодостатності регіону шляхом зменшення енергетичної залежності від постачання газу через заміщення місцевими видами палива і відновлювальними джерелами енергії;
 - Досягнення інноваційного оновлення інфраструктури Київської області згідно з вимогами сталого, енергоефективного розвитку;
 - Зниження рівня забрудненості природних водних об'єктів;
 - Підвищення якості води із джерел питного водопостачання;
 - Покращення санітарно-технічного стану водозабірних споруд і водопроводів;

- Розширення сфери охоплення населення та територій централізованим водовідведенням;
- Забезпечення сучасними системами водовідведення;
- Зменшення обсягу скидання неочищених стічних вод.

Індикатори:

- ✓ Частка сільського та міського населення, яке має доступ до безпечної питної води гарантованої якості;
- ✓ Частка сільського і міського населення, яке має доступ до централізованих систем водовідведення;
- ✓ Обсяги скидів забруднених стічних вод у водні об'єкти;
- ✓ Обсяг втрат тепла в тепломережах;
- ✓ Частка домогосподарств, які уклали кредитні договори в рамках механізмів підтримки заходів з енергоефективності в житловому секторі;
- ✓ Частка бюджетних установ, з якими було укладено енергосервісні договори;
- ✓ Частка сумарної потужності котелень, що працюють на альтернативних видах палива;
- ✓ Обсяг теплової енергії, виробленої з альтернативних вбо відновлювальних джерел енергії.

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проектів
1.4.1. Підтримка розвитку систем питного водопостачання та водовідведення	1.4.1.1. Реконструкція, технічне переоснащення та будівництво нових систем водопостачання та водовідведення 1.4.1.2. Розширення сфери надання послуг та збільшення обсягів використання води із поверхневих джерел, скорочення обсягів використання питної води із підземних джерел 1.4.1.4. Реконструкція, технічне переоснащення існуючих каналізаційних очисних споруд та будівництво нових
1.4.2. Підвищення енергоефективності об'єктів житлово-комунального господарства та закладів соціальної сфери	1.4.2.1. Стимулювання заходів підвищення енергетичної ефективності і енергозбереження у всіх галузях економіки 1.4.2.2. Підвищення інвестиційної привабливості проектів в галузі для залучення енергосервісних компаній 1.4.2.3. Оптимізація структури споживання ПЕР, зокрема заміщення традиційних видів енергоресурсів іншими видами, у тому числі з НВДЕ 1.4.2.5. Використання потенціалу когенерації 1.4.2.6. Збільшення частки «зеленої» енергії в енергетичному балансі області
1.4.3. Підтримка інноваційних розробок та впровадження новітніх технологій у галузі житлово-	1.4.3.1. Будівництво та реконструкція сучасних систем водопостачання 1.4.3.2. Будівництво та реконструкція водозабірних та каналізаційних очисних споруд із застосуванням новітніх технологій та обладнання

комунального господарства	1.4.3.3. Впровадження новітніх технологій очищення та знезараження питної води 1.4.3.4. Термомодернізація/термосанація будівель і споруд з впровадженням сучасних енергоефективних технологій 1.4.3.5. Зниження питомих викидів CO ₂ при виробництві 1 Гкал
---------------------------	--

Оперативна ціль 1.5. Створення умов для якісного, комфортного та безпечного життя людей

Важливою складовою сучасного українського суспільства, носієм інтелектуального потенціалу, визначальним фактором соціально-економічного прогресу є молодь. Від здатності молоді бути активною, творчою силою значною мірою залежить процес розвитку громади та держави в цілому.

У сучасних умовах українська молодь є однією з найуразливіших категорій суспільства. Вона живе в умовах підвищеної соціальної напруги і психологічного дискомфорту. В умовах глобалізаційних процесів, значно зросли потреби молоді, якісно змінилися її уявлення про гідний рівень і стиль життя. Так, до проблем сучасного регіонального розвитку молодіжної політики слід віднести відтік молоді у якості трудових ресурсів до столиці через недосконалість місцевого ринку праці; низьку заробітну плату при працевлаштуванні і, як наслідок, виїзд значної частини молоді за кордон; низьку мотивацію молоді до праці та відсутність подальших перспектив; недостатньо розвинуту молодіжну інфраструктуру.

В області проживає понад 500 тис. осіб віком від 16 до 35 років, задля забезпечення потреби яких у змістовному та якісному дозвіллі необхідно продовжити роботу у напрямі розвитку відповідної інфраструктури.

Обравши проєвропейський шлях розвитку, визначивши одним з основних пріоритетів України євроінтеграцію, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, об'єднані територіальні громади повинні переглянути політику у сфері охорони дитинства і підтримки сім'ї та втілювати в життя успішні підходи захисту прав дитини, сім'ї і кожного її члена із світової практики, які базуються на забезпеченні свобод і найкращих інтересів дитини, спрямовуються на всебічну підтримку сім'ї, створення умов для виховання та розвитку дітей у сім'ї або середовищі, максимально наближеному до сімейного.

У Київській області функціонує система інституційного догляду та виховання дітей, якою передбачено заклади різних типів, форм власності та підпорядкування, зокрема загальноосвітні школи-інтернати; інтернати; навчально-реабілітаційні центри; будинки дитини; дитячі будинки; дитячі будинки-інтернати; навчально-виховні комплекси, у складі яких є групи, класи, відділення цілодобового перебування дітей; інші заклади цілодобового та довготривалого (понад три місяці) перебування дітей, в яких одночасно проживає більше ніж 15 дітей (далі — заклади інституційного догляду та виховання дітей).

Відсутність належної фахової підтримки сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, повільні темпи розвитку інклюзивного навчання призводять до того, що десятки тисяч дітей щороку потрапляють до

закладів інституційного догляду та виховання дітей. На місцевому рівні Київщини не вистачає кваліфікованих спеціалістів, коштів для забезпечення надання послуг сім'ям з дітьми та розвитку інклюзивного навчання.

Надзвичайно важливими залишаються питання формування та реалізації принципів соціально-справедливого суспільства, що передбачає реальне забезпечення соціальних гарантій людям, рівність шансів на життєвому «старті» та «соціальний ліфт» протягом періоду працездатності, запровадження дієвого соціального вирівнювання та подолання соціального виключення певних категорій осіб із сучасного життя. Існуюча система соціального захисту населення потребує принципово нових підходів, ідей, політичних та управлінських рішень, засобів і механізмів її модернізації, здатних забезпечити високий рівень соціальної безпеки та добробуту.

Не упорядковано розрахунок та запровадження соціальних стандартів за всіма видами соціальних послуг, що надаються державою. Недосконалий механізм та порядок фінансування соціальних послуг; нерозвинена мережа неприбуткових організацій, що задовольняють потреби соціально незахищених верств населення у наданні соціальних послуг. Низький рівень їх фінансування за рахунок коштів бюджетів усіх рівнів та залучення недержавних організацій до надання соціальних послуг.

З метою належного функціонування системи соціального захисту населення в області планується вжити заходів щодо реформування системи надання соціальних послуг з урахуванням здійснюваних в регіоні заходів щодо децентралізації влади, координації роботи новостворених об'єднаних територіальних громад щодо організації надання населенню соціальних послуг; подальше удосконалення мережі комунальних установ і закладів, що надають соціальні послуги, залучення недержавних суб'єктів до надання соціальних послуг та підвищення їх якості; поліпшення матеріальної бази інтернатних закладів, так як починаючи з 2012 року не виділялись кошти з обласного бюджету на капітальні ремонти. Також необхідно продовжити роботу у напрямі впровадження в інтернатних установах інноваційних форм та методів організації надання соціальних послуг підопічним, а саме: інтенсивного догляду, соціально-медичної корекції, соціальної реабілітації, підтриманого проживання, паліативного/хоспісного догляду, комплексу реабілітаційних послуг та заходів.

Покращення якості та забезпечення доступу до необхідних громадянам і бізнесу послуг і сервісів в одному місці, у комфортних та прозорих умовах, або в електронному вигляді, усунення корупційних ризиків є вагомими факторами, які визначають рівень створення державою належних умов життя громадян.

Разом з цим, перелік послуг, які можуть надаватися на місцях, постійно розширюється. Мешканці об'єднаних громад очікують від місцевої влади зручних та якісних адміністративних послуг. Саме тому важливо, щоб кожна об'єднана громада якнайшвидше вирішила, в який спосіб швидко та доступно надавати ці послуги мешканцям.

Взаємодія Уряду, місцевих органів влади і міжнародних партнерів надає можливість утворити сучасні центри надання адміністративних послуг, які є одним із символів реформ, що здійснюються, та запровадити надання більшості

адміністративних послуг в електронному вигляді.

Безпека – це головна функція будь-якої держави. На даний час, незважаючи на заходи, що вживаються виконавчою владою та правоохоронними органами, криміногенна ситуація в області є складною. Суттєвий вплив на збільшення злочинності відіграє масова вимушена міграція в Київську область зі східних і південно-східних регіонів України. Залишається проблемою високий рівень наркотизації населення, недосконалість системи реінтеграції бездомних громадян, поширення дитячої бездоглядності і безпритульності, незайнятість населення. Зазначені фактори негативно позначаються на іміджі Київської області, її економічному становищі, призводять до зменшення обсягу інвестицій та зниження рівня довіри населення до органів державної влади.

У цих умовах пріоритетом на найближчу перспективу має стати створення систем соціальної профілактики правопорушень, комплексного забезпечення безпеки населення, території та об'єктів в області, що, у свою чергу, вимагає розробки та реалізації довгострокових заходів організаційного, практичного, профілактичного та нормотворчого характеру.

У Київській області приділяється значна увага запобіганню пожежам в екосистемах, особливо в лісах, на торфовищах та сміттєзвалищах. Разом з тим, протягом останніх років зберігається тенденція до збільшення кількості пожеж в природних екосистемах та на сміттєзвалищах. За останніми даними, за 9 місяців 2019 року виникло 9015 пожеж (у відповідному періоді 2018 року – 5960 пожеж), в екосистемах – 4863 пожежі (1700 пожеж), лісових пожеж – 88 (46 лісових пожеж) на загальній площі 17,6 га, торф'яних пожеж – 176 на площі 76 га (81 пожежа), на сміттєзвалищах – 31 на площі 12,5 га (25 пожеж на площі 24,6 га). Як наслідок, пожежі в екосистемах супроводжуються серйозними матеріальними і фінансовими збитками, підвищенням соціальної напруги серед населення також завдається шкода навколишньому природному середовищу та погіршується екологічний стан територій.

На сьогодні в області налічується 62 місцеві підрозділи пожежної охорони ГУ ДСНС у Київській області та 51 підрозділ місцевої пожежної охорони (далі - МПО). Для забезпечення належної роботи із запобігання виникненню пожеж необхідно додатково побудувати ще 125 підрозділів МПО.

На території області визначено 63 місця масового відпочинку на воді. Разом з тим, на території області знаходиться більше 300 традиційних (стихійних) місць масового відпочинку. Спостерігається тенденція збільшення кількості випадків загибелі на водних об'єктах області. За 9 місяців 2019 року на водних об'єктах загинуло 105 осіб (за аналогічний період 2018 року – 79 осіб). Для забезпечення безпеки людей на водних об'єктах в області визначено 349 місць відпочинку біля води, на яких необхідно створити та обладнати рятувальні пости.

Житлова сфера є важливою складовою частиною економіки України, яка суттєво впливає на всі галузі господарства. В Київській області, як і по всій Україні, більшість громадян не мають можливості отримати доступ до ринку житла без підтримки держави та місцевої влади. Найбільш незахищеними

категоріями, які потребують підтримки на сьогодні, є багатодітні родини, працівники бюджетної сфери, учасники АТО та члени їх сімей, внутрішньо переміщенні особи. Недостатній рівень доходів та незадовільні житлові умови призводять до міграційних процесів і відтоку із регіонів України висококваліфікованих фахівців та обмежують можливість народження дітей у сім'ях, які потребують поліпшення житлових умов, що у свою чергу негативно позначається на соціально-економічному розвитку регіону в цілому.

Станом на 01.10.2019 потребують покращення своїх житлових умов 7785 сімей, з них: 2014 сімей воїнів ООС, 1206 сімей, що працюють в сфері агропромислового розвитку та соціальної сфері, 2393 сім'ї переселенців, 869 сімей медиків, 683 сім'ї вчителів, 620 – інші категорії.

Вирішення житлового питання громадян шляхом підвищення рівня доступності житла є важливою соціально-економічною передумовою стабілізації життя суспільства.

Очікувані результати:

- Активізація молоді у напрямі реалізації власних проєктів у соціальній, економічній, гуманітарних сферах;
- Створення мережі молодіжних центрів регіону;
- Систематична реалізація заходів для молоді у різних формах в галузі неформальної освіти та покращення рівня знань та особистих навичок юнаків та дівчат поза основним місцем навчання зокрема;
- Розроблення та впровадження регіональних планів реформування системи інституційного догляду та виховання дітей;
- Виявлення сімей з дітьми, які перебувають на ранніх етапах вразливості, підтримки біологічної сім'ї дитини;
- Забезпечення послугами альтернативного догляду за дітьми віком до трьох років з метою припинення практики направлення таких дітей до закладів інституційного догляду та виховання дітей;
- Забезпечення послугами оздоровлення та відпочинку дітей пільгових категорій шляхом співпраці з новими благодійними організаціями у кількості не менше 800 осіб щороку;
- Запровадження механізму врахування інтересів та індивідуальних потреб кожної дитини під час визначення форми її влаштування;
- Забезпечення належного захисту та допомоги постраждалим від домашнього насильства, з урахуванням віку, статі та стану здоров'я;
- Створення центру для тимчасового перебування сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах.
- Створення моделі організації надання адміністративних послуг соціального характеру за принципом «єдиного вікна» та забезпечення виконання повноважень з питань соціального захисту населення виконавчими органами сільських, селищних та міських рад ОТГ у межах єдиного соціального простору;
- Збільшення обсягів бюджетних коштів для вирішення соціальних проблем, залучення додаткових ресурсів у соціальну сферу, підвищення адресності та

масовості надання соціальних послуг, справедливого перерозподілу соціальної відповідальності між владою та громадою;

- Створення систем соціальної профілактики правопорушень, комплексного забезпечення безпеки населення, території та об'єктів в області;
- Запровадження новітніх проєктів у сфері надання адміністративних послуг спрямованих на максимальне наближення сервісу держави до жителів Київщини;
 - Розширення спектру найпопулярніших послуг у кожному з ЦНАПів;
 - Підвищення попиту на використання електронних сервісів;
 - Зниження рівня злочинності;
 - Підвищення рівня безпеки дорожнього руху;
 - Підвищення рівня матеріально-технічного та наукового забезпечення профілактики правопорушень, зокрема із залученням сил і засобів місцевих органів влади;
- Покращення стану забезпечення пожежної безпеки в населених пунктах області;
 - Зниження випадків загибелі людей на водних об'єктах;
 - Покращення житлових умов населення, шляхом надання іпотечних кредитів на будівництво (придбання) доступного житла;
 - Реалізація заходів обласних цільових програм, що передбачають будівництво (придбання житла) доступного житла.

Індикатори:

- ✓ Кількість створених молодіжних центрів та просторів для молоді;
- ✓ Кількість проєктів програм інститутів громадянського суспільства для молоді;
- ✓ Кількість реорганізованих закладів інституційного догляду;
- ✓ Кількість осіб, охоплених соціальними послугами та навчанням;
- ✓ Кількість дітей, охоплених послугами оздоровлення та відпочинку;
- ✓ Кількість осіб, які постраждали від домашнього та інших видів насильства та які отримали відповідні соціально-реабілітаційні послуги;
- ✓ Кількість осіб, які пройшли психологічно-кореляційні програми;
- ✓ Кількість ОТГ, які взяли на себе обов'язки з надання соціальних послуг;
- ✓ Кількість осіб, охоплених соціальними послугами в комунальних установах ОТГ;
- ✓ Кількість осіб охоплених соціальними послугами шляхом реалізації соціального замовлення;
- ✓ Кількість програм (проєктів, заходів), що розроблені інститутами громадського суспільства соціального спрямування;
- ✓ Кількість створених відділень підтриманого проживання, денного догляду, паліативного догляду та інші;
- ✓ Кількість інтернатних установ, в яких запроваджено послуги з денного догляду, підтриманого проживання, паліативного догляду та інші;

- ✓ Кількість осіб з інвалідністю, які отримали інноваційні соціальні послуги та інтегрувалися в місцеву громаду і суспільство;
- ✓ Кількість систем соціальної профілактики правопорушень, комплексного забезпечення безпеки населення, території та об'єктів;
- ✓ Кількість створених центрів надання адміністративних послуг в усіх об'єднаних територіальних громадах, утворених відповідно до затвердженого перспективного плану формування територій громад Київської області;
- ✓ Кількість адміністративних послуг, надання яких запроваджено в електронному вигляді;
- ✓ Рівень інформованості населення щодо діяльності ЦНАП та використання електронних сервісів у сфері надання адміністративних послуг;
- ✓ Рівень злочинності;
- ✓ Кількість загиблих на водних об'єктах;
- ✓ Кількість нових рятувальних станцій та кваліфікованих робочих місць у відповідних підрозділах;
- ✓ Кількість громадян, забезпечених житлом;
- ✓ Обсяг введеного в експлуатацію житла.

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
1.5.1. Розвиток молодіжної інфраструктури, зокрема інноваційних центрів розвитку для молоді та дітей	1.5.1.1. Створення мережі молодіжних центрів (просторів, хабів) на рівні об'єднаних територіальних громад Київщини 1.5.1.2. Створення молодіжних консультативно-дорадчих органів місцевого рівня 1.5.1.3. Забезпечення реалізації Програми підготовки працівників, які працюють з молоддю, із залученням державних службовців молодіжної сфери та представників молодіжних громадських організацій, «Молодіжний працівник» 1.5.1.4. Запровадження стажування молоді в органах виконавчої влади та в органах місцевого самоврядування 1.5.1.5 Створення та візуалізація бази геоданих мережі молодіжних центрів регіонального та місцевого рівнів та перелік послуг, що надаються
1.5.2. Підтримка соціальних проєктів, стартапів	1.5.2.1. Проведення Конкурсу проєктів у молодіжній сфері, розроблених інститутами громадянського суспільства, яким надається фінансова підтримка 1.5.2.2. Проведення Конкурсу проєктів у сфері національно-патріотичного виховання, розроблених інститутами громадянського суспільства, яким надається фінансова підтримка 1.5.2.3. Реалізація механізму підтримки інститутів громадянського суспільства шляхом делегування повноважень та управлінських рішень, забезпечення фінансової підтримки на конкурентних засадах відповідних ідей, проєктів та заходів, включаючи їх до календарного плану управління молодіжної політики та національно-патріотичного виховання облдержадміністрації 1.5.2.4. Реалізація проєкту «Мобільність молоді», шляхом

	проведення обмінів між учнівською, студентською молоддю області, спрямовані на підвищення рівня участі молоді, мобільності, посилення конкурентоспроможності, розвиток волонтерства, громадянських та управлінських компетентностей
1.5.3. Забезпечення конституційних прав дітей які потребують особливої соціальної уваги та підтримки, деінституалізація та трансформація закладів інституційного догляду	1.5.3.1. Реорганізація закладів інституційного догляду 1.5.3.2. Забезпечення безпечного та змістовного оздоровлення і відпочинку дітей
1.5.4. Реалізація сімейної політики в області	1.5.4.1. Попередження насильства в сім'ї 1.5.4.2. Збільшення кількості та якості соціальних послуг сім'ям, які опинилися в складних життєвих обставинах, та особам, які постраждали від торгівлі людьми
1.5.5. Забезпечення соціально не захищених категорій населення якісними і доступними соціальними послугами, підтримка людей з особливими потребами	1.5.5.1 Надання методичних рекомендацій щодо організації та забезпечення діяльності об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) у сфері соціального захисту населення; 1.5.5.2. Сприяння впровадженню моделі адміністрування надання послуг із соціальної підтримки населення; 1.5.5.3. залучення ІГС до вирішення питань соціального захисту шляхом проведення конкурсів програм (проектів, заходів); запровадження механізму соціального замовлення; 1.5.5.4. Запровадження принципу соціального партнерства між органами соціального захисту і ІГС; 1.5.5.5. Розвиток інноваційних соціальних послуг, в тому числі альтернативних стаціонарному догляду - денний догляд, підтримане проживання, паліативний догляд; 1.5.5.6 Запровадження процесу кейс-менеджменту при наданні соціальних послуг; 1.5.5.7 Трансформація та реформування психоневрологічних і геріатричних будинків-інтернатів; 1.5.5.8 Перегляд стану функціональних можливостей підопічних/вихованців психоневрологічних та геріатричних будинків-інтернатів; 1.5.5.9 Соціалізація та зайнятість підопічних/вихованців психоневрологічних та геріатричних будинків-інтернатів; навчання персоналу інтернатних установ.
1.5.6. Удосконалення системи надання публічних послуг та сервісів, у тому числі за рахунок їх надання в електронному вигляді	1.5.6.1. Забезпечення електронної взаємодії між ЦНАПами області та облдержадміністрації при наданні адміністративних послуг 1.5.6.2. Визначення адміністративних послуг та здійснення заходів щодо запровадження їх надання в електронному вигляді 1.5.6.3. Запровадження можливості реєстрації на прийом в ЦНАП через офіційні вебсайти ЦНАПів або органів, що їх утворили

<p>1.5.7 Забезпечення правопорядку та публічної безпеки</p>	<p>1.5.7.1 . Підвищення рівня забезпечення особистої і громадської безпеки жителів і гостей області;</p> <p>1.5.7.2 . Оперативний контроль ситуації на виділених територіях та об'єктах області, оперативне виявлення фактів протиправних дій та ознак виникнення надзвичайних ситуацій;</p> <p>1.5.7.3 Швидке і своєчасне надання допомоги постраждалим від надзвичайних ситуацій або протиправних дій, забезпечення заходів безпеки в місцях масового скупчення людей;</p> <p>1.5.7.4 Підвищення ефективності діяльності служб правопорядку всіх рівнів щодо попередження правопорушень та розкриття злочинів;</p> <p>1.5.7.5 Зменшення загрози проведення терористичних актів та інших кримінальних дій в безпосередній близькості з важливими об'єктами інфраструктури, місцями масового перебування людей тощо;</p> <p>1.5.7.6 Забезпечення охорони майна різних форм власності, безпеки дорожнього руху, попередження незаконних заволодінь автотранспорту;</p> <p>1.5.7.7 Контроль за виконанням вимог щодо навантаженості транспорту, який пересувається автошляхами області;</p> <p>1.5.7.8 Об'єднання інформаційної та технічної бази для правоохоронних, державних, комунальних та інших служб;</p> <p>1.5.7.9 Організація ефективної взаємодії сил і засобів ключових і екстрених служб в області;</p> <p>1.5.7.10 Підвищення рівня взаємодії та обміну даними між адміністративними органами, органами внутрішніх справ, медичними, іншими зацікавленими службами області та органами влади;</p> <p>1.5.7.11 Моніторинг та аналіз інформації про стан функціонування систем і засобів обласної інфраструктури та чергових служб;</p> <p>1.5.7.12 Створення інструменту моделювання, прогнозування ситуацій у різноманітних сферах управління, перевірки ефективності прийняття управлінських рішень;</p> <p>1.5.7.13 Виконання робіт з будівництва об'єктів місцевої пожежної охорони МПО;</p> <p>1.5.7.14 Удосконалення матеріально-технічної бази Центрів безпеки та місцевої пожежної охорони МПО;</p> <p>1.5.7.15 Розробка техніко-економічного обґрунтування і комплексного проекту створення нових рятувальних станцій на водних об'єктах області та обсягів залучення інвестицій.</p> <p>1.5.7.16 Організація оперативного реагування на надзвичайні ситуації щодо рятування людей на воді.</p>
<p>1.5.8. Створення умов для поліпшення житлово-побутових умов населення</p>	<p>1.5.8.1 Реалізація цільових програм з забезпечення доступним житлом найбільш незахищених категорії громадян, які потребують підтримки, а саме для учасників бойових дій та внутрішньо переміщених осіб з використанням державної підтримки та пільгового іпотечного кредитування на будівництво та придбання житла</p> <p>1.5.8.2 Забезпечення реалізації цільової програми підтримки індивідуального житлового будівництва на селі.</p> <p>1.5.8.3 Створення банку даних земельних ділянок для будівництва доступного житла, які забезпечені інженерною, транспортною та соціальною інфраструктурою та контроль за цільовим</p>

	використання земельних ділянок замовниками будівництва (забудовниками) 1.5.8.4 Запровадження прогресивних архітектурно-конструктивних і технічних рішень у розробленні та впровадженні економічних та енергозберігаючих проектів житлових будинків 1.5.8.5 Добудова об'єктів незавершеного будівництва
--	--

Операційна ціль 1.6. Екологічна безпека та охорона навколишнього природного середовища

Екологічна політика Київської області спрямована на забезпечення конституційного права кожного на безпечне для життя і здоров'я.

Стан навколишнього природного середовища сьогодні є однією з найгостріших соціально-економічних проблем, що прямо чи опосередковано стосується кожної людини і обумовлює актуальність впровадження в області принципів та засад сталого розвитку, який враховує потреби сучасності, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовільнити їх потреби.

Сучасний вплив людини на природні екосистеми незрівнянно більший, ніж раніше. Сумарна потужність антропогенних викидів і скидів в багатьох випадках є близькою, а часто і більшою, ніж потужність природних джерел.

Охорона довкілля та раціональне використання природних ресурсів є виключною передумовою сталого суспільного розвитку. Оскільки природні ресурси є основою життєдіяльності населення та економіки держави, тому їх збереження, відтворення та невиснажливе використання має здійснюватися як з боку держави, так і з боку громадськості. Саме тому держава орієнтована на підвищення рівня екологічної освіти та культури громадян, розширення участі громадськості у формуванні державної екологічної політики, формування нового природоохоронного менталітету, активізації процесу формування свідомості і активної позиції громадськості щодо подальшого розвитку екологічної політики України.

Забруднення атмосферного повітря викидами від промислових і сільськогосподарських підприємств є значним фактором впливу на навколишнє середовище. Кількість викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря залежить від роботи Трипільської ТЕС, яка є основним забруднювачем повітря, а викиди якої можуть становити понад 80% викидів всіх стаціонарних джерел.

Залишається невирішеним питання забруднення території області побутовими та виробничими відходами, а саме: невідповідність більшості звалищ побутових відходів існуючим екологічним вимогам, низький ступінь утилізації ресурсоцінних відходів, накопичення відходів, у тому числі небезпечних, на території підприємств області.

У регіоні утворилася критична ситуація з вивезенням та утилізацією твердих побутових відходів. Відсутність комплексного підходу в галузі поводження та видалення побутових відходів у населених пунктах, схем їхнього санітарного очищення та полігонів для розміщення твердих побутових відходів призводить до виникнення стихійних звалищ.

Крім того, в області залишається незадовільним рівень впровадження новітніх, енергоефективних та екологічно безпечних технологій з рециркуляції, рекуперації та утилізації відходів всіх видів відходів, що спричинено низьким рівнем інвестиційної активності та нерозвиненості відповідної інфраструктури у регіоні.

Одним із найдієвіших заходів збереження біорізноманіття є формування екологічної мережі, створення територій і об'єктів природно-заповідного фонду. Мережа природно-заповідного фонду Київської області станом на 01 листопада 2019 року налічує 232 території та об'єкта природно-заповідного фонду, що становить 10,4% від адміністративної площі області, у той час як у більшості країн Європи становить понад 15 відсотків.

З метою забезпечення належного контролю за станом атмосферного повітря встановлено 13 стаціонарних постів автоматизованої системи моніторингу атмосферного повітря у Київській області. Дані з постів в онлайн-режимі відображаються на сайті департаменту екології та природних ресурсів Київської обласної державної адміністрації у вебдодатку «Моніторинг довкілля».

Стаціонарні пости встановлені в містах Вишгород, Васильків, Бориспіль, Богуслав, Узин, Переяслав-Хмельницький, Ірпінь, Вишневе, Боярка, Обухів, Кагарлик, селища Іванків та Велика Димерка Броварського району. Проте, існуюча мережа автоматизованого моніторингу атмосферного повітря не дає можливості здійснювати моніторинг стану повітря всієї області. У зв'язку з цим, необхідним є розширення мережі автоматизованих постів та встановлення їх в населених пунктах з потенційно можливим забрудненням повітря, щоб громадськість володіла інформацією про його реальний стан.

Очікувані результати:

- Підвищення екологічної свідомості населення та привернення уваги до усвідомленого позитивного ставлення до довкілля та впливу природи на здоров'я людини;
- Зменшення кількості стихійних сміттєзвалищ;
- Впровадження новітніх технологій у галузі переробки відходів;
- Поліпшення системи управління утилізації твердих побутових відходів;
- Розширення мережі спостереження за станом атмосферного повітря;
- Розширення мережі природно-заповідного фонду;
- Розвиток екотуризму.

Індикатори:

- ✓ Обсяги захоронення твердих побутових відходів;
- ✓ Співвідношення частки перероблених та утилізованих відходів до утворених;
- ✓ Скорочення/збільшення викидів в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел;
- ✓ Кількість встановлених автоматизованих постів моніторингу атмосферного повітря;

- ✓ Кількість новостворених територій та об'єктів природно-заповідного фонду;
- ✓ Площа рекреаційних зон.

Завдання	<i>Потенційно можливі сфери реалізації проектів</i>
1.6.1. Ефективне управління поводження з відходами	1.6.1.1. Проведення інформаційних кампаній щодо роздільного збору твердих побутових відходів 1.6.1.2. Впровадження роздільного збору твердих побутових відходів; 1.6.1.3. Розширення мережі сортувальних станцій 1.6.1.4. Будівництво та реконструкція місць видалення відходів
1.6.2. Підтримка інноваційних розробок та впровадження новітніх технологій у галузі переробки відходів та повернення у господарчий обіг ресурсоцінних матеріалів	1.6.2.1. Впровадження інноваційних розробок та впровадження новітніх технологій у галузі переробки відходів; 1.6.2.2. Розроблення інвестиційного проекту зі створення сміттепереробного комплексу; 1.6.2.3. Розроблення проектної документації з будівництва сміттепереробного комплексу 1.6.2.4. Просвітницька діяльність щодо роздільного збору відходів 1.6.2.5. Удосконалення системи переробки відходів
1.6.3. Екологічний моніторинг та інформування населення про стан довкілля	1.6.3.1. Формування мережі автоматизованого моніторингу 1.6.3.2. Швидкий доступ до даних екологічного моніторингу 1.6.3.3. Відкритість даних щодо поточного стану атмосферного повітря 1.6.3.4. Своєчасність прийняття відповідних управлінських рішень
1.6.4. Розвиток екомережі та рекреаційних зон	1.6.4.1. Збереження та відновлення та популяризація територій та об'єктів природно-заповідного фонду; 1.6.4.2. Підтримання чисельності та видової різноманітності флори та фауни регіону; 1.6.4.3. Проведення екоосвітніх заходів з метою підвищення екологічної свідомості та усвідомленого позитивного ставлення до довкілля та впливу природи на здоров'я людини; 1.6.4.4. Створення та функціонування постійно діючої інфраструктури для ефективного зеленого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

3.2. Стратегічна ціль 2. Підвищення конкурентоспроможності економіки регіону

Київська область за обсягами валового регіонального продукту (ВРП) належить до п'ятірки економічно розвинутих регіонів України (після м.Києва, Донецької, Дніпропетровської та Харківської областей) за обсягами валового регіонального продукту (ВРП), який у 2017 році становив 157,0 млрд грн (у 2014 році – 79,6 млрд гривень).

Характерною особливістю Київщини є її багатогалузева економіка з переважанням сфери послуг, яка на сьогодні складає майже дві третини у структурі ВДВ. Однак, у зовнішньоторговельному балансі область має негативне сальдо. В умовах нестабільного законодавства, низького інвестиційного рейтингу України та браку фінансово-інвестиційного капіталу, існує ризик зниження ділової активності в регіоні. В економіці області переважають застарілі технології і відносно невелика частка продукції з великою доданою вартістю.

Для того, щоб пом'якшити існуючі ризики, економіка області потребує нових інвестицій та підтримки зростаючого сектору малого та середнього бізнесу (МСБ), спроможного швидко пристосовуватися до змін у середовищі та компенсувати відсутність робочих місць в інших секторах. Проте, розвиток МСБ досі відстає від потреб і потенціалу області, здебільшого через несприятливе ділове середовище, низький рівень підприємницьких навичок населення і недоступність джерел фінансування.

Стратегічна ціль 2. Підвищення конкурентоспроможності економіки регіону			
Оперативна ціль 2.1.	Оперативна ціль 2.2.	Оперативна ціль 2.3.	Оперативна ціль 2.4.
Розвиток видів промислової діяльності з високою доданою вартістю	Розвиток високотехнологічного сільськогосподарського виробництва	Створення умов для пріоритетного розвитку малого та середнього підприємництва	Розвиток туризму та рекреацій

Оперативна ціль 2.1. Розвиток видів промислової діяльності з високою доданою вартістю

Київщина має потужний промисловий потенціал та достатні людські ресурси для подальшого його розвитку. Працюють ефективні підприємства з виробництва харчових продуктів і напоїв, виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічної діяльності, гумових і пластмасових виробів та іншої неметалевої мінеральної продукції.

За останні 5 років у загальних обсягах реалізованої промислової продукції збільшилась питома вага виробництва гумових і пластмасових виробів та іншої неметалевої мінеральної продукції, машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування, виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу і поліграфічної діяльності, металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування. Проте, зменшилась частка виробництва харчових продуктів і напоїв у загальних обсягах реалізованої промислової продукції, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, виробництва хімічних речовин і хімічної продукції, текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів.

Протягом останніх 4 років обсяги експорту товарів підприємств Київської області зросли на 9,8% (з 1690,4 до 1856,3 млн дол. США), проте частка сировини у структурі експорту у 2018 році склала понад 54% (у 2015 році – 57,7 відсотка). Це є наслідком неналежного використання наявних високотехнологічних можливостей галузей переробної промисловості, незважаючи на наявні їх виробничі потужності, науковий та кадровий потенціал.

Отже, розвиток виробництва товарів з високою часткою доданої вартості є пріоритетом у створенні бази для нарощування обсягів та поліпшення структури експорту в напрямі збільшення в ньому питомої ваги високотехнологічних товарів.

Цей процес, хоча і потребуватиме значного обсягу інвестицій в оновлення технологій, у кінцевому результаті забезпечить зростання конкурентоспроможності вітчизняної продукції на зовнішніх ринках в умовах постійно зростаючого попиту на високотехнологічні товари.

Роль влади при наданні допомоги експортерам повинна бути сконцентрована не лише на створенні безпосередньо виробництва, а головним чином на проведенні необхідних фундаментальних наукових та науково-прикладних досліджень та розробок, а також стимулюванні попиту на них.

Враховуючи провідні тренди розвитку світової економіки, одним з яких є цифровізація, розвиток "індустрії 4.0" в Київській області повинен стати одним з пріоритетів довгострокового розвитку її промислового комплексу.

Характерними рисами "індустрії 4.0" є повністю автоматизовані виробництва, на яких керівництво всіма процесами здійснюється в режимі реального часу і з урахуванням мінливих зовнішніх умов. Кіберфізичні системи створюють віртуальні копії об'єктів фізичного світу, контролюють фізичні процеси і приймають децентралізовані рішення. Вони здатні об'єднуватися в одну мережу, взаємодіяти в режимі реального часу, самоналагоджуватися і самонавчатися. Важливу роль відіграють інтернет-технології, що забезпечують комунікації між персоналом та машинами. Підприємства виробляють продукцію відповідно до вимог індивідуального замовника, оптимізуючи собівартість виробництва.

Крім прямого підвищення продуктивності, яке отримують компанії від цифрових технологій, є ланцюг непрямих переваг цифровізації, а саме: економія часу, створення нового попиту на нові товари й послуги, нова якість та цінність тощо.

Впровадження "Індустрії 4.0" в області передбачає створення мереж найбільш ефективних структурних елементів її екосистеми – Центрив експертизи, науково-дослідних лабораторій, технопарків, інкубаторів та акселераторів стартапів 4.0 тощо. Це потребує залучення коштів для проведення науково-технічних робіт та залучення інвестицій для впровадження їх результатів.

Очікувані результати:

- Реалізація інвестиційних проєктів, що передбачають виробництво продукції з високою доданою вартістю
- Розширення номенклатури та асортименту інноваційної продукції, що виробляється підприємствами області;
- Проведення технологічного переоснащення виробничих потужностей промислових підприємств для збільшення виробництва продукції з високою доданою вартістю;
- Нарощування експорту конкурентоспроможної інноваційної продукції;
- Підвищення продуктивності, гнучкості і швидкості виробництва, покращення якості товарів за рахунок використання інтернет-технологій;
- Підвищення рівня забезпеченості кадрами підприємств, які впроваджують індустрію 4.0

Індикатори:

- ✓ Обсяг реалізованої промислової продукції;
- ✓ Кількість нових видів освоєної продукції;
- ✓ Підвищення продуктивності праці;
- ✓ Кількість підприємств, що використовують індустрію 4.0;
- ✓ Кількість спеціалістів, підготовлених навчальними закладами, для підприємств, які впроваджують індустрію 4.0.

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.1.1. Формування та просування інвестиційної пропозиції регіону	2.1.1.1. Підвищення ефективності управління процесами інвестування в економіку області 2.1.1.2. Розвиток інфраструктури індустріальних та технологічних парків
2.1.2. Підтримка організації виробництва нових видів конкурентоспроможної продукції	2.1.2.1. Розробка та реалізація інвестиційних проєктів з освоєння виробництва нових видів продукції, що користується попитом на внутрішньому та зовнішніх ринках 2.1.2.2. Створення інформаційної бази нових видів продукції, що виробляється промисловими підприємствами регіону
2.1.3. Сприяння цифровій трансформації виробничих процесів (індустрія 4.0)	2.1.3.1. Впровадження автоматизованих виробництв, здатних об'єднуватися в єдину мережу, взаємодіяти в режимі реального часу за рахунок використання сучасних інтернет-технологій

	2.1.3.2. Створення мережі екосистеми "Індустрії 4.0." (Центри експертизи, науково-дослідні лабораторії, технопарки, інкубатори та акселератори стартапів 4.0) 2.1.3.3. Підготовка кадрів для впровадження індустрії 4.0
--	--

Оперативна ціль 2.2. Розвиток високотехнологічного сільськогосподарського виробництва

Аналіз сучасного стану аграрного сектору області виявляє суперечливу ситуацію: з одного боку, в останні роки сільськогосподарські галузі демонструють певну динаміку зростання і позитивні результати, а з іншого – залишаються невіршеними багато проблем, що стримують перехід аграрного сектору до стійкого зростання на інноваційній основі.

Інноваційна активність аграрного сектору залишається на досить низькому рівні, слабкий зв'язок між науковими, освітніми організаціями та сільськогосподарськими товаровиробниками, система трансферту і тиражування інновацій в аграрне виробництво працює неефективно.

Наявний природно-ресурсний потенціал України дозволяє значно збільшити ефективність та конкурентоздатність виробництва. Інновації в аграрному секторі є найважливішим фактором інтенсифікації виробництва, збільшення конкурентоспроможності та економічної ефективності.

Інтенсифікація сільськогосподарського виробництва повинна відбуватися шляхом ефективного використання і збереження наявних виробничих ресурсів, а не за рахунок екстенсивних та інтенсивних ресурсоємних методів виробництва. Тому, стратегічним напрямом ефективного землеробства в області є ресурсозбереження, що має стати основою стратегії і тактики господарської діяльності сучасного аграрного підприємства.

Це дасть можливість задовольнити зростаючі потреби споживання і використання сільськогосподарської продукції, здійснити технічне та технологічне переоснащення галузі, зберегти наявний природний потенціал регіону.

За останні роки спостерігається постійне збільшення виробничих витрат на виробництво сільськогосподарської продукції, що, у свою чергу, призводить до зниження економічної ефективності виробництва.

Зважаючи на вищезазначене, виникає необхідність переглянути існуючий підхід до виробництва продукції рослинництва та почати запроваджувати зміни, що базуються на зниженні ресурсозалежності, зменшенні собівартості виробництва, нарощуванні валового збору при одночасному збереженні та відтворенні потенціалу ґрунту та навколишнього середовища. Вирішенням існуючих проблем сільського господарства є перехід на ресурсозберігаюче виробництво, зокрема технологій - Mini-till, No-till, Strip-till.

Освоєння та запровадження інноваційних технологій потребує всебічного запровадження особливостей технології, зміни переліку агротехнологічних операцій, модернізації засобів виробництва, удосконалення виробничої структури, організації підприємства, вирощування сільськогосподарських

культур, що дасть можливість отримати додатковий економічний, а з часом екологічний та іншого виду ефект.

Диверсифікація виробництва в сільському господарстві, з огляду на специфіку даної галузі, має свої істотні особливості. Аграрні підприємства, у тому числі і спеціалізовані, повинні розвивати декілька галузей сільськогосподарського виробництва. Кількість таких галузей може бути різною.

Також перспективним для аграрних підприємств, крім галузевої диверсифікації, є здійснення продуктово-асортиментної диверсифікації, тобто розширення на підприємстві асортименту продукції, яка виробляється за єдиною базовою технологією, одними і тими ж засобами виробництва, а також тим самим складом працівників, для яких не вимагається при здійсненні такого розширення набуття нових професійних навичок чи кардинального підвищення кваліфікації.

Продумана продуктово-асортиментна диверсифікація справляє істотний вплив на економіку підприємства, адже для її здійснення потрібно значно менше коштів порівняно з галузевою диверсифікацією і водночас вона дає змогу підвищити конкурентоспроможність продукції, збільшити її збут завдяки повнішому задоволенню потреб споживачів, здійснювати гнучкішу цінову політику. В результаті підвищується прибутковість виробництва, зміцнюється позиція підприємства на ринку, зростає його конкурентоспроможність.

Очікувані результати:

- запровадження інноваційних технологій;
- впровадження ресурсозберігаючого виробництва;
- зменшення собівартості виробництва;
- вирощування органічних сільськогосподарських культур;
- покращення родючості ґрунтів;
- збільшення обсягів насаджень та виробництва плодово-ягідних культур;
- збільшення якісного посівного матеріалу;
- збільшення поголів'я ВРХ;
- підвищення продуктивності корів;
- використання сучасних технологій утримання та доїння корів;
- підвищення якості молока.

Індикатори:

- ✓ обсяг органічного виробництва;
- ✓ обсяг внесення органічних добрив;
- ✓ проведена реконструкція полезахисних смуг;
- ✓ кількість розсадників плодово-ягідних культур;
- ✓ наявність насінневого матеріалу;
- ✓ кількість створених сучасних тваринницьких комплексів.

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.2.1. Впровадження інноваційних ресурсозберігаючих технологій в аграрному секторі	2.2.1.1. Запровадження інноваційних технологій 2.2.1.2. Впровадження ресурсозберігаючого виробництва 2.2.1.3. Зменшення собівартості виробництва 2.2.1.4. Органічне виробництво 2.2.1.5. Відтворення родючості ґрунтів

Оперативна ціль 2.3. Створення умов для пріоритетного розвитку малого та середнього підприємництва

Мале та середнє підприємництво (далі – МСП) – основа розвитку економіки, тому що сьогодні МСП створює найбільшу кількість робочих місць та переважно наповнює бюджет області.

За результатами рейтингу легкості ведення бізнесу "Регіональний Doing Business 2018" Київська область втратила 2 позиції і посіла 20 місце серед інших регіонів. Аналізуючи напрями рейтингу, Київщина опинилася в аутсайдуерах за напрямком одержання дозволів на будівництво (24-25 місце), але посідає місце лідера за напрямом приєднання до електромережі та якістю електронних сервісів.

Незважаючи на велику кількість об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва, мережа нерівномірно розміщена, неефективна та недієва. Тому необхідне проведення інвентаризації всіх об'єктів підтримки підприємництва та проведення заходів зі створення нових.

Київська область має потужний експортний потенціал, а тому політика розвитку підприємництва регіону повинна бути спрямована, у тому числі і на сприяння виходу МСП на міжнародні ринки.

Соціальне підприємництво – особливий вид діяльності, спрямований на подолання певних соціальних проблем, що існують на території регіону. У Київській області розвиток цього виду підприємництва є особливо актуальним, зважаючи на існування Чорнобильської зони відчуження та нерівномірний рівень розвитку підприємництва в периферійних районах. Дотримання ринкових принципів конкуренції, соціальна відповідальність перед партнерами та державною владою є важливою складовою відповідального підприємництва. Підвищення соціальної відповідальності підприємців, у свою чергу, також сприятиме покращенню іміджу підприємництва в суспільстві.

Отже, основне завдання органів державної влади – сприяння діяльності та розвитку МСП, забезпечення комфортних умов для малого та середнього бізнесу, збільшення притоку інвестицій, застосування політики дерегуляції, спрощення державного управління та надання дозвільних процедур в електронному вигляді.

Київська область є інвестиційно привабливим регіоном України, про що засвідчує позитивна динаміка капітальних інвестицій, які були спрямовані на

модернізацію економіки Київщини, та 3 місце серед інших областей держави за часткою капітальних інвестицій у загальнодержавних обсягах.

Загальна структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності засвідчує, що за останні 5 років найбільш інвестиційно привабливими галузями були промисловість, будівництво, оптова та роздрібна торгівля, сільське господарство, транспорт та зв'язок, сумарна питома вага яких становить більше 90% загальнообласного обсягу інвестицій.

Структура капітальних інвестицій у Київській області за джерелами фінансування вказує на зростання ролі власних фінансових ресурсів підприємств у модернізації економіки Київщини та на збільшення впливу коштів місцевих бюджетів на інвестиційні процеси у регіоні.

Маркетинг та промоція інвестиційного потенціалу регіону необхідна для формування позитивного іміджу серед потенційних інвесторів та розповсюдження інвестиційних пропозицій області серед цільової аудиторії.

Роль маркетингу та промоції полягає, головним чином, у тому, щоб привернути увагу інвестора до області та сформувати його позитивне сприйняття. Технології маркетингу, які при цьому обираються для покращення іміджу області, включають у себе PR-кампанії (рекламу в засобах масової інформації), друковані матеріали (брошури, буклети, електронні носії), участь в іміджевих заходах.

Однак сьогодні в умовах обмеженості фінансово-інвестиційного капіталу в економіці області переважають застарілі технології і відносно невелика частка продукції з великою доданою вартістю. Для конкурентоспроможності на внутрішньому та міжнародному ринках економіка області потребує нових інвестицій та підтримки малого та середнього підприємництва, спроможного швидко пристосовуватися до змін у середовищі та компенсувати відсутність робочих місць в інших секторах.

Промоція інвестицій необхідна для передачі інформації про конкурентоздатність області. Заходи з промоції включають в себе професійно підготовлену вичерпну інформацію для потенційних інвесторів.

Налагодження робочих контактів із міжнародними та іноземними організаціями, інформування їх щодо інвестиційних пропозицій є необхідними умовами для поліпшення процесу залучення інвестицій в економіку Київської області та пріоритетними в діяльності обласної державної адміністрації та обласної ради.

Для формування інвестиційного іміджу Київської області та активізації цього напрямку діяльності передбачено вирішення питань інформаційно-рекламного, організаційного та фінансового забезпечення. Однією з важливих складових процесу залучення інвестицій є створення сприятливого інвестиційного іміджу Київської області в засобах масової інформації. Співпраця із засобами масової інформації, інформаційними агентствами сформує позитивний образ області, її економічний потенціал і перспективи. При цьому головну роль у формуванні іміджу відкритої області відіграє інформація про інвестиційну привабливість Київської області, перелік інвестиційних пропозицій обласних підприємств та організацій, обласного

бюджету у мережі Інтернет, підтримка та просування інвестиційного порталу Київської області.

Очікувані результати:

- збільшення кількості суб'єктів малого і середнього підприємництва;
- підвищення ефективності функціонування інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва;
- розширення ефективного діалогу між бізнесом та владою;
- збільшення кількості найманих працівників на малих та середніх підприємствах;
- збільшення обсягів надходжень від діяльності суб'єктів малого і середнього підприємництва до бюджетів усіх рівнів від сплати податків і платежів
- підвищення частки малих і середніх підприємств у загальному обсязі реалізації продукції (товарів, послуг) регіону;
- поліпшення інвестиційної привабливості області;
- збільшення кількості підприємств-експортерів

Індикатори:

- ✓ кількість малих і середніх підприємств;
- ✓ кількість об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва;
- ✓ кількість найманих працівників на малих і середніх підприємствах;
- ✓ загальна сума надходжень до бюджетів усіх рівнів, одержаних від діяльності малого та середнього підприємництва;
- ✓ обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) на малих і середніх підприємствах;
- ✓ питома вага платників податків серед суб'єктів малого і середнього підприємництва до загальної кількості зареєстрованих;
- ✓ темп зростання експорту товарів та послуг;
- ✓ частка прямих іноземних інвестицій у реальному секторі економіки (промисловість, сільське господарство, будівництво);
- ✓ обсяг капітальних інвестицій.

<i>Завдання</i>	<i>Потенційно можливі сфери реалізації проєктів</i>
2.3.1 Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва	2.3.1.1. Розширення мережі центрів розвитку підприємництва, бізнес-інкубаторів тощо 2.3.1.2 Підтримка діяльності Агенції регіонального розвитку Київської області та місцевих агенцій 2.3.1.3. Створення та функціонування сучасної інфраструктури надання адміністративних послуг, впровадження зручних та доступних електронних сервісів

2.3.2 Сприяння фінансово-кредитній підтримці інноваційного розвитку підприємництва	2.3.2.1. Забезпечення надання фінансово-кредитної підтримки, зокрема, відшкодування відсоткових ставок за кредитами, мікрокредитування 2.3.2.2. Сприяння залученню міжнародної донорської допомоги для підтримки та розвитку підприємництва, в тому числі підвищення спроможності МСП використовувати можливості грантових програм для стартапів 2.3.2.3. Впровадження принципів державно-приватного партнерства в фінансуванні МСП інноваційної спрямованості
2.3.3 Підтримка та стимулювання виробництва продукції на експорт	2.3.3.1. Забезпечення впровадження стандартів ISO та сертифікатів ЄС. 2.3.3.2. Створення Центру розвитку експортного потенціалу Київщини 2.3.3.3. Співпраця з регіонами (адміністративними одиницями) інших країн, зокрема організація бізнес-поїздок, обмін інформацією про інвестиційні можливості тощо
2.3.4 Маркетингова промоція інвестиційного потенціалу Київщини	2.3.4.1. Проведення міжрегіональних бізнес-форумів, виставково-ярмаркових заходів, а також сприяння участі МСП Київщини в аналогічних заходах, що проводяться в інших регіонах України 2.3.4.2. Розробка та проведення інформаційної кампанії з просування товарів та послуг, вироблених підприємствами Київської області, у тому числі через відповідне регіональне брендування продукції "Вироблено на Київщині"
2.3.5 Підвищення соціальної відповідальності бізнесу	2.3.5.1. Проведення інформаційної кампанії «Реєструйся в області – допомагай громаді» 2.3.5.2. Проведення семінарів і тренінгів для підприємців із питань розвитку соціального підприємництва

Операційна ціль 2.4. Розвиток туризму та рекреацій

Київська область характеризується чітко вираженими тенденціями: стрімким розвитком її внутрішньої туристичної індустрії та створенням майже в кожному з районів яскравих, економічно доцільних та конкурентоспроможних пакетів пропозицій у сфері туризму, екскурсій, подорожей, активного і здорового відпочинку, культурних програм та змістовного дозвілля.

Основою туристичного потенціалу області є майже 4,0 тис. об'єктів історико-культурної спадщини, з них: археологічних – 2067, історичних – 1571, монументального мистецтва – 166, архітектури та містобудування – 53, садово-паркового мистецтва – 15, науки і техніки – 89. Це давні поселення, городища, могильники, кургани, змійові вали, місця битв та історичних подій, археологічні пам'ятки, серед яких більшість – це культові споруди XVI-XIX століть. До Державного реєстру нерухомих пам'яток України занесені 38 об'єктів культурної спадщини національного значення і 197 об'єктів культурної спадщини місцевого

значення. Мережа музейних закладів Київської області складається з 41 музею, з яких 2 заповідника і 6 музеїв обласного підпорядкування.

За останніх 5 років потік туристів в область зріс на 39,0 відсотків. Проте, через повільні темпи введення у дію нових готелів та реконструкцію існуючих баз відпочинку і туристичних баз їх послугами не можуть скористатися майже 25 тис. туристів, насамперед, що відвідують м. Чорнобиль та інші чорнобильські об'єкти.

Водночас туристичний потенціал Київської області використовується неефективно через застарілу мережу туристичних маршрутів та відсутність мобільних туристичних додатків з детальною інформацією про туристичні локації області.

Очікувані результати

- зростання кількості якісних об'єктів інфраструктури у сфері туризму;
- нові конкурентоспроможні туристичні продукти;
- збільшення туристичних потоків та кількості відвідувачів туристичних об'єктів області;
- розвиток підприємництва у сфері туризму та суміжних галузях;
- збільшення надходжень до місцевих бюджетів області від надання туристичних послуг

Індикатори

- ✓ кількість відвідувачів туристичних об'єктів області;
- ✓ кількість об'єктів туристичної інфраструктури;
- ✓ кількість проведених екскурсій та їх учасників;
- ✓ сума надходжень туристичного збору до місцевих бюджетів області.

<i>Завдання</i>	<i>Потенційно можливі сфери реалізації проєктів</i>
2.4.1. Створення та промоція туристичних продуктів	2.4.1.1. Створення інституцій підтримки розвитку туризму у Київській області 2.4.1.2. Участь у туристичних форумах, виставках з метою популяризації туристичного потенціалу Київщини 2.4.1.3. Створення та актуалізація існуючих інтернет-ресурсів щодо туристичних локацій
2.4.2. Розвиток туристичної інфраструктури	2.4.2.1. Створення та розвиток мережі інтерактивних туристично-інформаційних центрів 2.4.2.2. Раціональне використання об'єктів історико-культурної спадщини для провадження туристичної та іншої господарської діяльності 2.4.2.3. Встановлення елементів дорожньої навігації до туристичних об'єктів 2.4.2.4. Розвиток інфраструктури та сфер послуг навколо історико-культурних та природно-рекреаційних об'єктів, на туристичних маршрутах 2.4.2.5. Облаштування рекреаційних зон та зон короткочасного відпочинку 2.4.2.6. Розробка та впровадження нових туристичних маршрутів, їх маркування

2.4.3. Створення умов для залучення інвестицій у сферу туризму та рекреацій, розвиток державно-приватного партнерства	2.4.3.1. Впровадження міжнародного та вітчизняного досвіду з розвитку різних видів туризму та рекреації 2.4.3.2. Сприяння у розробці інноваційних туристичних продуктів, у тому числі із застосуванням інтерактивних та інформаційних технологій 2.4.3.4. Організація навчань з розвитку туризму для представників органів влади, місцевого самоврядування, туристичної сфери області та бажаючих займатись туристичною діяльністю, надання їм консультативної та методичної підтримки 2.4.3.4. Розвиток державно-приватного партнерства та комунікації між представниками туристичного ринку
---	--

3.3. Стратегічна ціль 3. Розвиток інноваційно орієнтованих галузей економіки (на засадах смарт-спеціалізації)

Стратегічним пріоритетом розвитку економіки Київської області до 2027 року є розвиток інноваційно орієнтованих секторів економіки, які нададуть поштовх для розвитку інших сфер, а також сприятимуть реалізації експортного потенціалу ключових секторів економіки, модернізації та техніко-технологічному переоснащенню промислових підприємств, розвитку наукомістких, енерго- та екологіоефективних і високотехнологічних промислових виробництв із зростаючою економічною і соціальною віддачею, розширення ринків збуту для продукції вітчизняних виробників.

Смарт-спеціалізація передбачає не стільки стимулювання інновацій, скільки активізацію довгострокових структурних змін в економіці регіону з орієнтацією на перспективу, тобто формування такої політики, яка дозволить регіону зайняти ніші на глобальних ринках.

Обґрунтована смарт-спеціалізація регіону за рахунок цілеспрямованої підтримки інноваційного розвитку визначеного кола пріоритетних напрямів здатна достатньо швидко активізувати якісні структурні економічні трансформації та підвищити конкурентоспроможність економіки регіону у національному та глобальному просторі. Також імплементація принципів смарт-спеціалізації при виборі пріоритетних сфер економічної діяльності в регіоні відкриває можливості залучення коштів європейських фондів для стимулювання розвитку обраних сфер.

За результатами кількісного аналізу, проведеного відповідно до методичних рекомендацій Європейської комісії та публічних обговорень, визначено такі сектори смарт-спеціалізації:

- Виробництво інноваційних харчових продуктів з вдосконаленими споживчими якостями (функціональна їжа) (КВЕД 01, 10.1, 10.5, 10.7, 10.9, 28.3 частково, 72.11 та 72.19)

- Розроблення енергоефективних рішень на основі альтернативних джерел енергії (25.3, 35, 28.2, 28.3, 72.1).

•Інноваційна продукція для будівництва, дизайну та побуту (17.2, 23.1, 23.6 , 25.1, 22.2, 20.4, 20.5, 25.7, 31

•Біоактивні речовини та фармацевтика для здоров'я людини (10, 21.2)

Це може стати локомотивом інноваційного розвитку області, поряд з цим ще потребує продовження процесу підприємницького відкриття з метою конкретизації ринкових ніш.

Напрями реалізації смарт-спеціалізації є актуальними для досягнення цілей сталого розвитку (цілі 2, 8, 9, 12 тощо), сприяючи переходу до ресурсозберігаючої економіки, створюючи конкурентні переваги на внутрішніх та зовнішніх ринках; підтримуючи структурні зміни, пропонуючи нові та кращі робочі місця та соціальні інновації. Смарт-спеціалізація дає можливість розблокувати регіональний потенціал для структурних та технологічних змін, а також промислової модернізації на інноваційних засадах.

Останніми роками питанням інноваційного розвитку приділялося мало уваги, особливо на регіональному рівні, а інноваційні ініціативи бізнесу були радше виключенням з правил. У період 2021-2027 рр. роль інновацій має зростати, що буде досягтися за рахунок розвитку інноваційно орієнтованих секторів економіки на засадах смарт-спеціалізації.

Досягнення стратегічної цілі передбачається через реалізацію трьох оперативних цілей:

Стратегічна ціль 3. Розвиток інноваційно орієнтованих секторів економіки (на засадах смарт-спеціалізації)		
Оперативна ціль 3.1.	Оперативна ціль 3.2.	Оперативна ціль 3.3.
Розвиток інноваційної екосистеми	Активізація наукової та інноваційної діяльності в секторах смарт-спеціалізації	Розвиток людського капіталу для підтримки смарт-спеціалізації регіону

Оперативна ціль 3.1. Розвиток інноваційної екосистеми

Інноваційна екосистема є однією з важливих елементів для прискорення інноваційної діяльності та впровадження смарт-спеціалізації. Стан екосистеми визначає легкість, швидкість та ефективність інноваційних процесів на всіх його стадіях.

На початку 2019 року в Київській області діяло близько 20 підприємств та організацій, що забезпечували розвиток інноваційної діяльності, серед яких низка індустріальних парків, консультаційних центрів, бізнес-інкубаторів, регіональний центр з інвестицій та розвитку та інші. Однак, рівень інноваційної активності та її результати свідчать про недостатню ефективність роботи наявних в області об'єктів інноваційної інфраструктури, низький рівень взаємодії та співробітництва між суб'єктами інноваційної діяльності, в т.ч. з регіональною та місцевими органами влади. Практично відсутні в Київській області інноваційні структури, які забезпечують надання інноваторам низки

спеціалізованих послуг з розробки, просування, прототипування, впровадження інновацій тощо.

Ефективна інноваційна діяльність не може відбуватися без активної взаємодії між підприємствами та науково-дослідними установами, але на сьогодні цей рівень взаємодії є недостатнім для якісних структурних перетворень в економіці регіону. Зважаючи на основні проблеми, які стримують розвиток науково-технологічного потенціалу трансформацій економіки регіону, основними напрямками спрямування спільних зусиль у найближчій перспективі повинні стати: розвиток сучасної дослідницької бази та інфраструктури передачі технологій при наукових установах та ВНЗ; створення інфраструктури бізнес-інкубаторів, бізнес-акселераторів та технопарків для науковців та бізнесу; впровадження ефективного механізму взаємовигідного партнерства потрійної спіралі «влада-бізнес-наука»; центри інновацій та трансферу технологій; інноваційні центри; демонстраційно-експериментальні зони та лабораторії, центри підвищення продуктивності та трансферу технологій, прототипні лабораторії, інвестиційні (інноваційні) венчурні фонди; небанківські фінансово-кредитні установи, науково-впроваджувальні підприємства; центри комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності; розробка та реалізація Програми науково-технічного та інноваційного розвитку області; створення інноваційних та креативних кластерів в регіоні.

Очікувані результати:

- організація постійно діючих засідань «наука – бізнес – влада – громадянське суспільство» за напрямками смарт-спеціалізації;
- формуванні мережі об'єктів інноваційної інфраструктури для підтримки інноваційної діяльності;
- створення системи регіональної підтримки інноваційної діяльності з фокусом на сектори смарт-спеціалізації;
- активізації співробітництва між наукою, освітою та бізнесом.

Індикатори:

- ✓ Кількість об'єктів інноваційної інфраструктури;
- ✓ Кількість документально підтверджених довгострокових партнерств за напрямками смарт-спеціалізації;
- ✓ Кількість проведених заходів з питань реалізації смарт-спеціалізації;
- ✓ Кількість підприємств, що взяли участь у міжнародних виставках, за підтримки органів місцевої влади.

<i>Завдання</i>	<i>Потенційно можливі сфери реалізації проектів</i>
3.1.1 Підвищення ефективності моделі взаємодії «місцеві органи влади-бізнес-наука/освіта-громадськість»	3.1.1.1. Організація та проведення заходів процесу підприємницького відкриття для пошуку та актуалізації галузей смарт-спеціалізації 3.1.1.2. Створення та підтримка довгострокових партнерств у рамках моделі взаємодії «місцеві органи влади-бізнес-наука/освіта- громадськість»

3.1.2 Покращання доступності та якості послуг для інноваційного підприємництва	3.1.2.1. Розроблення та запровадження нових інструментів регіональної інноваційної політики, зокрема інноваційних ваучерів тощо 3.1.2.2. Підтримка розвитку інноваційного бізнесу (в т.ч. на базі різних об'єктів інфраструктури підтримки бізнесу) 3.1.2.3 Забезпечення впровадження технологічного консалтингу, аудиту та інжинірингу інноваційних технологій
3.1.3 Створення високоякісної інноваційної інфраструктури для смарт спеціалізації	3.1.3.1. Підтримка розвитку та створення об'єктів інноваційної інфраструктури в регіоні, зокрема демонстраційних зон та експериментальних лабораторій, центрів підвищення продуктивності та трансферу технологій, мережі прототипних лабораторій (фаблабів) за напрямками смарт спеціалізації 3.1.3.2. Підвищення інноваційної складової діяльності індустріальних парків 3.1.3.3. Реалізація тренінгових програм з удосконалення діяльності об'єктів інноваційної інфраструктури
3.1.4 Сприяння інтернаціоналізації діяльності підприємств та організацій у секторах смарт-спеціалізації	3.1.4.1. Проведення інформаційних заходів щодо участі в європейських та інших міжнародних науково-технічних програмах (наприклад, Горизонт Європа тощо) 3.1.4.2. Підтримка участі підприємств регіону у міжнародних спеціалізованих виставках 3.1.4.3. Просування результатів досліджень і розробок та інноваційної продукції на міжнародні ринки, в т.ч. формування бренду «Київщина інноваційна»

Оперативна ціль 3.2. Активізація наукової та інноваційної діяльності в секторах смарт-спеціалізації

Смарт-спеціалізація передбачає розвиток відібраних напрямів на основі результатів наукових досліджень і розробок, які перетворюються на інновації. Відповідно, одним з першочергових заходів для успішного розвитку смарт-спеціалізації в Київській області має стати стимулювання наукової та інноваційної діяльності.

За останні 7 років кількість організацій, які виконували наукові дослідження та розробки в області, зменшилася до 30 одиниць, з яких 43% представляють державний сектор економіки, 50% – підприємницький, 7% – вищої освіти. Основним напрямками наукової діяльності є сільське господарство, технічні, природничі та медичні науки.

Більшість державних наукових установ підпорядковується Національній академії аграрних наук України та Національній академії наук України, що покращує доступ до результатів наукових досліджень інших наукових установ, підпорядкованих цим академіям.

Обсяг внутрішніх витрат на виконання наукових досліджень і розробок у 2018 році зріс до майже 411 млн грн. При цьому питома вага місцевих бюджетів зросла до 6%, що майже у 5 разів перевищує середній по Україні рівень. Втім рівень наукоємності регіональної економіки останніми роками коливається в межах 0,2%, що є вкрай низьким, навіть порівняно з середнім по Україні значенням.

Недостатньою для отримання значного економічного ефекту є інноваційна активність підприємств. За період 2016-2018 рр. вона становила 30,8%, поряд з цим у промисловості – 16,5% в 2018 році. Обсяги реалізованої промислової

продукції становили у 2018 році 1,7 млрд грн, або 1,4% до загального обсягу реалізованої промислової продукції (товарів, послуг).

Зусилля обласної влади будуть зосереджені на підвищенні інноваційної активності підприємств області з фокусом на напрями смарт-спеціалізації та з використанням сучасних інструментів інноваційної політики, а також на підтримку розвитку наукової діяльності на території області.

Очікується, що поліпшення умов для наукової та інноваційної діяльності сприятиме виробництву нових (інноваційних) видів конкурентоспроможної продукції як для вітчизняних, так і зарубіжних ринків та призведе до збільшення обсягів реалізації інноваційної продукції, в т.ч. на експорт, що сприятиме економічному процвітанню області.

Очікувані результати:

- активізація інноваційної діяльності в регіоні, особливо в секторах смарт-спеціалізації;
- зростання обсягів витрат на наукові дослідження та розробки;
- збільшення обсягу внутрішніх і зовнішніх інвестицій в секторах смарт-спеціалізації;
- впровадження нових технологій для модернізації економіки;
- створення нових робочих місць в результаті запровадження смарт-спеціалізації в регіоні;
- підвищення ролі наукових установ та освітніх закладів в інноваційному розвитку регіону;
- модернізація виробничих потужностей промислових підприємств, створення нових потенційно прибуткових, наукомістких та високотехнологічних промислових виробництв.

Індикатори:

- ✓ Питома вага інноваційно активних підприємств;
- ✓ Кількість реалізованих інвестиційних проектів за напрями смарт-спеціалізації;
- ✓ Кількість промислових підприємств, що впроваджують технологічні інновації;
- ✓ Питома вага інноваційної продукції в обсягах реалізації за обраними видами економічної діяльності (напрями смарт-спеціалізації);
- ✓ Кількість впроваджених нових технологічних процесів за обраними видами економічної діяльності;
- ✓ Кількість заявок на об'єкти промислової власності, подані організаціями та винахідниками з Київської області.

<i>Завдання</i>	<i>Потенційно можливі сфери реалізації проектів</i>
3.2.1 Сприяння науковим дослідженням та розробкам у визначених секторах смарт-спеціалізації	3.2.1.1. Підтримка досліджень і розробок у галузях смарт-спеціалізації 3.2.1.2. Організація мітапів, хакатонів та інших заходів щодо наближення наукових досліджень до потреб бізнесу 3.2.1.3 Стимулювання науково-технологічного співробітництва з іншими регіонами
3.2.2. Стимулювання винахідницької та інноваційної діяльності в секторах смарт-спеціалізації	3.2.2.1. Організація та проведення інформаційних заходів обміну успішними практиками інноваційної діяльності в регіоні та в Україні 3.2.2.2. Проведення регіональних конкурсів («Кращий винахідник області», «Краща інновація року» тощо) 3.2.2.3. Впровадження до навчальних програм у вищих навчальних закладах тем винахідництва та патентування 3.2.2.4. Підтримка розробок інноваційної продукції за напрямками смарт-спеціалізації

Оперативна ціль 3.3. Розвиток людського капіталу для підтримки смарт-спеціалізації регіону

Кадровий потенціал є одним з ключових елементів інноваційного розвитку, тому йому необхідно приділяти окрему увагу, особливо в контексті впровадження смарт-спеціалізації. Лише людина здатна згенерувати та втілити нові ідеї у життя.

Необхідною умовою продуктивності кадрового потенціалу є високий рівень інноваційної культури. Вона характеризує рівень освітньої, загальнокультурної і соціально-психологічної підготовки особистості та суспільства в цілому до сприйняття і творчого втілення в життя ідеї розвитку економіки країни на інноваційних засадах. Важливим у контексті побудови інноваційної культури є створення умов для самореалізації творчої людини, починаючи зі школи, закладів професійно-технічної та вищої освіти (що відображено у стратегічній цілі 1), з подальшою трансформацією в успішного інноватора, дослідника, підприємця тощо.

За останні 7 років відбувалося зниження кадрового потенціалу науки. Також триває зниження чисельності студентів вищих навчальних закладів, в т.ч. на STEM спеціальностях. У результаті обмежуються можливості створення та впровадження інновацій у середньо- та довгостроковій перспективі. За кількістю дослідників Київська область займає 7-е місце серед регіонів України (близько 1100 осіб), при цьому має кращий доступ до результатів наукової діяльності установ та організацій, розташований у м.Києві, особливо щодо агропромислового комплексу, енергетики, фармацевтики тощо.

Найбільша кількість працівників, задіяних у виконанні НДР, спостерігається у сільськогосподарській галузі – 984 осіб, що становить 54,7% від загальної кількості. За кількістю працівників, задіяних у виконанні НДР у природничих науках, Київська область займає 7 місце серед регіонів України, технічних науках – 9 місце, медичних науках – 17 місце.

У 2018 році Київська область посіла 7 місце у рейтингу серед регіонів України за кількістю задіяних у виконанні НДР докторів наук, що складає 1,2% від їх загальної кількості та 6 місце – кандидатів наук, що складає 1,6% від загальної кількості, що свідчить про досить значний науковий потенціал. До

виконання НДР у 2018 році було залучено 972 магістри (спеціалісти), що складає 2,2% від загальної кількості. Подальше зростання рівня залученості студентської молоді до наукової діяльності позитивно впливатиме на інноваційний розвиток регіону.

Позаяк, середня заробітна плата у сфері наукових досліджень та розробок становила 8030 грн, що на 3% менше ніж в цілому по Україні, і на 7,5% менше ніж в м. Києві, що не сприяє залученню талановитих кадрів до наукових установ Київської області.

Очікується, що поліпшення умов для роботи науковців та інноваторів в області призведе до нарощення кадрового потенціалу області, активізації винахідницької діяльності в вищих навчальних закладах та міжнародної науково-технічного співробітництва, що створить умови для впровадження смарт-спеціалізації в області.

Очікувані результати:

- зростання чисельності виконавців наукових досліджень і розробок
- збільшення рівня залученості студентської молоді до наукової та інноваційної діяльності;
- активізація міжнародного наукового та інноваційного співробітництва
- покращання рейтингів вищих навчальних закладів в частині наукової та інноваційної діяльності.

Індикатори:

- ✓ Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок;
- ✓ Питома вага студентів, що навчаються на спеціальностях, дотичних до напрямів смарт-спеціалізації Київської області;
- ✓ Кількість міжнародних науково-технічних проєктів, в яких беруть участь організації та установи регіону;
- ✓ Рівень заробітної плати в сфері досліджень та розробок.

<i>Завдання</i>	<i>Потенційно можливі сфери реалізації проєктів</i>
3.3.1. Формування інноваційної культури та розвиток підприємницьких здібностей у дітей та молоді	3.3.1.1. Організація та проведення конкурсів з винахідництва для обдарованої молоді 3.3.1.2. Підтримка співробітництва між загальноосвітніми школами та науковими установами, університетами, бізнесом
3.3.2. Підвищення професійних компетенцій наукових кадрів за напрямами смарт-спеціалізації	3.3.2.1. Підвищення технологічного рівня освітніх закладів для стимулювання наукової діяльності 3.3.2.2. Організація конкурсів та запровадження стипендій та грантів для обдарованих студентів, в тому числі для участі у міжнародних конкурсах 3.3.2.3. Організація спеціалізованих курсів з питань інноваційної діяльності та трансферу технологій 3.3.2.4. Забезпечення підготовки фахівців для впровадження та використання інноваційних технологій за напрямами смарт-спеціалізації відповідно Концепції дуальної освіти.

3.4. Стратегічна ціль 4. Сталий розвиток територій населених пунктів і громад

Реалізація реформи децентралізації вимагає нових підходів до вирішення існуючих проблем, побудови такої територіальної основи місцевого самоврядування, яка була б оптимальною і доцільною для формування самодостатніх громад, забезпечення їх сталого соціально-економічного розвитку, а просторове планування є одним із ефективних механізмів його забезпечення.

Серед основних механізмів, які визначають такий розвиток, є містобудівна та землепорядна документації. Ці документи регулюватимуть планування, забудови, а також інше використання територій. Послідовна діяльність у цьому напрямі може стати каталізатором розвитку громад.

Забезпечення сталого розвитку громад передбачає створення і підтримку сприятливого життєвого середовища, збалансований розвиток виробничої і соціальної сфер, екологічну безпеку, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності, покращення усіх видів інфраструктури, надання населенню високоякісних публічних послуг.

При здійсненні планування і забудови територій на місцевому рівні, обов'язковою умовою є врахування громадських інтересів, що полягає у визначенні потреби територіальної громади в територіях, необхідних для розташування, утримання об'єктів житлово-комунального господарства, соціальної, інженерно-транспортної інфраструктури, вирішення інших завдань забезпечення сталого розвитку населених пунктів, та врахування приватних інтересів, що полягає у забезпеченні фізичним та юридичним особам рівних можливостей набуття у власність або у користування земельних ділянок, захист майнових прав, а також безпечного функціонування об'єктів нерухомості.

Досягнення стратегічної цілі передбачається через реалізацію таких оперативних цілей:

Стратегічна ціль 4. Сталий розвиток територій населених пунктів і громад	
Оперативна ціль 4.1.	Оперативна ціль 4.2.
Розвиток територій в інтересах територіальних громад	Розвиток дорожньої та транспортної інфраструктури регіону

Операційна ціль 4.1. Розвиток територій в інтересах територіальних громад

Законодавче підґрунтя для докорінної зміни системи влади та її територіальної основи на всіх рівнях почало формуватися у 2014 році. У квітні 2014 року Уряд схвалив основний документ – Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Потім був

затверджений План заходів щодо її реалізації, це і був своєрідний старт реформи децентралізації.

На Київщині реформа розпочалася у 2015 році і першим її кроком був підготовлений проєкт перспективного плану формування територій громад Київської області, який передбачав утворення 61 об'єднаної територіальної громади.

Наявний перспективний план формування територій громад Київської області передбачає створення 29 об'єднаних територіальних громад, покриваючи при цьому тільки 55% території.

Протягом 2015 року - 9 місяців 2019 року відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» в області утворено 22 об'єднаних територіальних громади, у тому числі шляхом приєднання до міста обласного значення в області утворено 4 об'єднані територіальні громади (далі – ОТГ).

Утворені ОТГ мають можливість користуватися перевагами переходу на прями міжбюджетні відносини з державним бюджетом України. Середній показник темпів зростання надходжень податків і зборів до загального фонду місцевих бюджетів у 2018 році порівняно з 2017 роком склав 129,6 відсотка.

Один з основних показників результативності, на який постійно звертають увагу керівники профільного міністерства є райони, де не створено жодної об'єднаної громади (в якій відбулись перші місцеві вибори) – це 16 районів Київської області. Серед вказаних районів затвердженим перспективним планом повністю неохоплені лише Києво-Святошинський, Сквирський та Фастівський райони. На інші 13 районів припадає 16 затверджених громад, що не об'єдналися.

Зважаючи на високий пріоритет і особливу увагу щодо підтримки реформи децентралізації влади з боку найвищих владних інституцій та міжнародних донорів, Київська облдержадміністрація докладає максимум зусиль для проведення і завершення децентралізації, враховуючи пріоритетні напрями державної і регіональної політики, проводить послідовну роботу, впроваджуючи нові стандарти та підходи, орієнтовані на результати реформи децентралізації громад.

Сталий та гармонійний розвиток місцевих громад можливо забезпечити шляхом розроблення і впровадження дієвого механізму, який врегулює та визначить основні засади планування та розвитку ОТГ. Це допоможе знайти максимально ефективні шляхи використання як внутрішнього, так і зовнішнього ресурсного потенціалу, що сприятиме покращенню інвестиційного клімату і стане потужним стимулом для розвитку об'єднаної територіальної громади.

Враховуючи процес передачі земель державної власності сільськогосподарського призначення в комунальну власність об'єднаних територіальних громад, розпочатий у 2018 році за ініціативи Уряду, розробка містобудівної документації з планування та розвитку території набуває особливої актуальності, оскільки ефективне управління земельними ресурсами дає реальний шанс для об'єднаної громади стати самодостатньою.

Наявність містобудівної документації (схеми планування території) в об'єднаній громаді забезпечить ефективне використання земель та захистить від

безсистемного надання земельних ділянок у власність або користування, що вже створює проблеми при будівництві нових інфраструктурних об'єктів, об'їзних доріг, мостів та транспортних розв'язок, особливо гострою ця проблема є у столичному регіоні.

Забезпечення розроблення містобудівної документації на території Київської області є одним з головних напрямів роботи для системної реалізації державної і регіональної політики, обґрунтування основних довгострокових та поточних пріоритетів регіонального розвитку, динамічного збалансованого соціально-економічного розвитку територій, гармонійного узгодження інтересів та ефективної взаємодії влади, бізнесу і громадськості, залучення інвестицій в область.

Протягом 2012-2015 років виконано розробку схем планування територій 16 районів області та Схеми планування території Київської області. Крім цього, розроблено 6 схем планування територій ОТГ.

Станом на 01.01.2019 90% населених пунктів області забезпечено основним видом містобудівної документації щодо їх розвитку, при цьому 63% (745 населених пунктів) мають генеральні плани, які розроблені до 1990 року і потребують виконання нової містобудівної документації місцевого рівня.

Сталий і збалансований розвиток міських населених пунктів забезпечує наявність генеральних планів (далі – ГП): до 1990 року розроблено 1 ГП обласного міста – Обухів, і 3 – районних - Боярка, Сквиря і Тараща; до 2010 року: по обласних містах – Березань, Бориспіль, Бровари, Славутич; по районних – Богуслав, Узин, Українка, Миронівка; до 2017 року – ГП 4 обласних міст і 3 – районних. На даний час міста регіону потребують розроблення нових ГП (для тих, що виконані до 1990 року) та оновлення існуючих генеральних планів.

У цифрову форму паперової документації для формування наборів профільних геопросторових даних, наповнення банку даних містобудівного кадастру переведено 945 генеральних планів населених пунктів області і забезпечено відображення відсканованих матеріалів на інтерактивній онлайн-карті.

Головна причина затримання робіт з оновлення генеральних планів, це обмеженість коштів місцевих бюджетів, в яких не передбачається фінансування робіт з розробки містобудівної документації. Крім того, необізнаність керівництва місцевих рад в питаннях положень містобудівного законодавства і відсутність спеціалістів у сфері містобудування або їх дуже низький кваліфікаційний рівень не дає підстав для прийняття фахових управлінських рішень для здійснення містобудівної діяльності.

Аварія на Чорнобильській АЕС – одна з найбільших техногенних надзвичайних ситуацій у світі. Київська область є найбільш постраждалою в Україні внаслідок Чорнобильської катастрофи. З моменту аварії й до цього часу одним із найпотужніших факторів, що впливають на радіологічну ситуацію в Україні, є високоактивне забруднення території 30-кілометрової зони навкруги ЧАЕС.

На сьогодні на території Київщини радіаційна ситуація стабілізувалася. Разом з тим, відбувається погіршення стану здоров'я потерпілих внаслідок Чорнобильської катастрофи, зокрема значно зросла поширеність усіх хвороб і захворюваність дорослого та дитячого населення області.

Залишається відкритим питання законодавчого врегулювання правового режиму територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, зокрема щодо відповідності радіологічного стану населених пунктів Київської області критеріям зон радіоактивного забруднення.

Сучасні міжнародні відносини України характеризуються досить інтенсивними інтеграційними процесами, серед яких важливу роль відіграє міжрегіональне та транскордонне співробітництво, до якого залучено й Київську область.

Взаємозв'язок і діалог різних культур для Київської області є природними і традиційними. Це пояснюється, зокрема, географічним розташуванням регіону, який є столичним регіоном нашої держави - культурно-мистецькими «воротами» України.

Крім того, цьому сприяє включення об'єктів культурної спадщини Київщини, музеїв і заповідників до обласних, національних і міжнародних туристичних маршрутів, розробка та виготовлення іміджевої продукції для популяризації туристичного потенціалу області та її розповсюдження на профільних виставках, ярмарках та інших заходах, активізація промокампанії, спрямованої на популяризацію Київщини в Україні та за кордоном.

Водночас, Київська область є прикордонною адміністративно-територіальною одиницею і на півночі Київщини проходить державний кордон з Республікою Білорусь, зокрема Гомельською областю. Київська область зацікавлена в створенні нових міжнародних пунктів пропуску, що повинно стати ключовим чинником успішного розвитку транскордонного співробітництва. З метою сприяння зростанню економічного потенціалу, розвитку туристичної галузі, поглибленню міжнародних зв'язків, активізації торговельних відносин як Київської області, так і України в цілому, Київська обласна державна адміністрація активно займається питанням щодо зміни класифікації існуючого міждержавного пункту пропуску «Вільча-Олександрівка» на міжнародний. Оновлений пункт пропуску дозволить реалізувати та продуктивно використовувати транзитний потенціал прикордонних регіонів, суттєво покращить транспортну доступність, дозволить створити принципово нові можливості для розвитку громад.

Крім цього, Київська облдержадміністрація взяла активну участь у Першому та Другому форумах регіонів Республіки Білорусь та України, під час першого з яких підписано меморандуми про співробітництво між Київською обласною державною адміністрацією та Гомельським обласним виконавчим комітетом (Республіка Білорусь) і Мінським обласним виконавчим комітетом (Республіка Білорусь).

Для розширення можливостей для подальшого розвитку транскордонного та міжрегіонального співробітництва, реалізації спільних інфраструктурних

проектів з країнами-членами ЄС ведеться робота щодо підписання нових угод про співробітництво з адміністративно-територіальними одиницями інших країн. Київською облдержадміністрацією у 2019 році було підписано Меморандум про співпрацю з Центральнечеським краєм Чеської Республіки.

Очікувані результати:

- Забезпечення Київської області містобудівною документацією регіонального рівня – схемами планування територій 5 об'єднаних територіальних громад (щороку) для ефективного і раціонального планування територій, розвитку інженерної та соціальної інфраструктури;
- Забезпечення 1060 населених пунктів області містобудівною документацією (генеральними планами), що визначає розвиток, планування, забудову та використання територій населеного пункту;
- Систематизація даних затвердженої містобудівної та проектної документації, введення та зберігання їх в базах даних інформаційної системи містобудівного кадастру;
- Створення уніфікованої системи електронного документообігу для обміну кадастровими даними;
- Створення геоінформаційної системи ведення містобудівного кадастру та містобудівного моніторингу Київської області;
- Забезпечення соціально-економічної та радіаційно-екологічної реабілітації радіоактивно забруднених територій;
- Створення умов для ведення господарської діяльності без обмежень за радіаційним чинником;
- Екологічне оздоровлення територій, забруднених радіоактивними викидами внаслідок аварії на ЧАЕС, шляхом залісення;
- Підвищення спроможності прикордонних територіальних громад області щодо використання потенціалу транскордонного співробітництва;
- Розвиток нових форм транскордонного співробітництва – транскордонних кластерів, транскордонних партнерств тощо;
- Розв'язання спільних проблем прикордонних регіонів та здійснення євроінтеграційних заходів;
- Забезпечення умов для використання організаційних, фінансових, інституційних можливостей суб'єктів і учасників транскордонного співробітництва України у розробленні та здійсненні заходів щодо реалізації проектів (програм) транскордонної співпраці;
- Сприяння встановленню і поглибленню економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами України та інших держав.

Індикатори:

- ✓ Кількість проектів схем планування ОТГ;
- ✓ Кількість проектів генеральних планів населених пунктів;

- ✓ наявність матеріально-технічного забезпечення та розроблення передових програмних сервісів для забезпечення ведення підтримки регіонального містобудівного кадастру;
- ✓ кількість населених пунктів, які за встановленими критеріями є вільні від радіоактивного забруднення;
- ✓ площа оздоровлених шляхом заліснення територій, що були забруднені внаслідок аварії на ЧАЕС;
- ✓ площа повернутих у господарський обіг сільськогосподарських угідь, які були забруднені внаслідок аварії на ЧАЕС;
- ✓ рівень захворюваності та поширеності хвороб серед потерпілих внаслідок аварії на ЧАЕС;
- ✓ розширення державно-приватного партнерства, залучення коштів міжнародних грантів у рамках транскордонного співробітництва та державного бюджету на умовах співфінансування, об'єднання ресурсів громад для вирішення питань інфраструктурних проектів;
- ✓ залучення іноземних партнерів у рамках транскордонної співпраці до інноваційного перепрофілювання економіки регіону з метою інтеграції у ЄС;
- ✓ створення внутрішніх та транскордонних туристичних маршрутів.

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проектів
4.1.1 Підтримка розроблення містобудівної документації регіонального і місцевого рівня як інструменту регулювання планування територій громад та довгострокової стратегії планування та забудови населених пунктів	4.1.1.1. Забезпечення реалізації державної політики у сфері містобудування на відповідній території 4.1.1.2. Розроблення схем планування об'єднаних територіальних громад Київської області 4.1.1.3. Визначення напрямів розвитку населених пунктів громади, удосконалення планувальної організації територій 4.1.1.4. Розбудова об'єктів інженерної інфраструктури населених пунктів та міжселенного значення для забезпечення санітарного благополуччя населення і покращення екологічної ситуації 4.1.1.5. Підвищення ефективності використання сільськогосподарських земель 4.1.1.6. Розроблення генеральних планів населених пунктів з визначенням зонування території міських і сільських населених пунктів. 4.1.1.7. Забезпечення містобудівного розвитку територій і населених пунктів 4.1.1.8. Забезпечення зростання конкурентоспроможності населених пунктів, у тому числі периферійних районів. 4.1.1.9. Відродження економіки територій північної Київщини, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. 4.1.1.10. Створення умов для реалізації транспортного потенціалу Київщини, як транзитної області, та розміщення мережі транспортно-логістичних кластерів (базових логістичних центрів), відповідно до містобудівної документації (в тому числі за межами населених пунктів)
4.1.2. Впровадження автоматизованої системи баз даних містобудівного	4.1.2.1. Забезпечення вільного доступу до інформації загального користування за допомогою сучасних геоінформаційних систем та засобів телекомунікації

кадастру для забезпечення вільного доступу до інформації, сприяння розвитку цифрової трансформації (цифровізації).	<p>4.1.2.2. Створення системи містобудівного кадастру на основі сучасних геоінформаційних технологій</p> <p>4.1.2.3. Забезпечення наявності технологічних систем управління розвитком територій на регіональному і місцевому рівнях</p> <p>4.1.2.4. Забезпечення інформаційної підтримки органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, організацій і громадян</p> <p>4.1.2.5. Матеріально-технічне забезпечення та розроблення передових програмних сервісів для забезпечення ведення і підтримки регіонального містобудівного кадастру</p> <p>4.1.2.6. Здійснення моніторингу містобудівної діяльності та раціональне використання земельних ресурсів для містобудівних потреб</p>
4.1.3. Відродження економіки територій північної Київщини, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	<p>4.1.3.1. Реалізація проектів щодо реабілітації сільськогосподарських угідь, забруднених внаслідок аварії на ЧАЕС</p> <p>4.1.3.2. Ведення ефективної господарської діяльності на територіях, придатних для використання</p>
4.1.4. Розвиток міжрегіонального та транскордонного співробітництва	<p>4.1.4.1. Модернізація і розвиток існуючої транскордонної транспортної мережі для збільшення її пропускної спроможності</p> <p>4.1.4.2. Забезпечення розвитку взаємодії між територіальними громадами Київської області та Гомельської області Республіки Білорусь</p>

Операційна ціль 4.2. Розвиток дорожньої та транспортної інфраструктури регіону

Київська область – одна з найбільш розвинених областей України. Має розгалужену систему автомобільних доріг міжнародного, державного та обласного значення. Транспортний комплекс області включає всі види транспорту: залізничний, автомобільний, трубопровідний, річковий та авіаційний.

У зв'язку зі зниженням попиту на послуги пасажирського транспорту через підвищення вартості тарифів протягом 2014-2018 років спостерігається зменшення обсягів пасажирських перевезень.

Через стрімку розбудову прилеглих до міста Києва населених пунктів та, як наслідок, збільшення населення Київської області, існуюча мережа приміських та міжміських автобусних маршрутів загального користування не відповідає сучасним вимогам.

Для задоволення потреб населення у якісних та зручних пасажирських перевезеннях доцільним є удосконалення існуючої транспортної системи Київської області шляхом реалізації дорожньої карти її розвитку та поетапного впровадження її інтелектуальної складової для підвищення якості, безпеки та конкурентоспроможності пасажирських перевезень.

В області відсутнє комунальне підприємство, діяльність якого сприятиме усуненню диспропорцій на ринку перевезень, поліпшенню якості та зниженню вартості автотранспортних послуг через диспетчеризацію всіх процесів,

пов'язаних з перевезеннями, відеоспостереженням та телекомунікаціями і наданням відповідних послуг на ринку.

У зв'язку з тим, що Київська область знаходиться на перетині чотирьох міжнародно-транспортних коридорів весь транзит вантажних автомобілів постійно збільшується. Також збільшується кількість дорожньо-транспортних пригод за участю вантажних автомобілів на під'їзді до м. Києва. Однією з причин є досить мала кількість місць для відстою вантажівок.

Через недотримання проведення міжремонтних термінів переважна більшість автомобільних доріг загального користування як державного, так і місцевого значення втратила несучу здатність, а верхній шар покриття автомобільних доріг потребує капітального ремонту.

У межах області наявні великі судноплавні артерії, які могли б стати основою для розвитку річкового транспорту. Існує чимало переваг використання річкового транспорту, зокрема зменшення навантаження на автошляхи та економія, адже використання таких суден значно зменшує вартість перевезень. Проте, є низка факторів, які перешкоджають збільшенню обсягів перевезень річковим транспортом, а саме: відсутність удосконаленої нормативно-правової бази на річковому транспорті, застаріла портова інфраструктура, нестача спеціалізованих пасажирських вокзалів, павільйонів і причалів, нестача сучасного флоту, недостатнє фінансування.

Очікувані результати:

- покращення стану мережі автомобільних доріг загального користування місцевого і державного значення, комунальних доріг та штучних споруд на них;
- підвищення рівня безпеки дорожнього руху;
- підвищення якості надання послуг з перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування;
- збільшення частки електро- та екологічно чистих видів транспорту у пасажирських перевезеннях та покращення екологічного стану довкілля;
- створення конкурентного середовища та уникнення монополії в сфері надання транспортних послуг;
- поліпшення системи інфраструктури області з іншими містами та країнами світу, збільшення попиту бізнес-середовища на швидкі авіаперевезення товару на різні континенти;
- прозорість проведення конкурсів з перевезення пасажирів та унеможливлення корупційних ризиків;
- зменшення кількості дорожньо-транспортних пригод (в зимовий період), збереження покриття автомобільних шляхів.

Індикатори:

- ✓ відремонтовано доріг загального користування, км
- ✓ відремонтовано штучних споруд, од.
- ✓ побудовано доріг загального користування, пог.м.

- ✓ кількість під'єднаних транспортних засобів до GPS системи
- ✓ кількість створених сучасних зупинок
- ✓ кількість транспортних засобів
- ✓ завантаженість доріг
- ✓ зменшення дорожньо-транспортних пригод
- ✓ кількість перевезених пасажирів річковим транспортом
- ✓ кількість перевезеного вантажу
- ✓ проведення конкурсів за новою системою

Завдання	<i>Потенційно можливі сфери реалізації проектів</i>
4.2.1. Розвиток мережі автомобільних доріг	4.2.1.1. Будівництво, реконструкція, капітальний та поточний ремонт автомобільних доріг 4.2.1.2. Організація виконання робіт з будівництва, капітального ремонту або реконструкції штучних споруд, що перебувають у аварійному та непридатному для безпечної експлуатації стані
4.2.2. Розвиток інженерної, логістичної, дорожньо-транспортної інфраструктури та модернізація публічного простору	4.2.2.1. Створення сучасних зупинок громадського транспорту. 4.2.2.2. Розширення мережі майданчиків для відстою великовагових транспортних засобів із об'єктами сервісу.
4.2.3. Розвиток річкового транспорту та його інфраструктури	4.2.3.1 Розвиток річкового транспорту, який напряду з'єднає віддалені райони Київщини між собою.
4.2.4. Сприяння розвитку термінальної інфраструктури аеропортів	4.2.4.1. Модернізація мультимодальної інфраструктури аеропортів
4.2.5. Впровадження екологічно чистих видів транспорту	4.2.5.1. Впровадження електротранспорту, екологічно чистих видів транспорту на автобусних маршрутах області та оновлення діючих автобусів, які здійснюють перевезення пасажирів в області, на автобуси з великою пасажиромісткістю.

4. Основні етапи та механізми реалізації Стратегії

Впровадження Стратегії розвитку Київської області має здійснюватися через реалізацію комплексу організаційних, фінансових та інформаційних заходів, які будуть здійснюватися суб'єктами регіонального розвитку області відповідно до Плану реалізації Стратегії та інших регіональних програм, які впливають із Стратегії, а також рішень органів місцевого самоврядування, що приймаються для досягнення стратегічних цілей, визначених у Стратегії.

Для синхронізації рішень та дій органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій з цілями Стратегії має бути внесено відповідні зміни до регламентів роботи цих органів, які передбачатимуть перевірку проєктів рішень на відповідність Стратегії, визначатимуть пріоритети використання коштів бюджетів розвитку адміністративно-територіальних одиниць області відповідно та узгоджено із Планом реалізації Стратегії.

Регіональна стратегія не може передбачити всі дії місцевого, регіонального та національного рівня, які будуть реалізовуватись в області до 2027 року, та можуть сприяти досягненню очікуваних результатів. Тому у сценаріях виконання ця Стратегія зосереджується на операційних цілях і заходах, які можуть бути здійснені за допомогою цільового впливу органів місцевої влади за активної підтримки держави (субвенції на соціально-економічний розвиток регіонів, цільові субвенції, фінансування з Державного фонду регіонального розвитку), узгодженої програми допомоги донорів і приватних інвестицій. Стратегія значною мірою покладається на компетентність, готовність і бажання мешканців області сприяти змінам і покращенням.

Проте стратегічні цілі, визначені цим документом, фактично визначають точки прикладення зусиль та напрями використання ресурсів (у тому числі приватних інвестицій) аби їх результативність була максимальною з точки зору досягнення стратегічного бачення, визначеного у Стратегії.

Стратегія побудована таким чином, аби зробити можливим паралельну реалізацію усіх цілей з метою поширення спроможностей реалізації, територіального розповсюдження впливу і фінансової доступності, хоча певні дії є передумовою для здійснення інших, а тому вважаються пріоритетними у відношенні до наступних дій. В цьому сенсі черговість проєктів у рамках Плану реалізації Стратегії вибудовується так, щоб уникнути розривів і пропусків у виконанні пов'язаних між собою заходів проєктів.

Успішність реалізації Стратегії залежатиме від позитивних економічних та соціальних змін, що впливають на досягнення її мети та цілей.

Методика реалізації Стратегії передбачає її здійснення в рамках двох послідовних та взаємопов'язаних програмних етапів, включених у **два Плани реалізації**:

- перший – 2021-2023 роки;
- другий – 2024-2027 роки.

План заходів з реалізації Стратегії розробляється строком на три роки та, після оцінки його виконання, на наступні роки періоду дії Стратегії.

План заходів з реалізації Стратегії передбачає заходи, обсяги і джерела фінансування з визначенням індикаторів результативності їх виконання та є основою для розроблення інвестиційних програм (проектів), спрямованих на розвиток регіону.

Стратегія розроблялась на **засадах смарт-спеціалізації**. Це підхід, що передбачає аргументоване визначення суб'єктами регіонального розвитку в рамках регіональної стратегії окремих стратегічних цілей та завдань щодо розвитку видів економічної діяльності, які мають інноваційний потенціал з урахуванням конкурентних переваг регіону та сприяють трансформації секторів економіки в більш ефективні.

Впровадження смарт-спеціалізації у стратегічне планування розвитку регіону здійснюється з метою забезпечення його сталого розвитку; підвищення ефективності управління інноваційними процесами у регіоні; створення сприятливого середовища для інноваційної діяльності; підвищення рівня інноваційної та інвестиційної активності регіону.

В основу підготовки Стратегії покладено такі **основні принципи**:

Інноваційна спрямованість	Визначення окремих напрямів та завдань регіональної стратегії з метою прийняття та впровадження нових технологічних рішень у певних видах економічної діяльності з урахуванням наявного інноваційного потенціалу регіону.
Відкритість	Забезпечення залучення заінтересованих представників, зокрема суб'єктів підприємництва, науково-дослідних установ, закладів вищої освіти та громадських об'єднань, до процесу розроблення та реалізації регіональної стратегії.
Паритетність	Створення рівних можливостей для висловлення позицій всіх сторін та забезпечення максимального врахування їх інтересів під час розроблення та реалізації регіональної стратегії.
Координація	Взаємозв'язок та узгодженість регіональної стратегії з довгостроковими стратегіями, планами і програмами розвитку на державному, регіональному та місцевому рівнях.
Доповнюваність	Забезпечення взаємозв'язку науки, освіти, виробництва, фінансових та людських ресурсів у розвитку інноваційної діяльності.
Диверсифікація	Можливість створення нових видів економічної діяльності у визначених галузях економіки.
Вузька спеціалізація	Обмеження переліку видів економічної діяльності, вибір яких обумовлений перспективними можливостями регіону та які провадитимуться на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Модель розробки Стратегії було обрано, виходячи з потреб регіону.

Етапи розробки Стратегії

1. Організація роботи

Робоча група (РГ) – колектив осіб, який створюється для роботи над стратегічним планом розвитку регіону. Саме на засіданнях РГ презентуються, обговорюються усі напрями роботи та ухвалюються відповідні рішення.

2. Здійснення соціально-економічного аналізу та SWOT-аналізу

Відправним пунктом процесу розробки Стратегії є інвентаризація статистичних даних. Стратегічний аналіз є чимось більшим від розгляду статистичних показників, оскільки передбачає також оцінку структурних, політичних, економічних та соціальних умов. У цьому сенсі кількісно-емпіричний аспект має тісний зв'язок із якісними аспектами.

Соціально-економічний аналіз, порівняльні переваги, виклики та ризики, що враховують специфіку Київщини, є основою стратегічного планування, поєднуючи в собі потреби районів і шляхи розв'язання проблем.

Після аналізу ситуації було розпочато аналіз потенціалу регіону. В основу методики виконання цієї роботи було покладено SWOT-аналіз. На практиці робоча група визначала сильні сторони регіону, можливості розвитку, слабкі сторони та зовнішні загрози. Під час засідань проводився мозковий штурм, зосереджений на визначенні синергетичної взаємодії чинників у рамках кожного з елементів SWOT-аналізу, що мав на меті визначення стратегічної орієнтації, порівняльних переваг і забезпечення можливості управління ризиком.

Виявлені сильні сторони, слабкі сторони, можливості та загрози формують чітке уявлення про поточну ситуацію, проблеми та потенціал розвитку регіону, а отже є містком між соціально-економічним аналізом та Стратегією, причому орієнтація Стратегії та основні елементи стратегічних цілей наприкінці цього етапу вже стають очевидними.

Результати виконання цього етапу є такими: 1) Соціально-економічний аналіз Київської області; 2) SWOT-аналіз та SWOT-матриця; 3) Порівняльні переваги регіону, виклики та ризики.

Зовнішній та внутрішній аналізи забезпечують визначення основних проблем економічного розвитку регіону і разом з даними Профілю регіону слугують для формулювання стратегічних напрямів та цілей його розвитку на певний період часу.

3. Визначення стратегічного бачення

Робоча група визначає стратегічне бачення розвитку регіону – бажаного стану соціально-економічної системи у майбутньому, який може бути означений конкретною датою. Коректне формулювання бачення з точним зазначенням складових загальної мети розвитку є дуже важливим для успішного впровадження, подальшого моніторингу та оцінки виконання.

Стратегічне бачення відображає те, куди регіон має прийти в результаті реалізації Стратегії розвитку та той конкретний результат, який бажає досягти у майбутньому.

4. Формування стратегічних та операційних цілей із відповідними заходами

Стратегічні цілі було визначено в найзагальніших рисах, як мінімум, на 7 років. Цей строк було визначено для того, щоб створити стратегічну платформу для циклів реалізації тривалістю по 3 роки кожний та для уникнення необхідності повторення процесу розробки стратегії в проміжний період і перевірки життєздатності планів у довгостроковій перспективі. Стратегічні цілі було визначено на основі порівняльних переваг регіону з урахуванням викликів, а також можливих перешкод і ризиків на шляху розвитку.

Операційні цілі було визначено як віхи на шляху досягнення стратегічних цілей, які передбачають реалізацію необхідних заходів.

Ці заходи було визначено з метою досягнення відповідних стратегічних цілей на період до 2027 року. Для формування чіткої структури всіх елементів Стратегії зазначені заходи стратегічної цілі прив'язані до операційних цілей. Взагалі заходи є поєднанням регіональних заходів (проектів розвитку) та реформ, які створюють базу для подальшої розбудови потенціалу й досягнення цілей розвитку.

Найважливішим результатом процесу побудови Стратегії стали: почуття відповідальності за Стратегію на регіональному та місцевому рівнях, зміцнення потенціалу партнерських груп, їхньої підзвітності та відповідальності за реалізацію.

На цьому етапі також розпочинається процес розробки Плану реалізації Стратегії, який формується на основі визначених у Стратегії стратегічних і операційних цілей (після того як їх схвалено), а робочі підгрупи узгоджують конкретні заходи, які мають бути вжиті для досягнення загальних і конкретних цілей. Завдання передбачають визначення відповідальних за їх виконання, встановлення термінів виконання та визначення необхідних ресурсів. План реалізації розробляється за кожною стратегічною та операційною ціллю і представляє собою «дерево цілей». Він формується виходячи з принципу «від загального до конкретного» та несе в собі високу ступінь деталізації.

5. Громадське обговорення та ухвалення Стратегії

Розробивши Стратегію включно з Планом її реалізації, робоча група ініціює проведення громадських слухань (або використовуються інші форми громадського обговорення). Після проведення громадського обговорення, доопрацьована Стратегія подається на розгляд і затвердження Київською обласною радою, як головний документ, в якому визначена політика економічного розвитку Київської області.

6. Моніторинг та впровадження

У цілому, Стратегія є основою для її впровадження через проекти регіонального розвитку, що впливають із операційних цілей Стратегії, а також базисом ухвалення управлінських та бюджетних рішень у сфері розвитку області.

Основні механізми реалізації Стратегії

Основними механізмами реалізації Стратегії є:

1) механізм державно-приватного партнерства, який передбачає використання різних його форм – концесії, орендних відносин, лізингу, угоди про розподіл продукції, договору щодо управління державним і комунальним майном, договору про спільну діяльність тощо.

У процесі реалізації Стратегії механізми державно-приватного партнерства можуть використовуватися у сфері будівництва (реконструкції, модернізації) мереж газо- і тепlopостачання, водопостачання, водовідведення, розвитку житлового будівництва; розбудови об'єктів дорожнього господарства та інфраструктури галузі охорони здоров'я та соціального забезпечення; видобутку та переробки корисних копалин; екологізації регіонального розвитку (будівництві очисних споруд, переробці твердих побутових відходів тощо), забезпечення координації та надання інформаційно-методичної підтримки діяльності суб'єктів господарювання;

2) механізм кооперації, який передбачає розроблення регіональної програми розвитку кооперативного руху; підвищення кваліфікаційних знань про сільськогосподарську кооперацію (організацію на постійній основі тренінгів, семінарів та курсів для керівників і працівників сільськогосподарських підприємств, фермерів, селян); розроблення єдиного інформаційно-просвітницького Інтернет-ресурсу.

У процесі реалізації Стратегії переваги механізму кооперації можуть використовуватися у розвитку виробничих кооперативів, обслуговуючих кооперативів, споживчих кооперативів, а також кредитної (ощаднопозичкової) і страхової кооперації;

3) механізм кластеризації, що передбачає розроблення системи заходів щодо фінансового стимулювання кластерних ініціатив та існуючих у регіоні кластерів; організації та проведення тематичних конференцій, семінарів та засідань за круглим столом для зацікавлених осіб, чинних і потенційних учасників кластера, із залученням фахівців відомих вітчизняних і зарубіжних кластерних об'єднань;

4) механізм стимулювання підприємницької активності передбачає:

- спрощення процедур реєстрації (функціонування «єдиного вікна») та ведення бізнесу на місцевому, регіональному рівні;

- підтримку в регіоні розвинутого конкурентного середовища, недопущення монополізації сфер діяльності малого та середнього бізнесу;

- сприяння розвитку інфраструктурного забезпечення діяльності малого та середнього бізнесу, самозайнятості населення (у т. ч. налагодження роботи бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів тощо);

- налагодження ефективної взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з підприємцями, сприяння формуванню освітньої, інституційної та інформаційної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу, підприємництва та самозайнятості в регіоні;

5) механізм міжрегіонального співробітництва, який передбачає підтримання постійних робочих контактів між обласними, районними державними адміністраціями, радами та профільними управлінськими структурами Київської та суміжних областей задля виявлення та визначення шляхів розв'язання проблем, що мають міжрегіональне значення.

б) механізм комунікації держави, бізнесу та громад. Досягненню цілей та пріоритетів Стратегії сприятиме системний підхід до взаємодії держави, бізнесу та суб'єктів громадянського суспільства, зокрема шляхом використання таких комунікаційних механізмів:

- формування ефективно діючої системи електронного урядування;
- участь представників громадськості у розробці проєктів рішень обласної влади, регіональних цільових програм, стратегій регіонального розвитку (області, районів, міст тощо); розвиток механізмів державно-приватного партнерства;
- розвиток механізмів громадського моніторингу соціально-економічної ситуації, включаючи громадський контроль і експертизу реалізації Стратегії;
- реалізація політики інформаційної відкритості влади.

Реалізація зазначеної взаємодії забезпечуватиме активне залучення громадськості до процесів планування та реалізації стратегічних планів та проєктів розвитку. На цій основі має бути досягнуто конструктивного ставлення населення до процесу розробки і реалізації та до змісту регіональних стратегій, планів, управлінських і соціальних інновацій тощо, максимально втілено потенціал креативної ініціативи усіх прошарків суспільства.

Організаційно-інституційне забезпечення реалізації Стратегії

Організаційно-інституційне забезпечення реалізації Стратегії передбачає:

- координацію заходів щодо реалізації Стратегії, зокрема чіткий розподіл повноважень, усунення дублювання під час прийняття управлінських рішень, налагодження ефективної співпраці всіх органів влади на регіональному та місцевому рівні;
- державну підтримку та стимулювання взаємодії органів місцевого самоврядування різних територіальних рівнів під час вирішення спільних питань місцевого та регіонального рівня в рамках інструментів співробітництва між територіальними громадами;
- завершення розроблення (оновлення) схем територіального планування (генеральних планів та схем розвитку) на рівні регіону, міст та інших населених пунктів;
- створення системи взаємопов'язаних програмних документів щодо розвитку регіону, їх узгодження з генеральними планами територіального розвитку на місцевому, регіональному та загальнодержавному рівні.

Основними інститутами, які відповідають за реалізацію Стратегії, є: Київська обласна рада, Київська обласна державна адміністрація, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

Обласна рада затверджує:

- Стратегію;
- План заходів щодо реалізації Стратегії та регіональні цільові програми, спрямовані на вирішення актуальних проблем місцевого розвитку та соціально-економічного розвитку регіону.

Обласна державна адміністрація забезпечує реалізацію Стратегії та розробляє:

- План заходів щодо реалізації Стратегії;
- регіональні цільові програми, спрямовані на вирішення актуальних проблем місцевого розвитку та соціально-економічний розвиток регіону.

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування беруть участь у реалізації Стратегії відповідно до Плану заходів щодо реалізації у рамках їхніх повноважень, а також можуть, спираючись на положення Стратегії, розробляти стратегії розвитку та плани у межах відповідних територіальних громад. З метою практичного забезпечення реалізації положень Стратегії в регіоні можуть бути задіяні (створені, наприклад – Агентство регіонального розвитку) інститути розвитку, які у тому числі функціонують на засадах державно-приватного партнерства.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Стратегія регіонального розвитку розглядається як плановий документ найвищого ієрархічного рівня планування в регіоні, її реалізація вимагає зосередження фінансових та людських ресурсів. Усі зусилля органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування в області, громадянського суспільства, наукових кіл і громадян повинні бути націлені на успішну реалізацію проєктів та заходів, передбачених Стратегією. Таким чином, зосередження та належна координація наявних фінансових ресурсів, залучених із надходжень регіонального рівня, державного бюджету, із коштів донорів та з приватних джерел, дасть змогу забезпечити досягнення цілей, визначених у цій Стратегії.

Джерелами фінансування реалізації Стратегії будуть:

- кошти державного бюджету, зокрема державного фонду регіонального розвитку, галузевих (міжгалузевих) державних цільових програм та бюджетних програм центральних органів виконавчої влади, що спрямовуються на розвиток відповідної сфери у регіонах, субвенцій, інших трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- кошти місцевих бюджетів;
- кошти міжнародних організацій, зокрема кошти технічної допомоги ЄС;
- кошти інвесторів, власні кошти підприємств;
- благодійні внески;
- кошти з інших джерел, не заборонених законодавством.

Обсяги фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів, необхідних для виконання Стратегії, будуть визначені під час розроблення Плану заходів з її реалізації.

Інструментами реалізації Стратегії є: плани заходів щодо реалізації Стратегії; обласні цільові програми та проєкти регіонального розвитку, щорічні програми соціально-економічного та культурного розвитку Київської області.

Аналіз відповідності положень регіональної стратегії Державній стратегії регіонального розвитку України

Національна система стратегічного планування має базуватись на узгодженій системі координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівні.

Стратегія розвитку Київської області на 2021-2027 роки узгоджується з:

- Державною стратегією регіонального розвитку України (ДСРР) на період до 2027 року;

- Економічними, соціальними, екологічними, інфраструктурними, територіальними й іншими аспектами розвитку області.

Середньострокове і короткострокове державне стратегічне планування регіонального розвитку узгоджується з процесами стратегічного планування розвитку регіонів / областей та міст на основі розробки та ухвалення відповідних стратегічних документів.

Стратегія розвитку Київської області узгоджується з Генеральною схемою планування території України, схемами планування адміністративно-територіальних одиниць різного рівня та населених пунктів.

Реалізація Стратегії розвитку Київської області передбачає розробку Плану реалізації Стратегії відповідно до визначених циклів / етапів.

Національна система стратегічного планування має базуватися на узгодженій системі координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівні.

На сьогодні ДСРР не затверджена. Відповідно до проєкту ДСРР, основна мета регіональної політики до 2027 року та досягнення довготермінового бачення будуть реалізовані на основі трьох стратегічних цілей:

ЦІЛЬ 1. Формування згуртованої країни в соціальному, економічному, екологічному та просторовому вимірах (реалізація цієї цілі спрямовується на зменшення міжрегіональної та внутрішньорегіональної асиметрії розвитку територіальних громад та якості життя людини, створення можливостей для посилення мобільності українських громадян, формування відчуття соціальної, культурної, освітньої економічної згуртованості країни);

ЦІЛЬ 2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів (реалізація цієї цілі спрямовується на всі регіони України. В основі заходів та програм і проєктів розвитку в регіонах покладається виявлення та розвиток внутрішнього потенціалу регіону, його конкурентних переваг та можливостей для розумної спеціалізації розвитку);

ЦІЛЬ 3. Ефективне людиноцентричне багаторівневе врядування (передбачає, зокрема формування ефективної системи адміністративно-територіального устрою та завершення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади та створення системи органів публічної влади дружньої для людини і не обтяжливої для публічних фінансів).

Розроблена Стратегія сталого розвитку Київської області на період до 2027 року відповідає принципам, пріоритетам, стратегічним цілям та завданням державної регіональної політики України та процесам державного стратегічного планування розвитку окремих секторів економіки країни та її регіонів, що враховує потреби їх розвитку та необхідність підвищення конкурентоспроможності.

При розробці Стратегії були враховані принципи Нової політики регіонального розвитку:

- субсидіарність – є одним із ключових принципів політики розвитку і передбачає, що кожна дія окремих політик, зокрема регіональної політики, запрограмована та реалізована на мінімальних можливих рівнях;

- комплексний територіальний підхід – передбачає, що об'єктом в рамках регіональної політики є територія, яка характеризується специфічним набір соціальних, просторових, екологічних та економічних особливостей. Ці характеристики визначають потенціал розвитку регіону, включаючи ресурси, бар'єри та потреби розвитку, що відрізняють його від інших територій. Комплексний територіальний підхід полягає в узгодженні заходів із специфікою певної території, щоб він точно відповідав різним потребам розвитку цієї території;

- партнерство та співпраця – включає побудову культури партнерства та співробітництва, орієнтованої на взаємодію громадян та публічних інституцій щодо розвитку. Цей принцип також застосовується до встановлення міцних відносин на основі довіри, як вертикально між національними, регіональними та місцевими установами, так і горизонтально – між місцевими органами влади та різними зацікавленими сторонами, включаючи приватний та соціальний сектори;

- територіальна та секторальна концентрація – розуміється як спрямування втручання в рамках регіональної політики в напрямі підтримки обмеженої кількості територій. Розвиток кожного регіону характеризується конкретними викликами, бар'єрами або потенціалами, розвиток яких особливо важливий з точки зору згуртованості регіону чи країни. Забезпечення реальної територіальної концентрації означає, що зона втручання не охоплює весь регіон або країну. У свою чергу, секторальна концентрація полягає у концентрації ресурсів, ресурсів та діяльності на обмеженому переліку галузей та секторів, які є пріоритетними з точки зору розвитку країни та окремих регіонів. Це правило означає підтримувати ті галузі та сектори, які завдяки своєму потенціалу дозволяють виявити конкурентні переваги даної території в регіональному чи національному масштабі і є рушійною силою економічного розвитку;

- сталі інвестиції – означає співпрацю та координацію в таких сферах як: планування розвитку, просторове планування, житлова та транспортна політика, охорона природи та якість повітря. Цей принцип також сприяє побудові кругової економіки, яка максимізує ефективне використання ресурсів і зменшує утворення відходів.

**Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку Київської області
з цілями Державної стратегії регіонального розвитку
на період до 2027 року:**

Проектні стратегічні цілі (Україна)	Стратегічні цілі (Київської області)			
	1. Розвиток людського потенціалу, наближення якості життя до європейських стандартів	2. Підвищення конкурентоспроможності економіки регіону	3. Розвиток інноваційно орієнтованих галузей економіки (на засадах смарт-спеціалізації)	4. Сталий розвиток територій населених пунктів і громад
1. Формування згуртованої країни в соціальному, економічному, екологічному та просторовому вимірах	X	x	x	X
2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів	x	X	X	X
3. Ефективне людиноцентричне багаторівневе врядування	X	x	x	X

Примітка: Велика буква "X" означає більшу узгодженість/зв'язок, аніж маленька "x".

Далі подається таблиця узгодженості Операційних цілей Стратегії розвитку Київської області з цілями проекту Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року:

Оперативні цілі проєкту Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року	Оперативні цілі Стратегії розвитку Київської області на період 2021-2027 роки														
	1.1. Якісна освіта для всіх	1.2. Охорона здоров'я та здоровий спосіб життя людей	1.3. Розвиток культурного і духовного середовища, збереження і популяризація культурної спадщини	1.4. Забезпечення населення якісними комунальними послугами	1.5. Створення умов для якісного, комфортного та безпечного життя людей	1.6. Екологічна безпека та охорона навколишнього природного середовища	2.1. Розвиток видів промислової діяльності з високою доданою вартістю	2.2. Розвиток високотехнологічного сільськогосподарського виробництва	2.3. Створення умов для пріоритетного розвитку малого та середнього підприємництва	2.4. Розвиток туризму та рекреації	3.1. Розвиток інноваційної екосистеми	3.2. Активізація наукової та інноваційної діяльності в секторах смарт-спеціалізації	3.3. Розвиток людського капіталу для підтримки смарт-спеціалізації регіону	4.1. Вдосконалення просторового розвитку та підтримка менш розвинутих територій	4.2. Розвиток дорожньої та транспортної інфраструктури регіону
1.1. Стимулювання точок зростання (агломерації та середні міста)															
1.2. Посилення можливостей розвитку територій, які потребують державної підтримки (макро- та мікрорівень)														+	
1.3. Розвиток інфраструктури для підтримки надання державних послуг та підвищення інвестиційної привабливості територій															+
1.4. Формування єдиного освітнього, інформаційного, культурного простору в межах всієї території України	+		+							+					

Стратегія розвитку Київської області на 2021-2027 роки, крім власних цілей розвитку регіону, містить цілі, що відповідають цілям та строкам реалізації ДСРР-2027 у частині завдань і заходів, що передбачають спільні дії центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

Розвиток людського потенціалу, наближення якості життя до європейських стандартів (Стратегічна ціль 1) та Сталий розвиток територій населених пунктів і громад (Стратегічна ціль 4) Стратегії розвитку Київської області значною мірою узгоджені з усіма стратегічними проєктними цілями Державної стратегії регіонального розвитку України.

Підвищення конкурентоспроможності економіки регіону (Стратегічна ціль 2) та Розвиток інноваційно орієнтованих галузей економіки (на засадах смарт-спеціалізації (Стратегічна ціль 3) Стратегії розвитку Київської області прямо кореспондується з Стратегічною ціллю 2 Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.

Узгодженість Стратегії з основними аспектами регіонального розвитку

Узгодженість стратегічних цілей Київської області з ключовими секторами розвитку була також проаналізована. Позначка “х” була вставлена у поля, де присутня узгодженість, внесок або відповідний зв'язок.

Сектори	Стратегічні цілі			
	1. Розвиток людського потенціалу, наближення якості життя до європейських стандартів	2. Підвищення конкурентоспроможності економіки регіону	3. Розвиток інноваційно орієнтованих галузей економіки (на засадах смарт-спеціалізації)	4. Сталий розвиток територій населених пунктів і громад
Економіка і торгівля	X	X		x
Промисловість та інфраструктура	X	X		x
Сільське, лісове господарство, харчова промисловість	x		x	X
Транспорт і дороги	X	X		x
Екологія й природні ресурси	x	X		X
Освіта й молодь	x	X		x
Здоров'я, соціальний захист, сім'я і дитина		X		X
Культура і туризм	X		x	x
Обмін інформацією	X	X		X
Комунальне господарство	x	X		x
Територіальний розвиток, земля і кадастр	X		x	X

Примітка: Велика буква “X” означає більшу узгодженість / зв'язок, аніж маленька “x”.

Система моніторингу та оцінки результативності реалізації Стратегії

Для всіх можливих форм організації процесу моніторингу головним є проведення ретельного відслідковування виконання завдань та реалізації проєктів, коригування та актуалізація Стратегії, за необхідності, з огляду на зміну ситуації, оскільки одні проєкти будуть завершені, а деякі замінені іншими.

З метою забезпечення належного рівня відповідальності за реалізацію Стратегії передбачається створення системи моніторингу її реалізації. Така система буде включати, зокрема: документ (розпорядження голови облдержадміністрації) про організацію моніторингу та оцінки результативності реалізації Стратегії, у тому числі склад моніторингової групи; систему індикаторів (результатів) впровадження Стратегії (кількісні та якісні показники).

Моніторинг базується на розгляді обмеженої кількості відібраних показників (індикаторів). При цьому обов'язковою умовою забезпечення моніторингу реалізації Стратегії є застосування системи індикаторів, які використовуються для визначення результативності реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року в розрізі регіонів України для Київської області. Ці індикатори можуть бути досягнуті при умові виконання базового сценарію розвитку області та України і забезпечення відповідного фінансування за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів та надходження коштів із зовнішніх джерел фінансування.

Проведення моніторингу та оцінки результативності виконання Стратегії та Плану заходів з її реалізації здійснюватиметься у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Відповідний звіт про результати моніторингу подається обласній раді щороку.

Моніторингові звіти є відкритими документами і використовуються для уточнення завдань та бюджетних програм області на наступний за звітним бюджетний рік.

У ході моніторингу Стратегії вирішується ціла низка завдань:

- Контроль за реалізацією Стратегії в цілому.
- Оцінка ступеня досягнення прогресу за стратегічними цілями, просування до операційних цілей.
- Аналіз інформації щодо змін зовнішніх та внутрішніх факторів розвитку регіону для уточнення та корегування (актуалізації) цілей Стратегії.
- Підтримка в робочому стані органів та структури стратегічного планування.

Моніторинг базується на розгляді обмеженого числа відібраних показників (індикаторів). Індикатори потрібно розділяти на індикатори досягнення: стратегічного бачення; стратегічних цілей; операційних цілей та виконання проєктів.

Запровадження системи моніторингу передбачає використання індикаторів у рамках концепції «вхід, процес, випуск, результат», на основі якої визначаються індикатори, які поділені на чотири групи:

- вхідні індикатори, що характеризують ресурси та їх обсяг;
- індикатори процесу, що характеризують шлях, за яким здійснюються заходи з визначеними ресурсами;
- індикатори випуску, що характеризують фізичний обсяг товарів та послуг;
- індикатори результату, що характеризують очікувані зміни.

Моніторингу підлягають параметри, які визначають кількісні та якісні показники, що характеризують її досягнення, а саме – показники, що використані у соціально-економічному аналізі області, а саме – валовий регіональний продукт на особу, доходи громадян, демографічні показники, рівень екологічного навантаження на одиницю території. В процесі моніторингу ці показники порівнюються із показниками на дату ухвалення Стратегії, а також з відповідними показниками в регіонах, щодо яких здійснювалось співставлення при проведенні соціально-економічного аналізу області для підготовки Стратегії.

Свідченням позитивного результату реалізації Стратегії слугуватиме абсолютне зростання показників, а також випередження темпів поліпшення показників (приріст населення на 1000 осіб; ВРП на 1 особу, грн.; доходи громадян, грн.; будівництво житла на 1000 осіб, кв.м; рівень екологічного навантаження) порівняно з середньоукраїнськими показниками та показниками регіонів-конкурентів.

Моніторинг досягнення стратегічних цілей здійснюватиметься відповідно до таких визначених цілей:

- Стратегічна ціль 1. Розвиток людського потенціалу, наближення якості життя до європейських стандартів.
- Стратегічна ціль 2. Підвищення конкурентоспроможності економіки регіону.
- Стратегічна ціль 3. Розвиток інноваційно орієнтованих галузей економіки (на засадах смарт-спеціалізації).
- Стратегічна ціль 4. Сталий розвиток територій населених пунктів і громад.

Аналогічно загальному моніторингу досягнення стратегічного бачення відбуватиметься моніторинг реалізації стратегічних цілей. Основними кількісними показниками щодо кожної стратегічної цілі за період моніторингу будуть показники, що впливають з переліку проєктів, які будуть реалізовані в рамках досягнення кожної стратегічної цілі.

Індикатори успішності досягнення цілей визначені у Стратегії. Відповідно до цих індикаторів на кожен плановий період моніторингу має бути сформовано кількісні показники, за якими має здійснюватись моніторинг.

Отже, обов'язковою умовою забезпечення моніторингу реалізації Стратегії є застосування системи індикаторів, які використовуються для визначення результативності реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року.

Перелік індикаторів для оцінки результативності Стратегії розвитку Київської області на 2021-2027 роки та Планів заходів з її реалізації

- Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах) у розрахунку на одну особу
- Наявний дохід у розрахунку на одну особу
- Обсяг капітальних інвестицій в розрахунку на одну особу
- Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу
- Обсяг експорту товарів у розрахунку на одну особу
- Кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. наявного населення
- Частка надходжень від суб'єктів малого та середнього підприємництва до бюджетів усіх рівнів
- Частка реалізованої інноваційної продукції у загальних обсягах промислової продукції
- Щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям державного та місцевого значення вищої категорії (I і II категорії)
- Протяжність відремонтованих автодоріг до їх загальної протяжності
- Середньомісячна номінальна заробітна плата, у тому числі жінок, чоловіків
- Індекс реальної заробітної плати
- Чисельність зайнятих в усіх сферах економічної діяльності, у тому числі жінок, чоловіків
- Рівень безробіття, визначений за методологією Міжнародної організації праці
- Забезпеченість населення лікарями загальної практики — сімейними лікарями на 10 тис. населення на кінець року
- Рівень обладнання загальної площі житлового фонду водопроводом: у міській місцевості, у сільській місцевості
- Частка сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива в регіоні
- Протяжність застарілих та аварійних житлово-комунальних мереж
- Природний приріст населення
- Демографічне навантаження на 1 тис. постійного населення віком 16-59 років: у міській місцевості, у сільській місцевості
- Загальний коефіцієнт вибуття сільського населення (на 1 тис. наявного сільського населення)
- Рівень охоплення дітей закладами дошкільної освіти: у міській місцевості, у сільській місцевості
- Співвідношення результатів тестування якості знань учнів міських та

сільських закладів загальної середньої освіти з математики та англійської мови

- Кількість дітей охоплених інклюзивною освітою;
- Рівень охоплення соціальними послугами (співвідношення кількості отримувачів до кількості потребуючих)
- Частка утилізованих відходів до загальної кількості утворених відходів
- Кількість проєктів, що фінансуються за рахунок коштів ДФРР
- Кількість реалізованих проєктів у рамках Стратегії
- Кількість об'єднаних територіальних громад, що мають схеми планування територій

Показники для моніторингу збираються за результатами кожного року реалізації Стратегії. На основі зібраних даних готується річний звіт та звіт щодо виконання періоду трьохрічного планування.

Річний звіт складається з переліку ключових показників за кожною ціллю, кожним пріоритетом або заходом; містить інформацію про досягнення кожного об'єктивного пріоритету або виконання заходу; оцінку можливостей досягнення поставлених цілей на трьохрічний цикл планування.

Підсумковий звіт про моніторинг за трьохрічний цикл планування до показників, які передбачаються у річних звітах, містить загальні оцінки ефективності, результативності та стійкості досягнутих результатів.

Моніторингові звіти є відкритими документами і використовуються для уточнення завдань та бюджетних програм області на наступний за звітним бюджетний рік.

Форму моніторингового звіту, відповідального за його підготовку та строки подання визначає обласна державна адміністрація відповідно до власних повноважень та структури.

Для всіх можливих форм організації процесу моніторингу головним є проведення ретельного відслідковування виконання завдань та реалізації проєктів, коригування та актуалізація Стратегії, за необхідності, з огляду на зміну ситуації, оскільки одні проєкти будуть завершені, а деякі замінені іншими.

Заступник голови ради

Я.В. Добрянський